

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΜΑΚΑΒΡΙΑ

Ψηφίστηκε από τη Βουλή το νομοσχέδιο με την τροπολογία την σχετική με την αποτέφρωση των νεκρών. Σύμφωνα με αυτήν, εάν ο ίδιος ο νεκρός προ του θανάτου του είχε δηλώσει ότι θέλει να αποτεφρωθεί η σορός του ή εάν ο νεκρός είναι ετερόδοξος ή αλλόδοξος, επιτρέπεται η αποτέφρωσή του. Κατά τα ειωθότα η Εκκλησία της Ελλάδος η οποία όλα αυτά τα χρόνια βραχυκύκλωνε αυτό το θέμα, έκανε δηλώσεις δια στόματος Αρχιεπισκόπου, όπως, να «μην πικράνουν την εκκλησία οι πιστοί, να ακούσουν τις επιταγές της και να μην διαλέγουν την αποτέφρωση», ενώ ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Άνθιμος είπε ότι δεν πρέπει να τελείται εξόδιος ακολουθία στους νεκρούς, που έχουν ζητήσει προ του θανάτου τους την αποτέφρωση.

Το θέμα μας δεν είναι αν πρέπει ή όχι να επιτραπεί η αποτέφρωση. Κάτι τέτοιο θα έπρεπε να επιτρέπεται από καιρό και όχι να γίνεται είδηση (!) στην τηλεόραση και τις εφημερίδες το ότι αυτή θα επιτραπεί στην Ελλάδα και ότι μάλιστα ψηφίστηκε και νόμος (!) (σαν να μην έφτανε μία απόφαση της νομαρχίας ή της αρμόδιας διευθύνσεως κάποιου υπουργείου). Αναρωτιέται κανείς γιατί να υπάρχουν αυτού του είδους οι αντιδράσεις κάθε φορά, την στιγμή μάλιστα, που είναι σχεδόν βέβαιο ότι και αυτή η συνήθεια από πολύ λίγους θα υιοθετηθεί, όπως είχε γίνει στο παρελθόν με τον πολιτικό γάμο. Ατέρμονες συζητήσεις τότε σχετικά με τον πολιτικό γάμο, τρομερή αντίθεση από την εκκλησία και στο τέλος το ποσοστό των νυμφευόμενων κατ' αυτόν τον τρόπο είναι ελάχιστο. Κάτι ανάλογο θα γίνει και με την αποτέφρωση, που είναι πολύ μακριά από την ελληνική νοοτροπία.

Τώρα, σχετικά με το ζήτημα καθεαυτό, η κάθε εκκλησία έχει τις αντιλήψεις της βασισμένες σε θεολογικές θέσεις, οι οποίες πρέπει να γίνουν σεβαστές. Η Ορθόδοξη εκκλησία δεν δέχεται την αποτέφρωση θεωρώντας ότι «σπείρεται σώμα σαρκικό και εγείρεται πνευματικό» και ότι ο Κύριος μας τοποθετήθηκε σε τάφο. Η Καθολική εκκλησία δέχεται την αποτέφρωση μεν, αλλά η επιθυμία της είναι να γίνεται ταφή και όχι αποτέφρωση. Οι Διαμαρτυρόμενες εκκλησίες είναι χωρισμένες σε εκείνες που έχουν αντίρρηση και σε εκείνες που δεν έχουν, πάντως, μάλλον οι περισσότερες, την δέχονται.

Η καύση των νεκρών δεν είναι καινοτομία, αλλά ήταν γενική συνήθεια του αρχαίου κόσμου εκτός από την Αίγυπτο, όπου οι νεκροί βαλσαμώνονταν, της Ιουδαίας όπου οι νεκροί τοποθετούνταν σε λαξευμένους τάφους, ενώ στην Κίνα θάβονταν στη γη.

Η αντικατάσταση της καύσεως με την ταφή εξαπλώθηκε με τον Χριστιανισμό. Οι πρώτοι χριστιανοί, που διώκονταν και κρύβονταν, δεν είχαν καμία δυνατότητα να καίνε τους νεκρούς τους και τους έθαβαν στις κατακόμβες, όπου και λάτρευαν τον Θεό. Συνέβαλλε και το γεγονός ότι οι Χριστιανοί αποστρέφονταν τις εθνικές συνήθειες, ενώ τέλος ο ισχυρότερος λόγος ήταν η προσδοκία της αναστάσεως των νεκρών και της σύντομης δεύτερης παρουσίας του Χριστού. Επικράτησε η ιδέα ότι τα σώματα των πιστών σαν λυτρωμένα και εξαγνισμένα με την θυσία του Σωτήρα και σαν κατοικήτριά του Αγίου Πνεύματος δεν θα έπρεπε να εξαφανίζονται με την πυρά (Τερτυλλιανός). Όταν επικράτησε τον τέταρτο αιώνα η υπέρμετρη ευλάβεια προς τους τάφους των μαρτύρων της πίστεως και ακολούθησε η δεισιδαιμονία των «αγίων λειψάνων» καταργήθηκε τελείως η καύση των νεκρών στις χριστιανικές κοινότητες. Η επαναφορά της μεθόδου αυτής έγινε στην Ευρώπη και στην Αμερική γύρω στο 1870, για λόγους καθαρά υγειονομικούς. Υπήρξαν θρησκευτικές αντιδράσεις, αλλά έγινε δεκτή η αποτέφρωση επειδή κυριάρχησε η νοοτροπία ότι το σώμα φθείρεται ούτως ή άλλως και ότι πολύ μικρή διαφορά υπάρχει αν αυτό γίνει σιγά σιγά στη γη ή γρήγορα σε κλίβανο. Η ψυχή είναι πολύτιμη και εάν ο άνθρωπος πεθάνει εν Κυρίω, αυτή είναι ασφαλής.

Επιπροσθέτως υπάρχουν και όλοι εκείνοι οι πρακτικοί λόγοι που στην Ελλάδα γίνονται πιο έντονοι, όπως η ταφή και η εκταφή, ο συνωστισμός στα κοιμητήρια, λόγοι υγείας κλπ. Από την άλλη μεριά όμως, εξαφανίζεται κάθε ίχνος που θα βοηθούσε την ιατροδικαστική υπηρεσία στο έργο της.

Νομίζω ότι επί του θέματος, και δεδομένου του γεγονότος ότι πολύ καλές ευαγγελικές εκκλησίες στο εξωτερικό αντιτίθενται στην καύση για θεολογικούς λόγους, θα πρέπει να έχουμε την στοιχειοθετημένη γνώμοδοτηση της Γενικής Συνόδου της Ελληνικής Ευαγγελικής Εκκλησίας.

ΑΣΤΗΡ της ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Εκδίδεται από το 1858

"Πάντα δοκιμάζετε
το καλόν κατέχετε"

Α΄ Θεσσα. 5: 21

www.gec.gr/astir

Λεωφ. Αμαλίας 50, 105 58 Αθήνα
Τηλ: 210 3231079 - Fax: 210 3316 577
email: astir@gec.gr

ΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:
Ιωάννης Τσεβές

ΙΔΡΥΤΗΣ:
Μιχ.Δ.Καλοποθάκης (1858-1911)

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΚΔΟΤΕΣ:
Δημ. Μ. Καλοποθάκης (1911-1946)
Μιχ. Β. Κυριακάκης (1946-1989)
Γ. Τασίουλου (1989-1990)
Φ. Β. Καμπουρόπουλος (1991-2002)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Γ. Αδάμ, Τιμ. Αναστασιάδης, Ιωάν. Εμμανουήλ,
Παν. Κανταρίτζης, Αντ. Κουλούρης,
Μελ. Μελετιάδης, Ευαγ. Μήσις,
Παρ. Παπαγεωργίου, Ιω. Σακινίδου,
Ιωάν. Τσεβές

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ:
Σειράς «Λόγος»: Λ. Κολλάρος
Σειράς «Παλαιά Διαθήκη»: Γ. Αδάμ
Σειράς «Καινή Διαθήκη»: Στ. Δεληγιάννης
Ειδικών αφιερωμάτων: Μελ. Μελετιάδης
Ποίηση, Προσευχές: Λιλ. Βαλαή

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Στέφανος Μοσσιδής

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: Παναγιώτης Τας

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μυριώ Σακινίδου

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ: Γιώργος Σάκος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Μαίρη Αλάγιαλη
Λεωφ. Αμαλίας 50 - 105 58 Αθήνα
ΑΡΙΘΜ. ΛΟΓ. ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΡΗΛΑ:
149-00-2786-004611 (Ι. Εμμανουήλ)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:
Θεσ/νίκης: Δημήτρης Σοφός
Κατερίνης: Πάρις Παπαγεωργίου
Κέρκυρας: Βέτα Παντελιού
Χαλκίδας: Νίκος Παντελής
Βοστώνης: Τάκης Τσανικλίδης

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Εσωτερικό & Κύπρος € 10
Ευρώπη: € 26 - ΗΠΑ USD 30
Καναδάς, Αυστραλία κ.λπ. Δολ. 40

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: € 1,00

ISSN 1106-4250

Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν τις απόψεις των συγγραφέων. Η σύνταξη του περιοδικού διασπείρει το δικαίωμα να κάνει συνομιείσεις ή αλλαγές στα προς δημοσίευση κείμενα. Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Η ΕΝΕΡΓΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΥΠΑΚΟΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

του κ. Λ. Κολλάρου

“Ότε όμως ήλθε το πλήρωμα του χρόνου, εξαπέστειλεν ο Θεός τον Υιόν αυτού, όστις εγεννήθη εκ γυναικός και υπετάγη εις τον νόμον δια να εξαγοράσει τους υπό νόμον”

Γαλ. δ' 4, 5

Μπορεί ο άνθρωπος με την Πτώση να κατάντησε να γίνει η ίδια η έχθρα προς τον Θεό, μπορεί η αμαρτία την οποία αυτός ξεκίνησε στην ζωή του ανθρώπινου γένους να είναι εχθρός του, όμως και η κατάντια επρόκειτο να γίνει ο χώρος της θεϊκής επέμβασης και η σωτηρία επρόκειτο να ξεκινήσει. Η ανυπακοή του ανθρώπου ρήμαξε την τελειότητα με την οποία είχε δημιουργηθεί και σαν μαχαίρι χαρακώσε την αθωότητα και αγιότητά του με ουλές που θα ήταν εμφανείς στο πρόσωπο κάθε ανθρωπίνης ζωής. Η ουσία της πρώτης παράβασης, δηλαδή της αμαρτίας του Αδάμ, όπως και όλου του τεράστιου πλήθους των απογόνων της, ήταν η ανυπακοή στον νόμο του Θεού. Η υπακοή ή η ανυπακοή στον εκπεφρασμένο θεϊκό νόμο ήταν οι μόνες επιλογές που είχε μπροστά του ο υπό δοκιμασία άνθρωπος. Η υπακοή ήταν η απαίτηση του θεϊκού νόμου· η ανυπακοή ήταν η απαίτηση της αμαρτίας μέσω του διαβόλου. Δεν μπορούσε ο άνθρωπος να κάνει σημειωτόν μπροστά σ' αυτή τη διχάλα του δρόμου αλλά ήταν υποχρεωμένος να αρχίσει να βαδίζει ή στον έναν ή στον άλλο δρόμο. Η ανυπακοή θα είχε φοβερές συνέπειες καθότι θα καθιστούσε τον παραβάτη υπόλογο και υπόδικο ενώπιον της θεϊκής δικαιοσύνης. Στο ενδεχόμενο της ανυπακοής δεν θα απαλλασσόταν ο άνθρωπος της περαιτέρω υποχρέωσής του να υπακούσει στον θεϊκό νόμο αν και θα έχανε ανεπιστρεπτί την ικανότητα να το κάνει. Η υποχρέωση του ανθρώπου να υπακούσει στον θεϊκό νόμο ακόμα και μετά την πτώση του θα παρέμενε ακέραιη αλλά επιπλέον θα καθιστούσε τον εαυτό του ένοχο και υπόλογο ενώπιον του θεϊκού δικαστηρίου εξ αιτίας των αμαρτιών του. Η ανυπακοή του όμως θα είχε τέτοιες συνέπειες που ούτε το πρώτο θα μπορούσε να πετύχει, αλλά ούτε και από το δεύτερο θα μπορούσε να απαλλαγεί. Και αυτή ακριβώς είναι η κατάσταση μας από τότε μέχρι σήμερα. Να υπακούσουμε το νόμο δεν μπορούμε· και να υποστούμε την τιμωρία του νόμου για τις αμαρτίες μας δεν αντέχουμε. Όμως είμαστε υποχρεωμένοι και να αποδώσουμε το πρώτο και να υποστούμε το δεύτερο. Στο ανωτέρω χωρίο διαβάζουμε ότι είμαστε «υπό νόμον». Αυτό υποδηλοί ότι όσο οι απαιτήσεις του θεϊκού νόμου για τέλεια υπακοή και για επιβολή της τιμωρίας για αμαρτίες που ήδη διεπράχθησαν δεν ικανοποιούνται, τόσο η πόρτα της φυλακής μας θα παραμένει κλειστή. Για να ανοίξει η πόρτα της φυλακής μας και εμείς να καταλήξουμε στην αιώνια ζωή πρέπει οι εντολές του νόμου να τηρηθούν και

η τιμωρία του νόμου να πέσει. Και το ένα και το άλλο είναι απαιτήσεις του θεϊκού νόμου. Η σωτηρία μας περνάει μέσα από τον νόμο. Ο νόμος πρέπει να τιμηθεί διότι είναι νόμος του Θεού. Τόσο σκοτεινή είναι η νύχτα της απελπιστικής μας κατάστασης. Ο άνθρωπος, μέσα στην αμαρτία, είναι «**υπό νόμον**» - δέσμιος της υποχρέωσής του για υπακοή και δέσμιος της ποινής εξ αιτίας της ανυπακοής. Μία από τις φοβρότερες φράσεις της Γραφής είναι αυτή ακριβώς η φράση: «**υπό νόμον**». Αυτό είχε υπ' όψιν του ο Παύλος όταν έγραφε περί το 57 μ.Χ., «**Εξεύρομεν δε ότι όσα λέγει ο νόμος, λαλεί προς τους υπό τον νόμον· δια να εμφραχθή παν στόμα, και να γίνει πας ο κόσμος υπόδικος εις τον Θεόν**» (Ρωμ.γ' 19). Η Γραφή το κάνει σαφές ότι σε μία τέτοια νύχτα το φως της αυγής δεν μπορεί να χαράξει από τον άνθρωπο. Η σωτηρία μας πρέπει να ανατείλει άνωθεν.

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΥΠΟΤΑΧΘΗΚΕ ΣΤΟ ΝΟΜΟ

Το εδάφιο μας αναφέρει ότι ο Υιός του Θεού, προκειμένου να μας «**εξαγοράσει**», έπρεπε να κάνει κάτι. Έπρεπε να υποταχθεί εις τον νόμο. Ο Κύριος πράγματι το έκανε αυτό. Αναφέρεται σαφέστατα ότι «**υπετάγη εις τον νόμο**». Ο Χριστός πριν δώσει τον Εαυτόν Του επάνω στον σταυρό έπρεπε να κάνει κάτι άλλο· κάτι που ήταν εξ ίσου σημαντικό με την σταυρική Του θυσία και αναπόσπαστο κομμάτι του όλου έργου της σωτηρίας μας. Και αυτό το κομμάτι του έργου Του ήταν να υποταχθεί εις τον νόμο του Θεού. Έπρεπε Αυτός να πετύχει εκεί που εμείς αποτύχαμε και άψογα να τηρήσει αυτόν τον νόμο που εμείς παραβιάσαμε. Και τούτο διότι ο δρόμος της σωτηρίας περνάει πάντα μέσα από την τέλεια εφαρμογή του νόμου. Η σωτηρία μας περνούσε μέσα από την τέλεια υπακοή στον νόμο. Και αφού εμείς δεν θα μπορούσαμε πλέον να περάσουμε τις εισαγωγικές εξετάσεις για αιώνια ζωή, έστω και αν τις δίνανε κάθε χρόνο για όλη την αιωνιότητα, ανέλαβε για λογαριασμό μας να δώσει τις εξετάσεις ο Υιός του Θεού. Ανέλαβε ο Χριστός να υπακούσει τον νόμο για μας. Αισθάνομαι ότι έχουμε αφήσει αυτήν την πλευρά του έργου του Κυρίου να διαφύγει της προσοχής μας, με αποτέλεσμα να σκεφτόμαστε, να γράφουμε και να διαβάζουμε μόνο για την κορυφαία φάση της σωτηρίας μας που είναι ο σταυρικός θάνατος του Κυρίου μας και να έχουμε παραμελήσει την εν λόγω πλευρά του έργου του Αντικαταστάτη μας που ήταν η απαραίτητη

προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα του θανάτου Του – και αυτή ήταν η υποταγή Του, η υπακοή Του στον νόμο του Θεού. Αυτή η παραμέληση μίας πτυχής του Λυτρωτικού έργου Του πρέπει να διορθωθεί και αυτή η αλήθεια να τύχει της δέουσας προσοχής μας. Τι εννοούμε λοιπόν όταν λέμε ότι ο Χριστός «**υπετάγη εις τον νόμο**»;

Πολύ απλά εννοούμε ότι ο Κύριος υπάκουσε σε όλες τις εντολές του νόμου. Η ανάγκη μιας τέτοιας υπακοής γεννιέται από τη δική μας αμαρτωλότητα. Εμείς ήμασταν εκείνοι που παραβιάσαμε το νόμο του Θεού, καταπατήσαμε τις εντολές Του και με τον τρόπο αυτό προσβάλλαμε ανεπανόρθωτα την δικαιοσύνη του Θεού και τον θεϊκό Του νόμο. Το ταξίδι της ανθρωπίνης ζωής είναι μία ιστορία συνεχούς ανυπακοής. Δεν είμαστε τηρητές του νόμου όπως θα 'πρεπε να είμαστε, αλλά παραβάτες του. Αυτή είναι η σκοτεινή αλήθεια για τον άνθρωπο. Έχει κάνει αυτό που είναι αδιανόητο – με δική του ευθύνη έχει πάρει το θεϊκό νόμο και τον έχει θρυμματίσει. Από τη θέση αυτή πια δεν μπορεί να απαλλάξει τον εαυτό του. Η ανάγκη του τώρα είναι να βρεθεί κάποιος που να υπακούσει στον νόμο για λογαριασμό του. Εάν πρόκειται να σωθούμε θα πρέπει πρώτα απ' όλα να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις του νόμου. Δεν νοείται κληρονομιά της αιώνιας ζωής χωρίς την ικανοποίηση αυτών των απαιτήσεων. Ο δρόμος της σωτηρίας περνάει αναγκαστικά μέσα από μια τέτοια τέλεια και πλήρη ικανοποίηση. Αυτήν την αλήθεια δεν μπορούμε να την αγνοήσουμε. Εάν την αγνοήσουμε χάνουμε ταυτόχρονα και αυτό το ίδιο το ευαγγέλιο το οποίο καυχόμαστε ότι το έχουμε, το πιστεύουμε και το κηρύττουμε. Το ερώτημα που πρέπει περαιτέρω να αναπτύξουμε είναι το εξής: ποιες είναι αυτές οι απαιτήσεις;

ΟΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Οι απαιτήσεις του νόμου μπορούν να χωρισθούν σε δύο σκέλη: από τη μια πλευρά, όπως ήδη αναφέραμε, ο νόμος ζητά υπακοή· από την άλλη ο νόμος απαιτεί την επιβολή τιμωρίας για τις παραβάσεις που διεπράχθησαν. Η πρώτη απαίτηση στη θεολογική γλώσσα ονομάζεται «εντολοδοτική» ενώ η δεύτερη απαίτηση ονομάζεται «ποινική». Όσον αφορά στην πρώτη απαίτηση του νόμου μπορούμε να επαναλάβουμε ότι είναι κάτι που δεν μπορεί να παραβλεφθεί, ούτε να παρακαμφθεί. Η πύλη του ουρανού δεν μπορεί να ανοίξει για κανέναν εκτός εάν προσκομισθεί το πιστοποιητικό της τέλει υπακοής στο νόμο. Είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση στη διαδικασία της σωτηρίας. Δεν μπορεί να βρεθεί κανείς στον ουρανό εάν προηγουμένως δεν επιτευχθεί πλήρης υπακοή στον θεϊκό νόμο για λογαριασμό του. Αυτό είναι μια υποχρέωση που δεν μπορεί να αγνοηθεί. Πιο εύκολο είναι να καταλύσουμε και να εκμηδενίσουμε τον ουρανό και την γη παρά να ακυρώσουμε αυτήν την απαίτηση του θεϊκού νόμου.

Όσον αφορά τώρα στην δεύτερη απαίτηση του νόμου, δηλαδή την ποινική, τα πράγματα για τον άνθρωπο δεν γίνονται καθόλου πιο εύκολα. Αυτό συμβαίνει διότι τώρα προστίθεται στον λογαριασμό και η

επιπλέον υποχρέωση να πληρώσουμε και την ποινή για τις αμαρτίες που ήδη έχουμε διαπράξει. Ο νόμος επιβάλλει τιμωρία. Με αυτήν την έννοια δεν υπάρχει χάρις στον νόμο παρά μόνο αδέκαστη δικαιοσύνη. Η απαίτηση του νόμου για την επιβολή της ποινής δεν αφορά μόνο σε μερικές από τις παραβάσεις του αλλά είναι μια γενική και απαράβατη αρχή που δεν μπορεί να καταλυθεί εκτός εάν προηγουμένως καταφέρουμε να ληστέψουμε τον Θεό και να του αφαιρέσουμε την ιδιότητα της δικαιοσύνης Του. Αφού κάτι τέτοιο δεν μπορούμε να το πετύχουμε τότε η επιβολή της ποινής φαίνεται να είναι αναπόφευκτη. Εδώ συνεπώς μιλάμε για άλλη μια υποχρέωση που υπάρχει εις βάρος μας. Η εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης είναι απαραίτητη προτού αρχίσουμε να μιλάμε για την προοπτική της αιώνιας ζωής. Η πόρτα του ουρανού παραμένει και πάλι κλειστή έως ότου εξασφαλιστεί η επιβολή των ποινικών κυρώσεων. Όταν σκεφτούμε ότι η επιβολή αυτής της ποινής σημαίνει το ξέσπασμα της οργής του Θεού τότε πώς είναι δυνατόν να μιλήσουμε για την απώτερη προοπτική της σωτηρίας; Βλέπουμε ότι κάτι τέτοιο ισοδυναμεί με αιώνια καταδίκη και συνεπώς το πρόβλημα γίνεται τραγικά άλυτο για τις ανθρωπίνες δυνατότητες.

Έχουμε στο πρόσωπο και την υπακοή του Χριστού έναν τέλειο Σωτήρα ο οποίος γεμίζει το κενό της πνευματικής μας ανεπάρκειας, ανικανότητας και απόγνωσης

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΕ ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΥΟ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Το «**υπετάγη εις τον νόμο**» σημαίνει ότι ο Αντικαταστάτης μας τοποθέτησε τον εαυτόν Του κάτω από το βάρος των δύο αυτών υποχρεώσεων που ήταν: πρώτον, να υπακούσει στις εντολές του νόμου

και δεύτερον, να σηκώσει την ποινή του νόμου για τις αμαρτίες όλων όσων πιστεύουν σε Αυτόν.

Ως προς το πρώτο, η υπακοή του Χριστού στις εντολές του νόμου είναι γνωστή ως «η ενεργός υπακοή του Χριστού». Σε όλη την επίγεια ζωή Του ο Κύριος ενεργούσε εκπληρώνοντας τις εντολές του νόμου. Με ενεργό τρόπο απέδιδε την υπακοή που άξιζε ο νόμος αλλά και ζητούσε ο νόμος. Η λάσπη της αμαρτίας ποτέ δεν κηλίδωσε ούτε στο ελάχιστο το λευκό ένδυμα της δικής Του αγιότητας. Περιπάτησε μέσα από τον μολυσμένο με την ανθρωπίνη αμαρτία κόσμο, χωρίς ποτέ να κολλήσει στα δικά Του σανδάλια το παραμικρό μόλυσμα της αμαρτίας. Ο ίδιος ο διάβολος συστράτευσε όλες τις πολιορκητικές του μηχανές προκειμένου να αλώσει αυτό το οχυρό της θεϊκής αναμαρτησίας αλλά χωρίς κανένα αποτέλεσμα. Παρά τις πονηρίες των πειρασμών του δεν μπόρεσε να παγιδεύσει τον Άγιο. Όλη η δύναμή του και η μανία του εξαντλήθηκαν στις επιθέσεις του εναντίον του Υιού του Θεού αλλά μέχρι και την τελευταία στιγμή της επίγειας ζωής του Νικητή ο διάβολος δεν μπόρεσε να βρει ούτε ένα ψήγμα παράβασης κάποιας εντολής εκ μέρους του Χριστού (Ιωάν. ιδ' 30). Πάντα και κάθε στιγμή το θέλημα και η ευχαρίστηση του Σωτήρα μας ήταν να υπακούσει και να εκτελέσει το νόμο και το θέλημα του ουράνιου Πατέρα Του. Πάντα ενεργούσε έχοντας ένα και μόνο στόχο – την υπακοή. Και πάντα πετύχαινε αυτόν τον στόχο. Η υπακοή ήταν η επιθυμία Του και αυτή ήταν

και η ευχαρίστησή Του. Ποτέ δεν έκανε αμαρτία και ποτέ δεν βρέθηκε το δηλητήριο του δόλου στο στόμα Του (Α Πέτ.β'22). Πάντα ήταν ο υπάκουος δούλος του Γιαχβεχ. Σε αυτό που οικτρά απέτυχε ο πρώτος Αδάμ θριάμβευσε ο έσχατος Αδάμ. Ακόμα και την ώρα του σταυρού ο Κύριος ενεργά παρέδιδε τον εαυτόν Του προς τον θάνατο σε υπακοή προς το θέλημα του Πατέρα. Ακόμα δηλαδή και η θυσία Του δεν προσφέρθηκε αναγκαστικά αλλά ο άνεμος της εθελοντικής υπακοής ωθούσε την ψυχή του δίκαιου Δούλου προς τον σταυρό και την θυσία. Ακόμα και στον σταυρό ενεργά κατέθετε την ζωή Του. Αυτή ήταν η ενεργός υπακοή του Χριστού.

Αυτή η τέλεια υπακοή τώρα καταλογίζεται σε όσους πιστεύουν σ' Αυτόν. Η ενεργός υπακοή του Χριστού τώρα υποκαθιστά την ενεργό ανυπακοή του ανθρώπου. Αν και εμείς παραβήκαμε το νόμο εν τούτοις ο Χριστός τήρησε το νόμο για μας και ικανοποίησε αυτήν την θεική απαίτηση για δικό μας λογαριασμό. Έτσι ο Σωτήρας μας, μας εξασφαλίζει το δικαίωμα στην αιώνια ζωή έχοντας εκπληρώσει για μας την προϋπόθεση της τέλει τήρησης του νόμου. Γι αυτό ήταν ανάγκη πρώτα να ζήσει στον κόσμο αυτό πριν σταυρωθεί. Έπρεπε με την ζωή Του να υφάνει το τέλει ένδυμα της δικαιοσύνης που θα φορούσαμε εμείς προκειμένου να εμφανισθούμε ως αναμάρτητοι ενώπιον της θεικής δικαιοσύνης. Να γιατί το σχέδιο του Θεού δεν ήταν τον Χριστό να Τον πάρουν από την φάτνη της Βηθλεέμ κατ' ευθείαν στο σταυρό του Γολγοθά. Ο Χριστός δεν σταυρώθηκε σαν βρέφος. Έπρεπε πρώτα να ζήσει χρόνια στον κόσμο αυτό μια ζωή δικαιοσύνης, υπακοής και αναμαρτησίας. Το σχέδιο του Θεού ήταν πρώτα να ζήσει με σκοπό να εκπληρώσει την δικαιοσύνη του νόμου και να ικανοποιήσει την απαίτηση του νόμου για πλήρη υπακοή. Αυτό το έργο το έκανε για δικό μας λογαριασμό και προκειμένου να εκπληρωθεί η δικαιοσύνη του νόμου σε μας τους πιστεύοντας εις Αυτόν. **Είναι έτσι ελλιπές να λέμε μόνο ότι ο Χριστός μας έσωσε με τον θάνατό Του. Η πλήρης αλήθεια είναι ότι ο Χριστός μας έσωσε με την ζωή Του και τον θάνατό Του.** Αυτά ως προς το πρώτο, τις εντολοδοτικές απαιτήσεις του νόμου.

Όσον αφορά τώρα το δεύτερο, δηλαδή τις ποινικές κυρώσεις του νόμου, ο Χριστός έσκυψε για να υποστεί ό,τι ο νόμος προέβλεπε για την τιμωρία της αμαρτίας. Τώρα, ως προς το θέμα αυτό, Αυτός δεν παρουσιάζεται ως ενεργών αλλά ως πάσχων. Τώρα παθητικά στέκεται στη θέση του αμαρτωλού για να υποστεί τις συνέπειες και να ικανοποιήσει τις άπειρες απαιτήσεις της θεικής δικαιοσύνης. Αυτό που ζητούσε ο νόμος, δηλαδή την τιμωρία της αμαρτίας, ο Αντικαταστάτης των αμαρτωλών δέχθηκε να το υποστεί. Αυτό ήταν η παθητική υπακοή του Χριστού, εξ ίσου σημαντική όσο και η ενεργός υπακοή Του. Αυτό τώρα ήταν το δεύτερο κλειδί που θα άνοιγε την ουράνια πύλη και θα μας επέτρεπε να μπορούμε στην αιώνια ζωή χωρίς να υπάρχουν τα εμπόδια οποιασδήποτε εκκρεμότητας. Φυσικά αυτό έγινε κυρίως με τη θυσία Του στο σταυρό αλλά και σε όλη τη ζωή Του ο Κύριός μας έφερε κάτι από την οδύνη της ποινής της αμαρτίας. Ήταν άνθρωπος θλίψεων και δόκιμος ασθενείας. Εφ' όσον και η θλίψη και η ασθένεια αλλά και όλα τα άλλα δεινά είναι αποτέλεσμα της ανθρώπινης παράβασης συμπεραίνουμε ότι ο Ιησούς κουβαλούσε σε κάποιο βαθμό την ποινή σε όλη Του την ζωή και έπινε από το πικρό ποτήρι του πάθους ακόμα και πριν καθηλωθεί για να πεθάνει μεταξύ ουρα-

νού και γης. Στον σταυρό φυσικά πληρώθηκε πραγματικά, πλήρως και μια για πάντα αυτό που απαιτούσε ο νόμος. Υψωμένος εκεί ο Αμνός παθητικά δεχόταν αυτό που επέβαλλε η θεική δικαιοσύνη. Δεν ελευθέρωσε τον εαυτόν Του αν και είχε την εξουσία να το κάνει. Προτίμησε να πει το ποτήρι μέχρι τον πάτο εφόσον η επιβολή της ποινής ήταν η απαραίτητη προϋπόθεση για την σωτηρία μας. Τώρα με τις δύο αυτές πτυχές της δικαιοσύνης και υπακοής του Χριστού έχουμε όσοι Τον δεχόμαστε σαν Σωτήρα μας μια πλήρη και τέλεια δικαιοσύνη αφού και οι απαιτήσεις του νόμου για τέλεια τήρησή του έχουν ικανοποιηθεί και οι απαιτήσεις του νόμου για κυρώσεις λόγω της παράβασης έχουν επίσης ικανοποιηθεί. Αυτή η δικαιοσύνη του Χριστού είναι η στέρεα και αιώνια βάση για τη δική μας δικαίωση ενώπιον του Θεού. Έχουμε στο πρόσωπο και την υπακοή του Χριστού έναν τέλει Σωτήρα ο οποίος γεμίζει το κενό της πνευματικής μας ανεπάρκειας, ανικανότητας και απόγνωσης. Ευλογημένοι είναι όσοι επενδύουν στην δική Του αξία: όσοι εναποθέτουν το αιώνιο μέλλον τους επάνω στα δικά Του προσόντα: όσοι προετοιμάζονται για την φοβερή ημέρα της κρίσης έχοντας αποκτήσει δια της πίστεως στον Χριστό τα πιστοποιητικά της δικής Του υπακοής και μόνον αυτά. Αυτοί έχουν ήδη θεμελιώσει και στοιχειοθετήσει το δικαίωμά τους στην αιώνια μακαριότητα. Πράγματι θεμέλιο άλλο παρά αυτό που έχει ήδη τεθεί και που είναι ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός δεν μπορεί να τεθεί. Όσοι στηρίζονται σε κάποιο άλλο θεμέλιο την ημέρα της κρίσης θα δουν το οικοδόμημά τους να καταρρέει και, το χειρότερο, να τους παρασύρει μαζί του για πάντα στην σκοτεινή τρύπα που δεν έχει ούτε πυθμένα ούτε φως στον πυθμένα της.

Μήπως είναι πολύ δογματικά, δηλαδή θεολογικά, μερικά από τα θέματα των άρθρων στον Αστέρα της Ανατολής; Μα εκεί βρίσκεται η ψίχα εάν θέλουμε να δυναμώσουμε σαν πιστοί. Εντάξει είναι στο μωρό να δίνεις γάλα στην αρχή αλλά δεν μπορεί να γίνει άντρας μόνο με γάλα. Μου αρέσει κάπου-κάπου να λέω την αλφαβήτα (για να βεβαιωθώ ότι δεν την έχω ξεχάσει) αλλά πιο πολύ με ικανοποιεί να διαβάζω λογοτεχνία, παρά να ασχολούμαι συνέχεια με την αλφαβήτα. Χρειάζονται και τα απλά και τα δογματικά στην Εκκλησία του Χριστού. Δυστυχώς μερικές εκκλησιαστικές αποχρώσεις (ευτυχώς λίγες) κρατούν τους πιστούς πάντα στο νηπιαγωγείο της δογματικής γνώσης. Αποστερούν αδελφούς από το δικαίωμα στη βαθύτερη γνώση της Γραφής. Έτσι όμως θα ενθαρρύνουμε τους πιστούς να χτίσουν; Σπίτι μπορείς να φτιάξεις και με τους τενεκέδες των ανθρώνων αλλά δεν θα είναι τελικά σπίτι: απλά θα είναι παράγκα. Είναι καλύτερα να χτίζουμε με δυνατές και στέρεες πέτρες δογματικής κατάρτισης. Αυτές είναι το πιο ποιοτικό δομικό υλικό και εξορύσσονται στο λατομείο της Αγίας Γραφής. Μόνο που οι καλύτερες από αυτές δεν βρίσκονται κοντά στο στόμιο της στοάς αυτού του λατομείου αλλά πολύ πιο βαθιά. Αυτές οι οικοδομές είναι πιο στέρεες και κάνουν τους πιστούς πιο σταθερούς, έτοιμους να αντισταθούν σε κάθε άνεμο πλάνης και παρέκκλισης από τα ορθά Βιβλικά δόγματα της πίστεως η οποία πίστις **«άπαξ παρεδόθη εις τους αγίους»** (Ιουδ. 3). Ευλογημένο το όνομα του Κυρίου μας για την διδασκαλία που μας παρέδωσε. Αμήν.

Ο κ. Λ. Κολλάρος είναι κήρυκας του Ευαγγελίου στην Ε.Ε.Ε. Ιωαννίνων.

Το βιβλίο του προφήτη Μαλαχία

Ο Θεός, το διαζύγιο και η αποστασία

του αιδ. Γ. Αδάμ

Οι γαμήλιες υποσχέσεις είναι από τις πιο σοβαρές και επίσημες υποσχέσεις που δίνει ο άνθρωπος όσο ζει. *Υπόσχεσαι ενώπιον του Θεού και των μαρτύρων τούτων ότι θα την αγαπάς, θα την τιμάς, θα την παρηγορείς και θα την περιθάλλεις σε υγεία και σε ασθένεια, σε πλούτο και σε φτώχεια, σε χαρά και σε λύπη, σε ευτυχία και σε δυστυχία, και θα είσαι αφοσιωμένος μονάχα σ' αυτήν όσον καιρό ο Θεός θα σας χαρίζει ζωή εδώ στη γη;*

Μαλαχίας 2:10-16

Πόσες υποσχέσεις μπορεί να είναι πιο σοβαρές από το να σταθεί ένας άνθρωπος και μπροστά στον ποιμένα, στο ακροατήριο και κυρίως στο Θεό μπροστά και όταν ερωτηθεί την προηγούμενη ερώτηση, να πει «ναι»; Το ίδιο βέβαια ισχύει για τις γυναίκες. Αν υπάρχει κάτι πιο σοβαρό, κάποια σχέση πιο δυνατή από αυτή του γάμου, είναι η σχέση με τον Κύριό μας τον Ιησού Χριστό.

Ο γάμος είναι μια σχέση που αφορά εμάς, το άλλο πρόσωπο, το Θεό και κατ' επέκταση την οικογένεια που δημιουργείται, και την πολιτεία ακόμη. Παρόλα αυτά όμως, τα διαζύγια πληθαίνουν. Τόσο στην πατρίδα μας, όσο και σε όλο τον κόσμο. Ανάμεσα στους ανθρώπους που δεν έχουν σχέση με το Θεό αλλά και σε αυτούς που (λένε τουλάχιστον πως) έχουν. Δε νομίζω να υπάρχει λόγος να ανατρέξουμε σε πολλά νούμερα και στατιστικές. Γνωρίζουμε και καταλαβαίνουμε το μέγεθος του προβλήματος.

Ας δούμε την «προϊκα» που συγκέντρωσε το Πρωτοδικείο Αθηνών.

- Το 2000 ο αριθμός διαζυγίων έφτασε τα 4.130, που ήταν μόνο τα συναινετικά.
- Ανάλογος είναι όμως, σύμφωνα με υπολογισμούς, και των κατά αντιδικία.
- Την ίδια χρονιά (2000), οι γάμοι σε όλες τις μητροπόλεις του Λεκανοπεδίου (πλην Πειραιά) οι γάμοι έφτασαν τους 10.883.

Επίσης (από άλλη πηγή...)

- **Τα διαζύγια που εκδόθηκαν την τελευταία δεκαετία αυξήθηκαν κατά 87,2% ενώ βρίσκονται σταθερά πάνω από το 14% των γάμων.**

- **Ιδιαίτερα το 2003 ήταν η χειρότερη χρονιά όλων των εποχών αφού τα διαζύγια στην Ελλάδα έφτασαν τα 11.309.**

- Σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύει η εφημερίδα "Το Έθνος",

1. οι αλλαγές στις σχέσεις των δύο φύλων,
2. οι αλλαγές στην επαγγελματική και οικονομική θέση των γυναικών αλλά και
3. η απροθυμία των ζευγαριών να διατηρήσουν μία

σχέση η οποία δεν τους γεμίζει, είναι οι βασικές αιτίες για τους γάμους που διαλύονται.

Γιατί οι αριθμοί να είναι τόσο μεγάλοι μάλιστα και στους ανθρώπους των Εκκλησιών μας; Υπάρχουν φυσικά πολλές αιτίες, από όποια μεριά και αν το κοιτάξει κάποιος. Αλλά όπως σε όλα τα προβλήματα πάντα υπάρχουν στη βάση τα αρχικά αίτια, τα οποία είναι πνευματικά και ανάμεσα στα πνευματικά αίτια είναι η απιστία στη διδασκαλία του Λόγου του Θεού για την αμαρτία του διαζυγίου, για τα κακά αποτελέσματα, τις κακές συνέπειες που ένα διαζύγιο επιφέρει.

Αυτό ακριβώς είναι το πρόβλημα που για το οποίο μας διδάσκει η σημερινή περικοπή από τον προφήτη Μαλαχία. Το κεφάλαιο 2:10-16 είναι από τις πιο σημαντικές περικοπές στην Αγία Γραφή για τον γάμο, για το δεύτερο γάμο. Και δεν είναι παράξενο που σε πολλές περιπτώσεις όταν διαβάζει κάποιος βιβλία για αυτά τα θέματα, ή όταν γίνονται συζητήσεις, η περικοπή αυτή μένει στο περιθώριο. Η άγνοια όμως αυτής της περικοπής είναι και αυτή μέρος του προβλήματος. Επειδή η σημερινή κατάσταση, οι τωρινές συνθήκες της κοινωνίας, του γάμου, των διαζυγίων ήταν και το θέμα του Μαλαχία τότε.

Στα χρόνια εκείνα υπήρχαν πολλά διαζύγια καθώς και πολλοί «μικτοί» γάμοι, δηλαδή γάμοι όπου ο ένας ανήκε στο λαό του Θεού και ο άλλος όχι. Το χειρότερο όμως ήταν πως αυτά τα προβλήματα υπήρχαν και ανάμεσα στους ιερείς οι οποίοι θα έπρεπε να δίνουν το καλό παράδειγμα. Οι ιερείς όμως, όχι μόνο δεν αντιστέκονταν, αλλά ενθάρρυναν, τόσο τα διαζύγια, όσο και τους μικτούς γάμους.

Τα λόγια του προφήτη Μαλαχία περιλαμβάνουν τόσο το λαό όσο και τους ιερείς. Στα αμέσως προηγούμενα εδάφια αναφερόταν συνεχώς στις αμαρτίες των ιερέων και είναι λογικό να θεωρήσει κάποιος πως κατά πάσα πιθανότητα και οι αμαρτίες αυτές (μικτοί γάμοι και διαζύγια) περιλαμβάνονταν στις αμαρτίες που διέπρατταν.

Οι μικτοί γάμοι

Θυμηθείτε πως ο Μαλαχίας διακονεί και κηρύττει κατά τη δεύτερη παραμονή του Νεεμίας στην Ιερουσαλήμ. Ο Νεεμίας τότε είχε επιτιμήσει τους ιερείς για την απιστία τους στο γάμο. Για παράδειγμα στο Νεεμία

13:28 διαβάζουμε, *Και ένας από τους γιους του Ιωαδά, γιου του Ελιασειβ, του μεγάλου ιερέα, ήταν γαμπρός του Σαναβαλλάτ του Ορωνίτη· γι' αυτό τον έδωξα από μπροστά μου. Αυτό είναι παράδειγμα μικτού γάμου. Ο εγγονός του αρχιερέα ήταν παντρεμένος με γυναίκα εκτός του Ισραήλ. Και λέει αμέσως μετά: Θυμήσου αυτούς, Θεέ μου, επειδή, βεβήλωσαν την ιερατεία, και τη διαθήκη τής ιερατείας, και των Λευιτών (Νεεμίας 13:29). Η ελαφρότητα των ιερέων, και το δικό τους προσωπικό συμβιβασμένο παράδειγμα συνέδραμαν στο χαλαρό ηθικό κλίμα την εποχή του Μαλαχία. Νομίζω πως το ίδιο συμβαίνει σήμερα. Πολλές φορές το πρόβλημα βρίσκεται στη δική μας, δηλαδή των ποιμένων, την ευκολία με την οποία μιλούμε για διαζύγιο ή και στο δικό μας γενικότερο κακό προσωπικό παράδειγμα.*

Γράφει λοιπόν ο Μαλαχίας στο 2:11-12, *Ο Ιούδας φέρθηκε δόλια, και διαπράχθηκε βδέλυγμα στον Ισραήλ, και στην Ιερουσαλήμ· επειδή, ο Ιούδας βεβήλωσε το άγιο του Κυρίου, που είχε αγαπήσει, και νυμφεύθηκε θυγατέρα ενός ξένου θεού. Ο Κύριος θα εξολοθρεύσει από τα σκηνώματα του Ιακώβ τον άνθρωπο που το πράττει αυτό, τον σκοπό, κι αυτόν που αποκρίνεται, κι αυτόν που προσφέρει προσφορά στον Κύριο των δυνάμεων.*

Πόσες φορές άραγε δεν πήραν πιστοί άνθρωποι μη-πιστούς με την ελπίδα ότι θα τους αλλάξουν; Κάποιες φορές αυτό συνέβη και οι σύντροφοί τους ήρθαν στο Χριστό, αλλά αυτό δεν είναι παρά η εξάρση που οφείλεται στο έλεος του Θεού και όχι ο κανόνας. Πάλι κάποιοι θα πουν δεν επιτρέπεται στην Καινή Διαθήκη, σύμφωνα με τον Παύλο, ο πιστός να παντρεύεται κάποιον που δεν είναι; Όταν επιτρέπεται αυτή η κατάσταση, αυτό συμβαίνει επειδή ο γάμος έγινε πριν πιστέψει ο ένας από τους δύο.

Χρειάζεται εδώ η εξής παρένθεση. Ο Λόγος του Θεού πιστεύω έχει την προϋπόθεση αυτός (ή αυτή) που λέει ότι είναι του Χριστού να παντρεύεται κάποιον (ή κάποιαν) που να διακηρύττει το ίδιο, όχι για τους θρήσκους γενικά ή για τους ανθρώπους του ίδιου δόγματος. Η προϋπόθεση ισχύει ακόμη και αν και οι δύο μεγάλωσαν στην ίδια τοπική Εκκλησία. Μπορεί κάποιος να βρίσκεται στην Εκκλησία, και να μην είναι πιστός ή πιστή, να το γνωρίζει ο άλλος, και ενσυνείδητα να προχωράει. Πρέπει να είμαστε ειλικρινείς με τον εαυτό μας και με το Θεό. Πολύ συχνά αν κάποιος είναι «ευαγγελικός» ξεπερνάμε το ότι δεν είναι του Χριστού. Αμαρτάνουμε όταν το κάνουμε αυτό, τόσο τα παιδιά όσο και γονείς που τα ενθαρρύνουν. Αντίθετα μπορεί να είναι από άλλη εκκλησία, ή άλλη απόχρωση και να είναι αναγεννημένος άνθρωπος και να βάζουμε όρους που δεν τους βάζει ο Λόγος του Θεού, εκτός και αν η αναγέννηση είναι προνόμιο μόνο των ευαγγελικών ή ως μόνο οι πρεσβυτερικοί να είναι αναγεννημένοι και οι λοιποί, όχι.

Χρειάζεται όμως προσοχή! Έχουμε ακούσει για τον γνωστό συγγραφέα Mark Twain που έγραψε τον Τομ Σώγιερ. Αυτός είχε παντρευτεί με την Olivia Langdon η οποία είχε μεγαλώσει σε εκκλησία και ήταν πιστή, ή τουλάχιστον έτσι έλεγε. Η γυναίκα αυτή πίστευε πως επειδή ο Μάρκ Τουαϊν είχε πολύ ευγενικούς τρόπους θα μπορούσε με το παράδειγμά της τελικά να τον φέρει στο Χριστό. Στην αρχή μάλιστα φαινόταν πως τα κατάφερε. Μελετούσαν το πρωί μαζί,

προσεύχονταν πριν το φαγητό. Μάλιστα ένας από τους φίλους του Τουαϊν που ήξερε ότι ήταν σκεπτικιστής, είπε πως του έκανε κατάπληξη το γεγονός ότι βρήκε τέτοια ατμόσφαιρα στο σπίτι του.

Αργότερα όμως, άρχισε να μη θέλει να συμμετέχει και κάποια στιγμή της είπε, "αν θέλεις να το κάνεις κά-ντο, εγώ όμως αισθάνομαι υποκριτής. Δεν πιστεύω στη Βίβλο. Αντιφάσκει με τη λογική μου. Δεν είναι σωστό να σου κάθομαι και να ακούω και να σε αφήνω να νομίζεις πως θεωρώ τη Γραφή όπως εσύ, υπό το φως του Ευαγγελίου, ως Λόγο Θεού."

Αυτό από μόνο του είναι τραγωδία γιατί σήμαινε πως ερχόταν ένα τέλος στις ελπίδες της Ολίβια ότι ο άντρας της θα γνωρίσει το Χριστό. Συνέβη όμως και κάτι χειρότερο. Η ίδια η Ολίβια απομακρύνθηκε από την πίστη.

Δεν πρέπει να αυταπατώμαστε αδελφοί. Όταν λέμε ότι είμαστε χριστιανοί, αν ο Θεός δεν είναι Κύριος στο γάμο μας, που θα είναι; Ο Ιούδας φέρθηκε δόλια, και διαπράχθηκε βδέλυγμα στον Ισραήλ, και στην Ιερουσαλήμ· επειδή, ο Ιούδας βεβήλωσε το άγιο του Κυρίου, που είχε αγαπήσει, και νυμφεύθηκε θυγατέρα ενός ξένου θεού (Μαλαχίας 2:11). Στην Καινή Διαθήκη το ξαναβρίσκουμε αυτό. Δεν υπάρχει βέβαια τίποτα που να αφορά την ηθική μας που να μην το ξαναβρίσκουμε. *Μη ομοζυγείτε με τους απίστους· επειδή, ποια συμμετοχή έχει η δικαιοσύνη με την ανομία; Και ποια κοινωνία έχει το φως προς το σκοτάδι;* (Β' Κορινθίους 6:14).

Τα διαζύγια

Το άλλο θέμα των εδαφίων είναι τα διαζύγια. Γράφει ο προφήτης στο 2:13-15, *Κάνετε ακόμα και τούτο· σκεπάζατε το θυσιαστήριο του Κυρίου με δάκρυα, με κλάμα, και με στεναγμούς· γι' αυτό, δεν αποβλέπει πλέον στην προσφορά, και δεν τη δέχεται με ευαρέστηση από το χέρι σας. Και λέτε: Γιατί; Επειδή, ο Κύριος στάθηκε μάρτυρας ανάμεσα σε σένα και στη γυναίκα τής νιότης σου, προς την οποία εσύ φέρθηκες δόλια· ενώ αυτή είναι η σύζυγός σου, και η γυναίκα τής συνθήκης [σσ. διαθήκης] σου. Και ο Θεός δεν έκανε ένα; Κι όμως, αυτός είχε υπεροχή πνεύματος. Και γιατί τον ένα; Για να ζητήσει θείο σπέρμα. Γι' αυτό, προσέχετε στο πνεύμα σας, και ας μη φέρεται κανένας άπιστα προς τη γυναίκα τής νιότης του.*

Φυσικά και υπάρχουν περιπτώσεις που ο Θεός «επιτρέπει» το διαζύγιο, αν και ποτέ δεν το επιβάλλει. Υπάρχει η περίπτωση της πορνείας (Ματθαίος 5:32), υπάρχει ακόμη η Α' Κορινθίους 7:15, όταν ο άπιστος εγκαταλείψει ένα πιστό. Υπάρχει για κάποιους τρίτους η περίπτωση ενός ανθρώπου που πριν έρθει στο Χριστό με μετάνοια, είχε χωρίσει. Δυστυχώς όμως, αυτά όλα πολύ συχνά τεντώνονται, τα τραβάμε από τα μαλλιά όπως είπε κάποιος, για να βάλουμε εκεί μέσα κάθε περίπτωση, να κάνουμε τα στραβά μάτια, να δικαιολογήσουμε ό,τι δεν δικαιολογείται.

Πιστεύω πως σε κάθε συζήτηση για το διαζύγιο, το δεύτερο γάμο και τους μικτούς γάμους, αυτό που πρέπει πριν από καθετί να αναφέρεται και να δίνεται έμφαση, είναι το γεγονός πως ο Θεός δε θέλει το διαζύγιο.

Ας δούμε τώρα λοιπόν τι συγκεκριμένα πράγματα μας διδάσκει η περικοπή αυτή για τα θέματα αυτά.

Πρώτον, η βάση όλων όσων λέει ο Μαλαχίας εξ' ονόματος του Θεού είναι ότι ο Θεός δημιούργησε το γάμο. Ο Θεός, όχι ο άνθρωπος, έπλασε τον άνθρωπο άνδρα και γυναίκα. Γράφει στη Γένεση 1:27, *Και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ' εικόνα εαυτού· κατ' εικόνα Θεού εποίησεν αυτόν· άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς. Ο Θεός ήταν αυτός που είδε, πως ενώ όλα ήταν «καλά λίαν», ο άνθρωπος ήταν μόνος του και αυτό δεν ήταν καλό: Και είπε Κύριος ο Θεός, Δεν είναι καλόν να ήναι ο άνθρωπος μόνος· θέλω κάμει εις αυτόν βοηθόν όμοιον με αυτόν (Γένεση 2:18). Ο Θεός είπε και στους δύο: και ευλόγησεν αυτούς ο Θεός· και είπε προς αυτούς ο Θεός, Αυξάνεσθε και πληθύνεσθε και γεμίσατε την γην και κυριεύσατε αυτήν (Γεν. 1:28). Ο Θεός ήταν αυτός που «τέλεσε» τον πρώτο γάμο. Αυτός πήγε την Εύα στον Αδάμ και ο ίδιος ο Θεός άκουσε την πρώτη διακήρυξη, που ήταν και η υπόσχεσή του για το ποια θα είναι η σχέση του Αδάμ με την Εύα: Και επέβαλε Κύριος ο Θεός έκστασιν επί τον Αδάμ, και εκοιμήθη· και έλαβε μίαν εκ των πλευρών αυτού και έκλεισε με σάρκα τον τόπον αυτής. Και κατεσκεύασε Κύριος ο Θεός την πλευράν, την οποίαν έλαβεν από του Αδάμ, εις γυναίκα και έφερεν αυτήν προς τον Αδάμ. Και είπεν ο Αδάμ, Τούτο είναι τώρα οστούν εκ των οστέων μου και σαρξ εκ της σαρκός μου· αυτή θέλει ονομασθή άνδρίς, διότι εκ του άνδρός αυτή ελήφθη (Γένεση: 21-23).*

Όλα αυτά είναι το υπόβαθρο το οποίο υπάρχει και στο Μαλαχία και στο νου των ακροατών όταν λέει στο 2:14 *Επειδή, ο Κύριος στάθηκε μάρτυρας ανάμεσα σε σένα και στη γυναίκα τής νιότης σου, προς την οποία εσύ φέρθηκες δόλια· ενώ αυτή είναι η σύζυγός σου, και η γυναίκα τής συνθήκης [σσ. διαθήκης] σου. Και πιο κάτω, ας μη φέρεται κανένας άπιστα προς τη γυναίκα τής νιότης του.*

Όλα αυτά διδάσκουν δύο πράγματα για το γάμο. Πολύ πιο σοβαρά από όσο φανταζόμαστε, γιατί αντίστοιχα καταπληκτικές είναι και οι ευλογίες που ο Θεός έχει να χαρίσει. Το πρώτο το αναφέραμε: ο Θεός θέσπισε το γάμο. Επιπλέον ο γάμος δεν είναι απλά θεικός θεσμός. Είναι ο πρώτος θεσμός. Και επειδή είναι ο πρώτος για αυτό αποτελεί και τη βάση για άλλους που υπάρχουν στη ζωή των ανθρώπων. Από τις σχέσεις μέσα στο γάμο, και μέσα στην οικογένεια ξεπηδάει η κυβέρνηση, η εκπαίδευση, η κοινωνική φροντίδα και αλληλεγγύη. Αν καταστρέψεις το γάμο και οι άλλοι θεσμοί θα υποφέρουν. Ποια παιδιά μεγαλώνουν καλύτερα; Αυτά που είναι σε χωρισμένα σπίτια ή αυτά που έχουν και τους δύο γονείς; Ποιοι επαγγελματίες, έμποροι, γιατροί, δάσκαλοι, τεχνίτες, υπάλληλοι, αποδίδουν καλύτερα; Αυτοί που έχουν ειρήνη στη ζωή τους και η οικογενειακή τους ζωή είναι πράγματι τακτοποιημένοι, ή αυτοί που χωρίζουν, χώρισαν, ή και αν δε χώρισαν ζουν κάτω από την ίδια στέγη, ουσιαστικά διαζευγμένοι όμως;

Τα Σόδομα και τα Γόμορρα καταστράφηκαν εξαιτίας τέτοιας απιστίας στο θεσμό του γάμου και της μονογαμίας. Η βασιλεία του Δαβίδ υπέφερε γιατί ήθελε και πήρε τη γυναίκα κάποιου άλλου και στο σπίτι του

ήρθαν τα προβλήματα μόνιμα. Αντί να δούμε όμως τα προβλήματα που θα πολλαπλασιαστούν για το ζευγάρι το ίδιο, για τα παιδιά αν υπάρχουν, και αντί να θελήσουμε να καθήσουμε να παλέψουμε, η κοινωνία μας μαθαίνει να ζούμε με βάση όσο το δυνατό περισσότερο τη δική μας διευκόλυνση. Για αυτό και όλα είναι επιτρεπτά σήμερα. Ο γάμος, λοιπόν, είναι θεικός θεσμός, είναι ο πρώτος θεσμός και αποτελεί τη βάση για άλλους.¹

Το δεύτερο πρέπει να προσέξουμε είναι πως η λέξη «συνθήκη» βεβαίως είναι ατυχεστάτη μετάφραση. Η σωστή λέξη είναι η λέξη «διαθήκη». Το εδάφιο δηλαδή, λέει, *ενώ αυτή είναι η σύζυγός σου, και η γυναίκα της διαθήκης σου.* Ο Κύριος, λοιπόν, δεν απαντάει στις προσευχές τους γιατί είναι μάρτυρας σε κάτι. Είναι μάρτυρας στο γεγονός πως έχουν φερθεί δόλια δηλαδή έχουν απιστήσει στις γυναίκες τους που είναι οι σύζυγοί τους και οι γυναίκες της διαθήκης τους.² Ο γάμος, λοιπόν, είναι μια διαθήκη ανάμεσα σε ένα άντρα και μια γυναίκα. Και ο Θεός είναι παρών ως ο μάρτυρας στην τήρηση των όρων αυτής της διαθήκης.

Ας διαβάσουμε επίσης από τις Παροιμίες 2:16-17. Στο πλαίσιο της περικοπής αυτής, ο πατέρας συμβουλεύει τον γιο του να αγαπήσει τη σοφία γιατί ένα από τα πράγματα που θα κάνει η σοφία είναι να τον προστατέψει *«από της οδού της πονηράς, από ανθρώπου λαλούντος δόλια»* (εδ. 12). Στο εδάφιο 16, ο πατέρας λέει στον γιο του πως αν η σοφία μπει στην καρδιά του θα τον *«ελευθερώνη από ξένης γυναικός, από αλλοτρίας κολακευούσης με τους λόγους αυτής, ήτις εγκατέλειπε τον επιστήθιον της νεότητος αυτής και ελησμόνησε την διαθήκη του Θεού της.»*³ Καταλαβαίνουμε, λοιπόν, από αυτές τις αναφορές πως η σχέση ανάμεσα στον άντρα και την γυναίκα είναι μια σχέση «διαθήκης».

Ο γάμος είναι μια
τριμερής σχέση με
προνόμια και ευθύνες στην
οποία ο Θεός είναι το τρίτο
μέρος και ο μάρτυρας για
το αν και οι δύο στέκονται
σωστά με σκοπό να τους
ευλογήσει πολύ πλούσια
όταν το κάνουν

*Τι ακριβώς είναι η «διαθήκη»;*⁴

Κατ' αρχήν, ας προσέξουμε να μην μπερδευτούμε με την διαθήκη που κάποιος κάνει πριν πεθάνει και στην οποία καθορίζει ποιος θα κληρονομήσει την περιουσία του. Δεν είναι το ίδιο.

Η διαθήκη είναι μια *επιλεγόμενη* σχέση ανάμεσα σε δύο πρόσωπα. Δεν είναι μια *φυσική* σχέση μεταξύ των αδελφών της ίδιας οικογένειας. Η διαθήκη είναι μια *επιλεγμένη* σχέση *υποχρεώσεων* και *προνομίων* που έχει δημιουργηθεί και έχει επικυρωθεί από τον ίδιο το Θεό. Είναι δηλαδή μια σχέση στην οποία ο ίδιος ο Θεός είναι μάρτυρας και έχει βάλει την σφραγίδα Του.

Για να το καταλάβουμε καλύτερα θα μπορούσαμε να συγκρίνουμε την διαθήκη με το συμβόλαιο. Ένα συμβόλαιο έχει να κάνει με τις σχέσεις δύο προσώπων, με τις υποχρεώσεις και τα προνόμια του ενός προς τον άλλον. Είναι δηλαδή μια σχέση *οριζόντια* ανάμεσα στους δύο αντισυμβαλλόμενους, ανάμεσα στον εργοδότη και στον εργαζόμενο, ανάμεσα σε μια εταιρεία και τον εργαζόμενο, ή ανάμεσα σε δύο συνέ-

ταιρους.

Η διαθήκη, όμως, δεν είναι μια οριζόντια σχέση μόνο. Είναι μια σχέση μεταξύ τριών προσώπων. Υπάρχει ένα τρίτο πρόσωπο εκτός από τα δύο ήδη υπάρχοντα, και το πρόσωπο αυτό είναι ο Θεός. Ο Θεός, ως τρίτο πρόσωπο είναι ο **μάρτυρας** της αφοσίωσης μας και της πιστότητάς μας στην διαθήκη. Και είναι ο μάρτυρας τόσο στο ξεκίνημα της διαθήκης, όσο και στη συνέχεια, δηλαδή στο αν τα δύο πρόσωπα συνεχίζουν να είναι πιστοί στους όρους της διαθήκης καθώς περνούν ο καιρός και τα χρόνια.

Φανταστείτε αν θέλατε ένα τρίγωνο με τους δύο ανθρώπους στη βάση του τριγώνου, έναν σε καθεμιά γωνία, και τον Θεό, ως μάρτυρα, στην κορυφή του τριγώνου. Ακριβώς η εικόνα που παρουσίασε ο προφήτης Μαλαχίας στο 2:14, «ο Κύριος εστάθη μάρτυς μεταξύ σου και της γυναίκας της νεότητός σου.»

Όταν λοιπόν στέκομαι μπροστά στους ανθρώπους και υπόσχομαι κάτι, επικαλούμαι ουσιαστικά το Θεό να έρθει να επιβλέψει ότι οι όροι αυτής της διαθήκης θα τηρηθούν. Ο Θεός, λοιπόν, το έκανε αυτό. Ο προφήτης Μαλαχίας το είπε ξεκάθαρα: Κάνετε ακόμα και τούτο· σκεπάζατε το θυσιαστήριο του Κυρίου με δάκρυα, με κλάμα, και με στεναγμούς· γι' αυτό, δεν αποβλέπει πλέον στην προσφορά, και δεν τη δέχεται με ευαρέστηση από το χέρι σας. Επειδή, ο Κύριος στάθηκε μάρτυρας ανάμεσα σε σένα και στη γυναίκα τής νιότης σου, προς την οποία εσύ φέρθηκες δόλια· ενώ αυτή είναι η σύζυγός σου, και η γυναίκα τής διαθήκης σου.

Ο γάμος δεν είναι απλά σχέση μεταξύ δύο, αλλά τριών. Δεν είναι συμβόλαιο, είναι διαθήκη. Είναι μια τριμερής σχέση με προνόμια και ευθύνες στην οποία ο Θεός είναι το τρίτο μέρος και ο μάρτυρας για το αν και οι δύο στέκονται σωστά με σκοπό να τους ευλογήσει πολύ πλούσια όταν το κάνουν.

Στην Καινή Διαθήκη

Θυμάστε κάτι αντίστοιχο από την Καινή Διαθήκη; Κάτι που αφορά το πως ο Θεός μας πειθαρχεί αν δεν τηρούμε τους όρους της διαθήκης προς τη σύζυγό μας; Α' Πέτρου 3:7, *Οι άνδρες, παρόμοια, συνοικείτε με τις γυναίκες σας με φρόνηση, αποδίδοντας τιμή στο γυναικείο γένος ως σε ασθενέστερο σκεύος, και ως σε συγκληρονόμους τής χάριτος τής ζωής, για να μη εμποδίζονται οι προσευχές σας.*

Αν λοιπόν δεν ζω με φρόνηση και αν δεν αποδίδω

τιμή στη σύζυγό μου, (και αυτά μπορούν να γίνουν με πολλούς τρόπους) οι προσευχές μου εμποδίζονται. Δεν υπάρχουν στεγανά στη ζωή μας. Δε μπορώ δηλαδή να πω, πως η οικογένειά μου δεν σχετίζεται με το Θεό. Ή, άλλο το πως φέρομαι στο Θεό και άλλο το πως φέρομαι στη γυναίκα μου. Το αντίθετο συμβαίνει.

Φανταστείτε τώρα στο διαζύγιο. Όταν ο Θεός στέκεται μάρτυρας και λέει: φέρθηκες δόλια στη γυναίκα της διαθήκης σου και εγώ είμαι μάρτυρας για αυτή σου τη στάση. Μην πας στο Θεό και κλαίγεις και περιμένεις να σε ακούσει αν η σχέση σου με τη γυναίκα σου δεν είναι αυτή που πρέπει να είναι.

Προσέξτε πως κλείνει η περικοπή με τα εδάφια 15-16, *Και ο Θεός δεν έκανε ένα; Κι όμως, αυτός είχε υπεροχή πνεύματος. Και γιατί τον ένα; Για να ζητήσει θείο σπέρμα. Γι' αυτό, προσέχετε στο πνεύμα σας, και ας μη φέρεται κανένας άπιστος προς τη γυναίκα τής νιότης του. Επειδή, ο Κύριος, ο Θεός τού Ισραήλ, λέει ότι μισεί αυτόν που την αποβάλλει, κι αυτόν που σκεπάζει τη βία με το ένδυμά του, λέει ο Κύριος των δυνάμεων· γι' αυτό, προσέχετε στο πνεύμα σας, και μη φέρεστε δόλια (Μαλαχίας 2:16).*

Το να αποβάλει κάποιος τη σύζυγό του ισοδυναμεί με πράξη βίας. Η φράση «προσέχετε το πνεύμα σας», μπορεί να μεταφραστεί ως «προσέχετε τη ζωή σας». Το να αφήσει κάποιος το σύντροφό του για κάποιον άλλον είναι πράξη δόλου, η οποία επισύρει συνέπειες, με πιο βασική πως κόβεται η σχέση με το Θεό. Δεν είναι κρίμα να ζούμε μέσα στην αυταπάτη;

Υπάρχει και ένας ακόμη λόγος για αυτή την εντολή του Θεού: το «θείο σπέρμα», δηλαδή οι απόγονοι που θα σέβονται το Θεό. Αν υπάρξει διαζύγιο, αν υπάρξει μικτός γάμος, τότε οι απόγονοι που σέβονται το Θεό μειώνονται.

Ας προσέξουμε τη ζωή σας, να μη φερόμαστε δόλια. Ο Θεός βλέπει. Σε κάθε γάμο ο Θεός είναι παρών, για να ευλογήσει ή να παιδεύσει. Ο γάμος είναι μια διαθήκη. Είναι και πρέπει να είναι μια εικόνα της σχέσης του Χριστού με την Εκκλησία. Το διαζύγιο διαρρηγγύνει αυτό που ο Θεός ευλόγησε και ένωσε.

Ο Θεός και σήμερα μπορεί να κάνει θαύματα με τους γάμους μας. Μπορεί να κάνει τον κάθε γάμο να είναι ευλογημένος, όχι συμβατικός, απόλαυση και όχι καταναγκασμός. Από εμάς ζητάει την υπακοή.

Ο αιδ. Γ. Αδάμ είναι ποιμένας της Β' Ε.Ε.Ε. Αθηνών

Υποσημειώσεις

¹ Για παράδειγμα, αυτά που αναφέρονται για τη γυναίκα μέσα στην Εκκλησία ξεπηδούν από την οικογένεια. Για αυτό ενώ δεν επιτρέπεται σε γυναίκες να διδάσκουν, ούτε να αυθεντεύουν στους άντρες, εντούτοις μπορούν να διδάσκουν στα παιδιά ή σε άλλες γυναίκες. Αν δείτε οι λόγοι που αναφέρονται και στην Κορινθίους και στην Α' Τιμόθεο πάνε πίσω στη Γένεση, στη δημιουργία της οικογένειας.

² Το εβραϊκό κείμενο είναι πολύ ξεκάθαρο και χρησιμοποιεί την λέξη 'μπερίθ' που σημαίνει διαθήκη.

³ Η γυναίκα, δηλαδή, από την οποία θα προστατευτεί ο νέος είναι αυτή που εγκατέλειψε τον άντρα που αγάπησε όταν ήταν νέα και λησμόνησε την διαθήκη του Θεού της. Η διαθήκη του Θεού της αφορά τη σχέση της με τον άντρα της.

Το δεύτερο μέρος του εδαφίου (17β) εξηγεί το πρώτο (17α):

- *εγκατέλειπε τον επιστήθιον της νεότητος αυτής (17^α)*

- *και ελησμόνησε την διαθήκη του Θεού της (17β)*

Δεν αναφέρεται σε κάποια άσχετη διαθήκη με τον Θεό, αλλά στην διαθήκη του Θεού με τον άντρα της. Πρόκειται για ένα πολύ συνηθισμένο παραλληλισμό στο βιβλίο των Παροιμιών.

⁴ Επίσης, αξίζει να έχουμε υπόψη μας μια αναφορά ακόμη στο βιβλίο του Ιεζεκιήλ από το κεφάλαιο 16. Αν το διαβάσετε μόνοι σας θα σας κοπεί η ανάσα καθώς περιγράφει τη σχέση του Θεού με τον λαό Ισραήλ σαν ένα γάμο, στον οποίο όμως ο λαός Ισραήλ στάθηκε άπιστος και εκπόρνευσε πηγαίνοντας να λατρεύσει άλλους θεούς. Διαβάζουμε, λοιπόν στο εδάφιο 59: «Διότι ούτω λέγει Κύριος ο Θεός. Εγώ θέλω κάμει εις σε, καθώς έκαμες συ, ήτις κατεφρόνησας τον όρκο παραβαίνουσα την διαθήκη.»

Η Δόξα του Μεσσία

του αιδ. Α. Πέτρου

Ζούμε σε μία εποχή που μαστίζεται από «εσχατολογικό» πυρετό! Κάθε μέρα οι πιστοί σφυροκοπούνται από αυθαίρετες ερμηνείες του προφητικού λόγου και ανθρώπινους υπολογισμούς!

- Ο πρόεδρος Τζ. Μπους είναι ο πρόεδρος που θ' αντιμετωπίσει τον αντίχριστο!

- Αυτή είναι η δεκαετία του τέλους!

- Μέχρι το 2010 θα έχει γίνει η αρπαγή!

Στην αμερική τηλεοπτικές εκπομπές, όπως αυτή που έχει τίτλο «Η εβδομάδα αυτή στις προφητείες», προβάλλουν το μήνυμα ότι έχουν κάποια προφητία για την κάθε διεθνή εξέλιξη που κάθε μέρα ακούμε στις ειδήσεις.

Το κομμάτι του λόγου του Θεού που θα μελετήσουμε θα μας επιστήσει την προσοχή μας στη διαφορά που υπάρχει μεταξύ ενός εσχατολογικού σημείου και των ερμηνειών μας. Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία μπροστά στα μάτια τους να δουν τη δόξα του Χριστού αλλά παρόλ' αυτά δεν μπόρεσαν να καταλάβουν τι έβλεπαν, γιατί δεν τους ταίριαζε με τις εσχατολογικές ερμηνείες που είχαν διδαχτεί.

Θα μας κάνει λοιπόν, καλό, όλους μας, να θυμηθούμε ότι οι προφητείες δε μας δόθηκαν για να μας κάνουν γνωστό το μέλλον, αλλά για να μας οδηγήσουν σε πνευματική αγρυπνία και καθημερινό αγιασμό!

Οι μαθητές έκαναν το λάθος, που πολλές φορές κάνουμε κι εμείς, να συγχέουμε δημοφιλείς εσχατολογικές ερμηνείες με τις ίδιες προφητείες. Είναι φοβερά επικίνδυνο να χάσουμε τη διάκριση μεταξύ του τι σίγουρα λέει ο λόγος του Θεού και το τι είναι η δική μας, η ανθρώπινη ερμηνεία. Αντίθετα πρέπει να παραδεχθούμε ότι κανένας μας δεν ξέρει πώς ο Θεός θα εκπληρώσει τις προφητείες του λόγου Του, μέχρι και εκείνος να τις εκπληρώσει. Ο Θεός δε δοξάζεται με ανθρώπους που λένε ότι ξέρουν πώς θα εκπληρωθούν οι προφητείες, αλλά με ανθρώπους που μελετούν και γνωρίζουν τις προφητείες και προσδοκούν να δουν τις προφητείες αυτές να τις εκπληρώνει ο Θεός, με τον δικό Του τρόπο.

Όπως λέει ο Πέτρος (Β' Πέτρ. α' 19) οι προφητείες είναι ένα λυχνάρι μέσα στο πυκνό σκοτάδι, μέχρι να έρθει η αυγή και όλα λάμπουν από το φως του Χριστού. Που σημαίνει ότι σήμερα πολύ λίγα γνωρίζουμε και όταν έρθει ο Χριστός όλα θα τα γνωρίσουμε καθαρά. «Τώρα βλέπουμε τα πράγματα θαμπά», λέει ο Παύλος, «αιγιματωδώς», μέσα από θολό καθρέπτη, αλλά όταν θα δούμε τον Χριστό θα τα δούμε όλα ξεκάθαρα! (Α' Κορ. 13).

Μετά την ομολογία του Πέτρου, στο προηγούμενο κεφάλαιο του κατά Μάρκον ευαγγελίου, ο Κύριος αρχίζει να διδάσκει στους μαθητές Του για το θάνατό Του και την ανάστασή Του. Όπως ο Μεσσίας θα βρεθεί στη δόξα αφού περάσει από τον σταυρό, και οι μαθητές θα πάρουν μέρος στη δόξα του Χριστού,

αν μείνουν πιστοί σηκώνοντας τον σταυρό τους και ακολουθώντας τον Χριστό. Τέλος για να ενθαρρύνει ο Κύριος τους μαθητές Του να Τον ακολουθήσουν, παρά το βαρύ κόστος, αρχίζει τώρα να τους λέει ότι θα δουν τη βασιλεία του Θεού να έρχεται με δύναμη. Και λίγες μέρες μετά θα επισφραγιστούν όλα αυτά τα λόγια του Χριστού με τη θεαματική αποκάλυψη της δόξας που ανήκει στον Ιησού ως μονογενή Υιό του Θεού.

Η μεταμόρφωση θα βεβαιώσει την ομολογία του Πέτρου και τα λόγια του Χριστού, ότι Αυτός είναι ο Υιός του Ανθρώπου που θα έρθει ως ένδοξος Κριτής. Το κάλυμμα που κάλυπτε τη δόξα του Χριστού θα σηκωθεί για λίγο για να δουν τη θεική δόξα του Χριστού.

Τι θα μας πει σήμερα ο λόγος του Θεού;

Η μεταμόρφωση είναι η επιβεβαίωση του Θεού στο ευαγγέλιο του Χριστού, ότι ο Ιησούς είναι ο Μεσσίας που θα φέρει δυναμικά τη βασιλεία του Θεού.

1. Η ουράνια δόξα του Υιού του Ανθρώπου φανερώθηκε παροδικά μέσα στη Μεταμόρφωσή Του

«Τους έλεγε ακόμα: «Πραγματικά, σας λέω, υπάρχουν μερικοί απ' αυτούς που στέκονται εδώ, οι οποίοι δε θα γευτούν θάνατο, ώσπου να δουν τη βασιλεία του Θεού να έχει έρθει με δύναμη». Κι ύστερα από έξι μέρες παίρνει ο Ιησούς ξεχωριστά μαζί του τον Πέτρο, τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη, και τους ανεβάζει σ' ένα ψηλό βουνό, όπου και μεταμορφώθηκε μπροστά τους. Και τα ρούχα του έγιναν αστραφτερά, κατάλευκα σαν το χιόνι, τέτοια που λευκαντής πάνω στη γη δεν μπορεί έτσι να λευκάνει. Κι εμφανίστηκε σ' αυτούς ο Ηλίας μαζί με το Μωυσή και συνομιλούσαν με τον Ιησού. Πήρε τότε το λόγο ο Πέτρος και λέει στον Ιησού: «Δάσκαλε, καλά είναι να μείνουμε εδώ. Ας στήσουμε λοιπόν τρεις σκηνές, μια για σένα, μια για το Μωυσή και μια για τον Ηλία» επειδή δεν ήξερε τι να πει, γιατί ήταν κατατρομαγμένοι. Ήρθε τότε και τους σκέπασε μια νεφέλη, και μέσα από τη νεφέλη ακούστηκε μια φωνή που έλεγε: «Αυτός είναι ο Γιος μου ο αγαπητός. Αυτόν να ακούτε!» Ξαφνικά τότε κοίταξαν ολόγυρά τους μα δεν είδαν πια κανέναν μαζί τους παρά μόνο τον Ιησού!» (Μάρκος 9: 1-8).

Από την εισαγωγή του Μάρκου «και έλεγε αυτοίς» φαίνεται ότι εδώ έχουμε μόνο την τελική διαβεβαίωση του Χριστού, στην οποία ο Κύριος χρησιμοποιεί όρκο για να τους διαβεβαιώσει για τα λόγια Του. Ο Κύριος λέει στους μαθητές Του ότι μερικοί πριν πεθάνουν θα δουν τη βασιλεία του Θεού να έρχεται με «δύναμη» για να τους βεβαιώσει αυτό που είπε στο προηγούμενο εδάφιο ότι «ο Υιός του ανθρώπου θα έρθει με όλη τη λαμπρότητά του Πατέρα, μαζί με τους άγιους

αγγέλους».

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η Βασιλεία του Θεού είναι συνδεδεμένη με το πρόσωπο του Ιησού ως Μεσσία. Η σύνδεση της μεταμόρφωσης με την υπόσχεση αυτή του ερχομού της βασιλείας του Θεού τονίζεται με τον ασυνήθιστο για τον Μάρκο ακριβή χρονικό προσδιορισμό «*ύστερα από έξι ημέρες*».

Η αποκάλυψη της δόξας του Ιησού στην παρουσία των τριών μαθητών είναι μια πρώτη εκπλήρωση της υπόσχεσης του Χριστού ότι κάποιος θα δουν, πριν πεθάνουν, το δυναμικό ερχομό της βασιλείας του Θεού. Η μεταμόρφωση δεν είναι τίποτε άλλο αλλά μια προεικόνιση της ανάστασης, της ανάληψης και του ενθρονισμού του Χριστού, όπως επίσης και της μελλοντικής Του δόξας Του, στη δεύτερη Του Παρουσία. Γι'αυτό λέει ο Πέτρος στην επιστολή του όταν θυμάται το περιστατικό:

«Αλλωστε, τη δύναμη και την παρουσία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού στον κόσμο δε σας τη γνωστοποιήσαμε ακολουθώντας μύθους επιδέξια επινοημένους, αλλά αφού υπήρξαμε αυτόπτες μάρτυρες της μεγαλοπρέπειάς του. Γιατί, πράγματι έχει πάρει τιμή και δόξα από τον Θεό Πατέρα, καθώς ακούστηκε η φωνή που τη χαρακτήριζε μεγαλόπρεπη δόξα: "Αυτός είναι ο Γιος μου ο αγαπητός! Σ' αυτόν εκδήλωσα εγώ την εύνοιά μου"! Και τη φωνή αυτή, που ήρθε από τον ουρανό, εμείς την ακούσαμε καθώς είμασταν μαζί του πάνω στο άγιο βουνό». (Β' Πέτρ. α' 16-18).

Δηλαδή ο Πέτρος γνωστοποιεί τον ένδοξο ερχομό της βασιλείας του Θεού στο μέλλον στη Δεύτερη Παρουσία του Χριστού, γιατί είχε δει με τα μάτια του στο βουνό της μεταμόρφωσης τη βασιλεία του Θεού να έρχεται δυναμικά.

Όμως η μεταμόρφωση δεν είναι μοναδική εκπλήρωση της προφητείας του Χριστού, γιατί οι μαθητές πριν πεθάνουν είχαν την ευκαιρία να δουν τη βασιλεία του Θεού να έρχεται δυναμικά στον κόσμο την ημέρα της πεντηκοστής. Η μεταμόρφωση, όμως, είναι η προεικόνιση της δόξας του Χριστού που φανερώθηκε στην ανάστασή Του και την ανάληψή Του, αποτέλεσμα των οποίων ήταν η βασιλεία του Θεού να έρθει δυναμικά την ημέρα της πεντηκοστής. Οι μαθητές την Πεντηκοστή, είδαν τη βασιλεία του Θεού να έρχεται με τέτοιο δυναμισμό, που δεν είχαν δει ούτε όταν ο Κύριος ήταν μαζί τους.

Αν και η παράδοση θέλει το βουνό της μεταμόρφωσης να είναι το Θαβώρ, για θεολογικούς λόγους, το βουνό της μεταμόρφωσης πρέπει να είναι το πέντε φορές πιο ψηλό βουνό Αερμών, που είναι κοντά στην Καισάρεια του Φιλίππου όπου ήταν πριν 6 μέρες.

Τα στοιχεία της περιγραφής της μεταμόρφωσης: το φως του προσώπου Του, η λαμπρότητα των ρούχων του Κυρίου, το ψηλό βουνό, ο Ηλίας που μας θυμίζει τη συνάντησή του με τον Θεό στο όρος Θαβώρ, ο Μωυσής που μας θυμίζει τη συνάντησή του με τον Θεό στο όρος Σινά, η φωνή του Θεού, όλα

αυτά μαζί δίνουν στη μεταμόρφωση τον χαρακτήρα μιας νέας θεοφάνειας, στην οποία προβάλλεται ο Ιησούς ως η εκπλήρωση ολόκληρης της Παλαιάς Διαθήκης.

Όπως ο Θεός κάλεσε τον Μωυσή στο όρος Σινά, και μετά από έξι μέρες ακούστηκε η φωνή του Θεού μέσα από τη νεφέλη της παρουσίας του Θεού (Εξοδ. κδ' 15-16), έτσι και ο Κύριος μετά από έξι μέρες οδηγεί τους μαθητές Του πάνω σ' ένα ψηλό βουνό για να τους προετοιμάσει για την αποκάλυψη της δόξας Του. Μπροστά στα μάτια των εκπληκτων τριών μαθητών που αποτελούν το στενότερο κύκλο που ο Κύριος προετοιμάζε για την ηγεσία της εκκλησίας (5: 37, 13: 3, 14: 33) η όψη του Ιησού άλλαξε: Ο Ιησούς μεταμορφώθηκε και πήρε τη λαμπρότητα της ουράνιας δόξας. Ο Θεός άνοιξε τα μάτια των μαθητών να δούνε ένα μέρος από τη θεϊκή δόξα του Κυρίου τους. Ο Θεός τους έδωσε μία μικρή δόση λαμπρότητας, όση μπορούσαν ν' αντέξουν τα φυσικά τους μάτια για να μην τυφλωθούν. Η δόξα του Θεού πάντοτε αποκαλύπτεται με έντονο φως τέτοιο που μπροστά του και αυτός ο ήλιος χωριά.

Το πρόσωπο και τα ρούχα του Κυρίου πήραν μια υπερκόσμια λαμπρότητα καθώς φανερώθηκε λίγη από την προαιώνια δόξα του Χριστού. Η δόξα αυτή ανήκε στον Χριστό πριν από την ενσάρκωση και την ανέλαβε πάλι μετά την ανάστασή και την ανάληψή Του. Κατά την επίγεια ζωή Του η δόξα Του είχε καλυφθεί πίσω από το κάλυμμα της ανθρωπίνης σάρκας Του. Είδαν λοιπόν οι μαθητές έτσι τον Κύριο, που και εμείς θα Τον δούμε στον

ένδοξο ερχομό Του.

Μαζί με τον Ιησού παρουσιάστηκαν ο Μωυσής και ο Ηλίας, οι δύο μεγάλοι προφήτες. Ο Μωυσής, αυτός που έδωσε το νόμο και τη Διαθήκη του Θεού στο λαό, τώρα συνομιλεί με τον Ιησού γιατί ο Ιησούς εκπλήρωσε ολόκληρη την Παλαιά Διαθήκη. Ο Ηλίας, ο προφήτης που ο Μαλαχίας προέβλεψε ότι θα επανέρθει πριν έρθει η «αποκατάσταση πάντων» και το τέλος, συνομιλεί με τον Ιησού γιατί έχει φτάσει η αρχή του τέλους. Και οι δύο είχαν δει τη δόξα του Θεού, και οι δύο είχαν μοναδικό τερματισμό στη ζωή τους, ο ένας εκπροσωπεί το Νόμο και ο άλλος τους προφήτες, και οι δύο μαζί εκπροσωπούν την παλιά οικονομία. Αυτοί που κατηγορούσαν τον Ιησού ότι παραβαίνει το νόμο, παίρνουν την απάντησή τους, γιατί ο Μωυσής επισφραγίζει το έργο του Ιησού.

Αυτοί που νόμιζαν ότι ο Ιησούς ήταν ο Ηλίας ή ένας των προφητών παίρνουν την απάντησή Του, γιατί ο Ιησούς είναι ο Κύριος του Ηλία, είναι ένδοξος Θεός. Αυτοί που νομίζουν ότι ο Ιησούς καταλύει την πίστη των Εβραίων, βρίσκουν την απάντησή του ότι ο Ιησούς εκπληρεί την πίστη των Εβραίων.

Ο Πέτρος από την αμηχανία του, δεν ήξερε τι να πει -θαρρείς και έπρεπε κάτι να πει-, ανοίγει το στόμα του και λέει ανοησίες:

Η μεταμόρφωση θα βεβαιώσει την ομολογία του Πέτρου και τα λόγια του Χριστού, ότι Αυτός είναι ο Υιός του Ανθρώπου που θα έρθει ως ένδοξος Κριτής. Το κάλυμμα που κάλυπτε τη δόξα του Χριστού θα σηκωθεί για λίγο για να δουν τη θεϊκή δόξα του Χριστού

«Κύριε, τι καλά που είμαστε εδώ! Ας μείνουμε εδώ! Ας κάνουμε μερικές σκηνές για το βράδυ! Θα ανάψουμε και μια φωτιά και θα περάσουμε ωραία».

Ο καημένος ο Πέτρος πέφτει από γκάφα σε γκάφα. Πριν από μία βδομάδα επίπληττε τον Κύριό του που μιλούσε για τα πάθη Του, τώρα πάλι μιλάει χωρίς να καταλάβει ότι η δόξα του Χριστού θα είναι παροδική, γιατί ακόμη δεν έχει ανέβει στο σταυρό.

Νομίζει ο Πέτρος ότι ο Μωυσής και ο Ηλίας ήρθαν γιατί ο Χριστός τώρα δοξασμένος θα εγκαταστήσει τη βασιλεία Του. Όμως έκανε λάθος, γιατί μόνιμη και ατελεύτητη θα είναι η δόξα του Χριστού μετά την ανάσταση και την ανάληψή Του.

Στον Πέτρο απαντά ο ίδιος ο Θεός.

Το σύννεφο της παρουσίας του Θεού καλύπτει τον Ιησού με τους δύο άνδρες και η φωνή του Θεού ακούγεται μέσα από το σύννεφο (Εξοδ. 16: 10, 19: 9, 24: 15β, 33: 1). Όπως η φωνή του Θεού στη βάπτιστη στην έρημο διακήρυξε για τον ίδιο τον Ιησού «*Εσύ είσαι ο αγαπητός μου Υιός, εσύ είσαι ο εκλεκτός μου*»

(1:17) διαβεβαιώνοντας αυτό που ήδη ήξερε ο Κύριος, τώρα η ίδια φωνή διακηρύττει στους μαθητές Του: «*Αυτός είναι ο αγαπητός μου γιος, να τον ακούτε*».

- Πέτρο, μη μιλάς αλλά ν' ακούς τον Ιησού! Πέτρο, άκουσε αυτά που σου λέει ο Ιησούς για το πάθος Του!

-Ιωάννη, όταν θα Τον δεις πάνω στο σταυρό να θυμηθείς ότι δεν τον εγκατέλειπα, αλλά ότι είχε την έγκρισή μου στο έργο Του και την αποδοχή μου στη ζωή Του.

-Ιάκωβ, να θυμάσαι ότι είναι ο αγαπημένος μου γιος που έκανε το θέλημά μου, γι' αυτό να Τον ακούς, αυτός είναι ο μόνος δάσκαλος. Αυτόν ν' ακούτε, γιατί είναι ο Μεσσίας και θα σας αποκαλύψει τέλεια το λόγο Μου (Δευτ. ιη' 15).

Όταν το σύννεφο αποσύρθηκε, ο Μωυσής και ο Ηλίας είχαν χαθεί και είχε μείνει μόνος ο Ιησούς όπως τον ήξεραν.

Ο Ιησούς έμεινε, γιατί ακόμα δεν είχε τελειώσει την αποστολή Του, ακόμη δεν είχε εκπληρώσει το σχέδιο του Θεού με τη σταύρωση και την ανάσταση Του. Ο Ηλίας και ο Μωυσής μαρτύρησαν για το έργο και το πρόσωπο του Μεσσία και μετά χάθηκαν. Η φωνή του Θεού μαρτύρησε για το πρόσωπο και το έργο του Μεσσία και μετά χάθηκε. Και ο Ιησούς αρχίζει το μοναχικό μονοπάτι προς το σταυρό.

Η μεταμόρφωση επισφραγίζει την ομολογία του Πέτρου και τα λόγια του Κυρίου ότι θα έρθει ως ένδοξος κριτής αφού πρώτα περάσει μέσα από τον σταυρό και το θάνατο. Αλλά ακόμα η μεταμόρφωση μάς προετοιμάζει γι' αυτά που θα έρθουν, γιατί μας διαβεβαιώνει ότι παρά τη φαινομενική εγκατάλειψη του Χριστού από τον Θεό στο πάθος Του, ο Ιησούς ήταν ο αγαπημένος Υιός του Θεού.

Πριν ο προφήτης Ησαΐας περιγράψει το πάθος του Μεσσία στο γγ' κεφάλαιο, πιο μπροστά, μας διαβεβαιώνει ότι το πάθος του θα είναι ο δρόμος για την ουράνια δόξα:

«*Ίδού ο δούλος μου θέλει ευδοθεί, θέλει υψωθεί και δοξασθεί και αναβεί ψηλά σφόδρα, καθώς πολλοί έμειναν εκστατικοί επί σε. Τόσον ήτο το πρόσωπον αυτού ένδοξον παρά παντός ανθρώπου και το είδος αυτού παρά των υιών των ανθρώπων*». (νβ' 13).

Άραγε εσύ έχεις δεχθεί τον Ιησού ως τον ένδοξο Μεσσία, έχεις πιστέψει τον Χριστό ως Θεό σου;

Μη γελιέσαι με την ταπείνωση του Ιησού πάνω στο σταυρό, ο Ιησούς τώρα έχει ουράνια δόξα.

Γιατί την ώρα αυτή δεν ακούς τη φωνή του Θεού, να ακούσεις και να δεχθείς τον αγαπητό του Γιο;

Γιατί την ώρα αυτή δεν προσκυνάς εκστατικός μπροστά στην ουράνια δόξα του Ιησού;

2. Η ουράνια δόξα του Υιού του Ανθρώπου ανακτήθηκε μόνιμα μέσα από το πάθος Του

Αν σήμερα δεχθείς τη δόξα του Χριστού και Τον λατρεύσεις ως Κύριο σου και Θεό σου, αύριο θα πάρεις μέρος στη δόξα του Χριστού

«*Και καθώς κατέβαιναν από το βουνό, τους έδωσε σαφή παραγγελία να μη διηγηθούν σε κανένα αυτά που είδαν, παρά μονάχα όταν ο Γιος του Ανθρώπου αναστηθεί από τους νεκρούς. Συγκράτησαν λοιπόν μέσα τους τον λόγο αυτό και συζητούσαν μεταξύ τους, τι να σημαίνει άραγε το: «ν' αναστηθεί από τους νεκρούς». Και τον ρωτούσαν:*

«Τότε γιατί λένε οι νομοδιδάσκαλοι ότι πρέπει να έρθει ο Ηλίας πρώτα;» Αποκρίθηκε εκείνος και τους είπε: «Ασφαλώς και σαν έρθει ο Ηλίας πρώτα, τα αποκαταστάινει όλα. Μα πώς τότε έχει γραφτεί για το Γιο του Ανθρώπου ότι θα πάθει πολλά και θα καταφρονηθεί; Σας λέω όμως, πως έχει έρθει και ο Ηλίας, αλλά έκαναν και σ' αυτόν ό,τι ήθελαν, όπως έχει γραφτεί γι' αυτόν» (Μάρκος 9: 9-13).

Ακόμα αποσβολωμένοι οι μαθητές πήραν το μονοπάτι της επιστροφής και ακούν τον Κύριο να τους λέει να μην πουν τίποτε σε κανένα μέχρι την ανάσταση Του από τους νεκρούς. Ο Κύριος τους απαγορεύει να μιλήσουν για τη μεταμόρφωση γιατί δεν μπορούν να καταλάβουν το νόημα της χωρίς το πάθος του και την ανάστασή Του.

Τη μεταμόρφωση μπορούμε να την καταλάβουμε καλά μόνο αν τη δούμε σαν μια προεικόνιση της δόξας που θα πάρει ο Κύριος μετά το πάθος Του στον σταυρό, και την ανάστασή Του.

Σε κάθε ευκαιρία που είχαν οι μαθητές μεταξύ τους κουβέντιαζαν τι να σημαίνει «*ότι θα αναστηθεί από τους νεκρούς*». Αν και τους είχε κάνει εντύπωση βαθιά η μεταμόρφωση του Κυρίου τους δεν μπορούν να καταλάβουν τι σημαίνει ότι «*θα αναστηθεί από νεκρούς*» γιατί δεν έχουν χωνέψει ακόμα ότι ο Κύριος θα πεθάνει πάνω στο σταυρό. Το Μεσσιανικό μυστικό, ότι δηλαδή ο Ιησούς είναι ο Χριστός και ο αγαπητός Υιός του Θεού, έπρεπε να το κρατήσουν για τον εαυτό τους, μέχρι την ανάσταση λόγω των εσφαλμένων εσχατολογικών ερμηνειών για το πρόσωπο του Μεσσία, που ήταν δημοφιλής ανάμεσα στους Εβραίους.

Ο Ιησούς ήταν πράγματι ο Μεσσίας αλλά όχι ένας εθνοπολιτικός Μεσσίας αλλά ένας Μεσσίας που έπρεπε να γίνει «ο αμνός του Θεού, ο εσφαγμένος». Οι μαθητές είναι μπερδεμένοι γιατί κι αυτοί έχουν τις ίδιες εσφαλμένες εσχατολογικές αντιλήψεις για το πρόσωπο του Μεσσία.

Το δεύτερο πρόβλημα που έχουν με τα λόγια του Χριστού είναι το πώς μπορούν να έχουν την ευκαιρία να κηρύξουν το ότι ο Ιησούς είναι ο Μεσσίας, ο Υιός του Θεού μετά την ανάσταση του από τους νεκρούς, τη στιγμή που η ανάσταση θα συμβεί στην έσχατη ημέρα (6: 14, 16, 12: 18-27). Δεν μπορούν δηλαδή να καταλάβουν ότι άλλο πράγμα είναι η ανάσταση του Ιησού Χριστού από τους νεκρούς και άλλο πράγμα η ανάσταση των νεκρών στην Παρουσία του Χριστού την έσχατη μέρα, οπότε θα έρθει το τέλος. Είχαν δίκαιο οι μαθητές ότι η ανάσταση των νεκρών θα πραγματοποιηθεί στην ένδοξη παρουσία του Χριστού, αλλά έκαναν λάθος ότι ο Χριστός θα αναστηθεί την έσχατη ημέρα.

Όπως ακριβώς είχαν δίκιο να περιμένουν ότι ο Μεσσίας θα απαλλάξει τον κόσμο από τα δεινά του, αλλά έκαναν λάθος να νομίζουν ότι θα το έκανε αυτό τώρα, χωρίς να περάσει από τον σταυρό.

Το τρίτο πρόβλημα των μαθητών, το τρίτο τους εσχατολογικό σφάλμα είναι η ερώτηση που κάνουν στον Ιησού: «Πιστεύουμε ότι εσύ είσαι ο Μεσσίας, αλλά πού είναι ο Ηλίας που λένε οι γραμματείς ότι θα έρθει πρώτα;» Η ερώτηση αυτή έχει μεγάλη σημασία για μας. Ελπίζω να μας κάνει προσεκτικούς για όλ' αυτά που περιμένουμε να δούμε ως σημεία πριν τον ερχομό του Χριστού.

Πολύ φοβούμαι ότι όταν έρθει ο Κύριος στη Δεύτερη Του Παρουσία, θα βρεθούν πολλοί που θα κάνουν την ίδια ερώτηση: «Κύριε, πώς ήρθες, αφού ακόμα δεν έγινε αυτό ή το άλλο που περιμέναμε;» Πρέπει να θυμόμαστε ότι μόνο ο λόγος του Θεού, είναι αιώνιος και αναλλοίωτος. Ό,τι συμπεράσματα βγάζουμε εμείς, ή υποθέσεις κι αν κάνουμε θα πρέπει να τις κρατούμε με τη συναισθηση ότι παρά τις καλύτερές μας προθέσεις οι ερμηνείες μας δεν είναι αλάθητες, ούτε αιώνιες, αλλά μόνο ανθρώπινες γνώμες.

Αυτό τους απαντάει και ο Κύριος!

Σωστή η γνώση σας του λόγου του Θεού περί του σημείου του Ηλία, αλλά λάθος η ερμηνεία σας να περιμένετε ξανά τον Ηλία τον Θεοσβίτη. Σωστή η γνώση σας αλλά λάθος η ερμηνεία σας. Πραγματικά ο Προφήτης Μαλαχίας προφήτευσε ότι θα έρθει ο Ηλίας να προετοιμάσει το δρόμο του Μεσσία (3:1).

«Ίδού εγώ θέλω αποστείλει προς εσάς Ηλίαν τον προφήτην πριν έρθει η ημέρα του Κυρίου η μεγάλη και επιφανής...» (4: 5)

Αλλά εκείνο που δεν κατάλαβαν είναι ότι το σημείο αυτό εκπληρώθηκε με τον Ιωάννη τον Πρόδρομο, τον Ιωάννη τον Βαπτιστή.

Ο Ηλίας που θα οδηγούσε την καρδιά του λαού πίσω στον Θεό είναι ο Ιωάννης που οδήγησε τον λαό σε μετάνοια σε προετοιμασία για τον Μεσσία. Γι' αυτό τους λέει ο Κύριος:

«Το πρώτο λάθος που κάνατε είναι ότι είσαστε πολύ επιλεκτικοί στη γνώση σας πάνω στις γραφές

κι ενώ τα ξέρατε όλα για τον Ηλία, δεν ξέρατε ότι ο Υιός του ανθρώπου θα υποστεί πολλά και θα περιφρονηθεί; Το δεύτερο λάθος που κάνατε είναι το ότι δεν καταλάβατε ότι το σημείο του Ηλία εκπληρώθηκε στον Ιωάννη.»

-Στον Μαλαχία διαβάζατε περί του Ηλία, στον Ησαΐα (νγ') δε διαβάζατε περί του Μεσσία;

-Ε, λοιπόν μάθετε ότι ο Ηλίας ήρθε και βασανίστηκε από τον Ηρώδη και την Ηρωδιάδα, όπως ο Ηλίας βασανίστηκε από την Ιεζάβελ.

- Ιησού πώς είσαι εσύ ο Μεσσίας, αφού ακόμα δεν έχουμε δει εκπλήρωση στα σημεία;

- Μα επιτέλους τι άλλα σημεία θέλετε;

- Δεν είδατε στη μεταμόρφωση ότι αν και δεν είμαι ο Μεσσίας που φανταζόσασταν, ήμουν ντυμένος θεϊκή δόξα;

- Δεν ακούσατε τη φωνή του Θεού να σας λέει «αυτός είναι ο Υιός μου ο αγαπητός» που σημαίνει ότι είμαι ο μονογενής Υιός του Θεού;

- Δεν αισθανθήκατε την παρουσία του Θεού μέσα στη νεφέλη;

- Επιτέλους πέστε στα γόνατα σας να με προσκυνήσετε! Καταλάβετε ότι είμαι ο Κύριός σας και ο Θεός σας ώστε να με λατρεύσετε!

Μήπως και συ δεν έχεις ακόμη πιστέψει στον Ιησού γιατί περιμένεις κάποια σημεία ή αποδείξεις;

Ο Χριστός αποκάλυψε τη θεϊκή του δόξα για σένα στη μεταμόρφωση! Τι ακόμη περιμένεις για να δεχθείς Αυτόν που άφησε τη θεϊκή Του δόξα για ν' ανέβει πάνω στο σταυρό από αγάπη για σένα;

Αν σήμερα δεχθείς τη δόξα του Χριστού και τον λατρεύσεις ως Κύριο σου και Θεό σου, αύριο θα πάρεις μέρος στη δόξα του Χριστού!

Η μεταμόρφωση είναι η επιβεβαίωση του Θεού στο ευαγγέλιο του Χριστού ότι ο Ιησούς είναι ο Μεσσίας που θα φέρει δυναμική τη βασιλεία του Θεού.

Άραγε εσύ δέχεσαι την επιβεβαίωση του Θεού; Άραγε έχεις δεχθεί το ευαγγέλιο του Χριστού; Έχεις πιστέψει ότι ο Ιησούς είναι ο Μεσσίας; Έχεις δει τη βασιλεία του Θεού να έρχεται μέσα στη ζωή σου;

Αν όχι τότε στη μεταμόρφωση έχεις μια εικόνα του ένδοξου Κριτή μπροστά στον οποίο μια μέρα θα βρεθείς να δώσεις λόγο. Αν ναι, τότε στη μεταμόρφωση έχεις μια εικόνα της σημερινής δόξας του Κυρίου σου και της αυριανής δόξας σου ως παιδί του Θεού.

Αυτό που είδαν οι τρεις μαθητές μία μέρα όλοι μας θα δούμε αλλά όχι με τον ίδιο τρόπο, γιατί ο Ίδιος μας λέει πριν να προαναγγείλει την μεταμόρφωση:

«Όποιος, ζώντας μέσα σ' αυτή τη γενιά την άπιστη κι αμαρτωλή, ντραπεί για μένα και για τη διδασκαλία μου, θα ντραπεί γι' αυτόν κι ο Υιός του Ανθρώπου όταν έλθει με όλη τη λαμπρότητα του Πατέρα Του, μαζί με τους άγιους αγγέλους».

Ο αιδ. Α. Πέτρου είναι ποιμένας της Ε.Ε.Ε. Πειραιώς.

Μια άλλη άποψη για το βάπτισμα

του αιδ. Ν. Τσιανικλίδη

Κάθε φορά που ακούμε η διαβάζουμε τη λέξη «βάπτισμα» ή «βαπτίζω», έρχεται στο νου μας πάντα το βάπτισμα «εν ύδατι». Κι αυτό γιατί το βάπτισμα αυτό είναι ένα ορατό γεγονός στο οποίο ο βαπτιζόμενος συμμετέχει σωματικά. Είναι μια ανθρώπινη ενέργεια, έργο για το οποίο ο άνθρωπος μπορεί να καυχηθεί. Το «εν ύδατι» βάπτισμα πήρε στη ζωή πολλών χριστιανικών ομολογιών αλλά και ατόμων, πρωταρχική θέση σε βαθμό μάλιστα που μερικές ομολογίες θεωρούν ότι αυτό είναι το μέσο με το οποίο σώζεται ο άνθρωπος και γίνεται χριστιανός. Όταν δηλαδή ένα βρέφος βαπτίζεται, γίνεται μ' αυτή την τελετή ή το μυστήριο, χριστιανός. Σε άλλες διαμαρτυρούμενες αποχρώσεις, το βάπτισμα ενηλίκων που πιστεύουν στον Ιησού Χριστό, αποτελεί μια τελετή που συμπληρώνει τη σωτηρία του, σαν να μην ήταν αρκετή πίστη του ανθρώπου για τη σωτηρία του. Όπως οι Ιουδαίζοντες Χριστιανοί θεωρούσαν την περιτομή μια αναγκαία πράξη εκ μέρους του πιστού για να ολοκληρωθεί η σωτηρία του, έτσι και πολλές βαπτιστικές εκκλησίες θεωρούν το βάπτισμα των πιστών συμπληρωματική πράξη που επιβεβαιώνει το έργο της σωτηρίας.

Ο όρος «βάπτισμα» ή «βαπτίζω» συναντώνται στην Καινή Διαθήκη περίπου ενενήντα φορές. Ο όρος αναφέρεται άλλοτε χωρίς καμιά διευκρίνιση σε σχέση με το μέσο το βάπτισματος και άλλοτε με τον προσδιορισμό του είδους βάπτισματος όπως είναι το «βάπτισμα εν ύδατι», το «βάπτισμα εν πνεύματι», το «βάπτισμα εν πυρί», το «βάπτισμα εις τον θάνατον του Ιησού», το «βάπτισμα εις τον Χριστόν», το «βάπτισμα εις τον Μωϋσήν» και τέλος το «βάπτισμα εις το όνομα του Πατρός του Υιού και του Αγίου Πνεύματος».

Στην πραγματικότητα, η λέξη βαπτίζω – βάπτισμα σημαίνει ότι κάποιος ή κάτι εισέρχεται κάπου: στο νερό, στο Άγιο Πνεύμα, στον Χριστό ή ακόμα και σε κάποια εμπειρία όπως είναι ο θάνατος του Ιησού Χριστού. Ο Ιωάννης ο Βαπτιστής όμως, αλλά και ο Ιησούς Χριστός τόνισαν ότι το σημαντικό βάπτισμα είναι εκείνο του Αγίου Πνεύματος, στο οποίο, όπως είπε και ο Ιωάννης θα μας βαπτίσει ο Ιησούς Χριστός. «Εγώ σας βάπτισα με νερό, εκείνος όμως θα σας βαφτίσει με Άγιο Πνεύμα»¹. Ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός λίγο πριν αναληφθεί στους ουρανούς είπε στους μαθητές Του: «Ενώ ο Ιωάννης βάφτιζε με νερό, εσείς θα βαφτιστείτε σε λίγες μέρες με το Άγιο Πνεύμα»². Βλέπουμε, λοιπόν, ότι η σπουδαιότητα του βάπτισματος μετατίθεται από το «εν ύδατι» στο «εν Πνεύματι Αγίω». Το «εν ύδατι» βάπτισμα εξακολουθεί να έχει τη θέση του στη χριστιανική εκκλησία, γι' αυτό όμως θα μιλήσουμε σε άλλο άρθρο μας. Τώρα θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε θεολογικά και πρακτικά ποια είναι η σημασία του βάπτισματος του Αγίου Πνεύματος που τόσο πολύ παραμελείται εξ

αιτίας της έμφασης που δίδεται στο «εν ύδατι» βάπτισμα, τόσο από την Ρωμαιοκαθολική όσο και από την Ορθόδοξη Εκκλησία, αλλά και από πολλές αποχρώσεις των Διαμαρτυρομένων Εκκλησιών.

Ας δούμε πρώτα, πώς χρησιμοποιεί η Αγία Γραφή τις λέξεις «βαπτίζω» και «βάπτισμα». Στην επιστολή προς Ρωμαίους (6,3-4) διαβάζουμε: «...το βάπτισμα στο όνομα του Χριστού σημαίνει συμμετοχή στο θάνατό του. Πραγματικά, το βάπτισμά μας σημαίνει τη συμμετοχή μας στο θάνατο και στην ταφή του Χριστού. Κι όπως ο Πατέρας Θεός με τη δύναμή του ανέστησε τον Χριστό από τους νεκρούς, το ίδιο κι εμείς μπορούμε να ζήσουμε μια νέα ζωή». Μιλάει εδώ ο απόστολος Παύλος για εμπειρίες πίστης. Μια εμπειρία με την οποία ο αμαρτωλός πεθαίνει, συσταυρώνεται με τον Χριστό και συνανασταίνεται μαζί Του. Σύμφωνα με τον Λόγο του Θεού, τέτοιες εμπειρίες δεν μας δίνονται με το «εν ύδατι» βάπτισμα αλλά με την πίστη στον Ιησού Χριστό, τον οποίο δεχόμαστε σαν αντικαταστάτη μας επάνω στον σταυρό. Αυτές είναι οι πνευματικές εμπειρίες που μας προσφέρει ο Θεός με το βάπτισμα στον Ιησού Χριστό σύμφωνα με τα λόγια του απόστολου Παύλου: «Όσοι βαφτιστήκατε στο όνομα του Χριστού, έχετε ντυθεί το Χριστό»³. Αυτή η πνευματική εμπειρία να είμαστε «εν Χριστώ» δεν μας προσφέρεται με το «εν ύδατι» βάπτισμα. Είναι έργο πίστης και όχι αποτέλεσμα ανθρώπινης ενέργειας όπως είναι το «εν ύδατι» βάπτισμα. Άλλωστε, ο Ιωάννης ο Βαπτιστής μιλώντας για το βάπτισμα είπε: «Εγώ σας βαπτίζω με νερό, και το βάπτισμά μου είναι βάπτισμα μετάνοιας. Αυτός όμως που έρχεται ύστερα από μένα, είναι πιο ισχυρός από μένα, και δεν είμαι άξιος ούτε τα υποδήματά του να κρατήσω. Αυτός θα σας βαφτίσει με Άγιο Πνεύμα και φωτιά»⁴.

Τέλος, ο Ιησούς Χριστός, λίγο πριν την ανάληψή του στον ουρανό, άφησε την εντολή στους μαθητές Του και σε όλους τους οπαδούς Του: «Πηγαίνετε και κάνετε μαθητές μου όλα τα έθνη, βαφτίζοντάς τους στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος και διδάξτε τους να τηρούν όλες τις εντολές που σας έδωσα»⁵. Και σ' αυτή την περίπτωση παρατηρούμε ότι το βάπτισμα που παρήγγειλε ο Χριστός στους μαθητές Του δεν ήταν το «εν ύδατι», αλλά ήταν ένα βάπτισμα που δεν θα γινόταν με νερό, αλλά με τη μαθητεία και τη διδασκαλία του Ευαγγελίου με σκοπό να εισέλθουν οι διδασκόμενοι στην ολοκληρωμένη αποκάλυψη του Τριαδικού Θεού. Αν ο Χριστός εννοούσε το «εν ύδατι» βάπτισμα, τότε ο ίδιος ο απόστολος Παύλος παρέβη την εντολή του Χριστού, όταν είπε: «η αποστολή που μου όρισε ο Χριστός δεν ήταν να βαπτίζω (εδώ εννοεί το «εν ύδατι» βάπτισμα το οποίο έκανε σε μερικές μόνο περιπτώσεις), αλλά να κηρύττω το ευαγγέλιο...»⁶.

Την ίδια λέξη συναντούμε στις Πράξεις των Αποστόλων (2,41) όπου διαβάζουμε για την βάπτιση

3.000 ψυχών την ημέρα της Πεντηκοστής. Ούτε αυτό το βάπτισμα ήταν το «εν ύδατι». Ήταν το βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος. Λίγο πριν (2,38) ο απόστολος Πέτρος αναφέρεται στο είδος του βαπτίσματος που έλαβαν εκείνοι οι 3.000. Όταν ρώτησαν τον Πέτρο «τι να κάνουμε;» εκείνος τους απάντησε: «Να μετανοήσετε και να βαφτιστεί ο καθένας σας στο όνομα του Ιησού Χριστού για να συγχωρηθούν οι αμαρτίες σας και θα λάβετε τη δωρεά του Αγίου Πνεύματος». Το βάπτισμα αυτό δεν ήταν το «εν ύδατι» αλλά «στο όνομα του Ιησού Χριστού», πράγμα που σημαίνει ότι έπρεπε να δεχθούν τον Ιησού Χριστό και βαπτιζόμενοι στο όνομά του, να λάβουν τη δωρεά του Αγίου Πνεύματος, που είναι η σωτηρία. Πουθενά στην Αγία Γραφή δεν υπάρχει αναφορά που να υποστηρίζει ότι το «εν ύδατι» βάπτισμα προσφέρει σωτηρία και συγχώρηση αμαρτιών. Γι' αυτό και οι Πατέρες της Εκκλησίας συμπεριέλαβαν στο σύμβολο της πίστεως το άρθρο «Ομολογώ εν βάπτισμα εις άφεσιν αμαρτιών». Εάν αυτό το βάπτισμα είναι το «εν ύδατι», τότε καλώς διδάσκουν η Ρωμαιοκαθολική και η Ορθόδοξη Εκκλησία ότι με το «εν ύδατι» βάπτισμα το νήπιο γίνεται χριστιανός, συγχωρείται το προπατορικό αμάρτημα και γίνεται πολίτης του ουρανού.

Ένας άλλος λόγος που συνηγορεί στο ότι το βάπτισμα των 3.000 που βαπτίστηκαν εκείνη την ημέρα, δεν ήταν το «εν ύδατι» είναι καθαρά πρακτικός. Αν ξόδευαν οι απόστολοι πέντε λεπτά για τον κάθε ένα που επιθυμούσε να βαφτιστεί, θα χρειάζονταν μια ολόκληρη μέρα για να τους βαπτίσουν όλους. Άλλωστε, στην Ιερουσαλήμ δεν υπήρχε ούτε θάλασσα ούτε ποτάμι με αρκετό νερό για να βαπτιστούν με κατάδυση, αν υποθέσουμε ότι αυτός είναι ο σωστός τρόπος του «εν ύδατι» βαπτίσματος.

Αλλά και το βάπτισμα για το οποίο μιλάει ο απόστολος Παύλος στην προς Εφεσίους επιστολή του (4,5), δεν είναι το «εν ύδατι». Είναι το βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος, η εμπειρία δηλαδή της σωτηρίας διά της πίστεως στον Ιησού Χριστό.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι το βάπτισμα έχει συμπληρωματικό χαρακτήρα στη ζωή του πιστού. Τη διδασκαλία τους αυτή τη στηρίζουν στα λόγια του Χριστού⁷ «Όποιος πιστέψει και βαφτιστεί θα σωθεί». Κι εδώ όμως, δεν πρόκειται για μια επί πλέον πράξη εκ μέρους του ανθρώπου, πέρα απ' αυτήν της πίστης στον Ιησού Χριστό, για να αποκτήσει μια τέλεια σωτηρία. Όσο για το είδος του βαπτίσματος και εδώ δεν πρόκειται για βάπτισμα «εν ύδατι» αλλά για το βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος που δίδεται σ' αυτόν που πιστεύει. Δεν είναι μια επί πλέον πράξη που εκτελεί ο πιστός, αλλά είναι το αποτέλεσμα της πίστης του στον Ιησού Χριστό.

Σε επόμενο άρθρο μας θα μιλήσουμε για το «εν ύδατι» βάπτισμα, για τη σημασία του και το σκοπό για τον οποίο το κάνουμε στα νήπια, αλλά και στους μεγάλους, αν δεν έχουν βαφτιστεί σε παιδική ηλικία. Θα μιλήσουμε επίσης για τη σημασία των λόγων του Χριστού στους μαθητές του: «Πηγαίνετε και κάνετε μαθητές μου όλα τα έθνη, βαπτίζοντάς τους στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος».

Υποσημειώσεις

¹ Μκ 1,8 ² Πραξ 1,5 ³ Γαλ 3,27 ⁴ Μτ 3,11 ⁵ Μτ 28,19-20
⁶ Α' Κορ 1,17 ⁷ Μκ 16,16

Ο αιδ. Ν. Τσιανκλίδης ήταν ποιμένας της Α' Ε.Ε.Ε.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Ειδοποιούνται οι αγαπητοί συνδρομητές του “ΑΣΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ” να εξοφλήσουν τη συνδρομή τους.

**Με κατάθεση στον αριθμό Λογαριασμού Τραπέζης ALPHA
149-00-2786-004611 (Ιωάννης Εμμανουήλ)**

ή με ταχυδρομική επιταγή ή στους κατά τόπους αντιπροσώπους.

*Προσοχή!!! Μην αμελήσετε να δώσετε στην τράπεζα το ονοματεπώνυμό σας
ώστε να ενημερωθεί το αρχείο μας.*

Οι συνδρομές για το έτος 2006 έχουν ως εξής:

Ελλάδα και Κύπρος: 10 €

**Οι συνδρομές του εξωτερικού: Χώρες Ευρωπαϊκής Ενώσεως: 26 €,
ΗΠΑ: 30 δολάρια ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία: 40 δολάρια Καναδά ή Αυστραλίας**

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΜΑΣ ΝΑ ΑΠΟΣΤΕΙΛΟΥΝ ΤΟ ΣΥΝΤΟΜΟΤΕΡΟ ΤΙΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥΣ

Η ουσία του Έργου του Χριστού

Με αφορμή τις αντιδράσεις για τη δημοσίευση
των γελοιογραφιών στη Δανία

του John Piper

Αυτό που είδαμε τελευταία με τις Ισλαμικές διαμαρτυρίες για τα Δανέζικα σκίτσα του Μωάμεθ ήταν άλλη μια απεικόνιση της διαφοράς μεταξύ του Μωάμεθ και του Χριστού, και τι σημαίνει να ακολουθείς τον ένα ή τον άλλο. Δεν είναι όλοι οι Μουσουλμάνοι που αποδέχονται την βία. Αλλά ένα βαθύ μάθημα παραμένει: Το έργο του Μωάμεθ είναι βασισμένο στην τιμή που θα πρέπει ο ίδιος να έχει, ενώ το έργο του Χριστού είναι βασισμένο στην ταπεινώση. Αυτό φέρνει δυο διαφορετικές αντιδράσεις προς την ειρωνεία.

Αν ο Χριστός δεν είχε προσβληθεί δεν θα υπήρχε σωτηρία. Αυτό ήταν το σωτήριο έργο του: να ταπεινωθεί και να πεθάνει ώστε να σώσει τους αμαρτωλούς από την οργή του Θεού. Ήδη στους ψαλμούς το μονοπάτι της ειρωνείας, της κοροϊδίας ήταν φανερό: «*Με εμυκτήρισαν πάντες οι βλέποντές με, ανοίγουν τα χείλη, κινούσι την κεφαλήν (Ψαλμός 22:7). Καταπεφρονημένος και απερριμμένος υπο των ανθρώπων... και ως άνθρωπος από του οποίου αποστρέφει τις το πρόσωπον... ως ουδέν ελογίσθημεν αυτόν. (Ησαΐας 53:3)*

Όταν έγιναν όλα αυτά, ήταν χειρότερα από το αναμενόμενο «*και εκδύσαντες Αυτόν ενέδυσαν αυτόν χλαμύδα κοκκίνην. Και πλέξαντες στέφανον εξ ακανθών, έθεσαν επί την κεφαλήν αυτού και κάλαμον εις την δεξιάν αυτού και γονυπετήσαντες έμπροσθεν αυτού, ενέπαιζον αυτόν, λέγοντες, Χαίρε, ο βασιλεύς των Ιουδαίων και εμπτύσαντες εις αυτόν... (Ματθαίος 27:28-30)*. Η ανταπόκρισή του σε όλα αυτά ήταν η αντοχή με υπομονή. Αυτό ήταν το έργο που ήλθε να κάνει. «*εφέρθη ως αρνίον επι σφαγήν και ως πρόβατον έμπροσθεν του κείροντος αυτό άφωνον, ούτω δεν ήνοιξε το στόμα αυτού. (Ησαΐας 53:7)*

Αυτό δεν συνέβη με τον Μωάμεθ. Και οι Μουσουλμάνοι δεν πιστεύουν ότι αυτό έγινε με τον Ιησού. Οι περισσότεροι Μουσουλμάνοι έχουν διδαχτεί ότι ο Ιησούς δεν σταυρώθηκε. Ένας Σουνίτης Μουσουλμάνος γράφει, «Οι μουσουλμάνοι πιστεύουν ότι ο Αλλάχ έσωσε τον Μεσσία από την ντροπή της σταύρωσης.» (1). Άλλος προσθέτει, «Τιμούμε τον Ιησού περισσότερο από εσας (τους Χριστιανούς) ... Αρνούμαστε να πιστέψουμε ότι ο Θεός θα του επέτρεπε να υποφέρει σταυρικό θάνατο. (2) Μια βασική μουσουλμανική διάθεση είναι να αποφευχθεί η «ντροπή» του σταυρού.

Αυτή είναι η πιο βασική διαφορά ανάμεσα στον Χριστό και τον Μωάμεθ και ανάμεσα από έναν Μουσουλμάνο και ένα Χριστιανό. Για τον Χριστό, η ανοχή τα ταπεινώσης του σταυρού ήταν η ουσία της αποστολής του. Και για έναν αληθινό ακόλουθο του Χριστού το να υπομένει τις δοκιμασίες για τη δόξα του Χριστού είναι η ουσία της υπακοής. «*Μακάριοι είσθε όταν σας ονειδίσωσι και διώξωσι και είπωσιν εναντίον*

σας πάντα κακό λόγο, ψευδόμενοι, ένεκεν εμού» (Ματθ. 5:11). Στην επίγεια ζωή του τον Χριστό τον αποκάλεσαν «*νόθο» (Ιωάννης 8:41), «οινοπότη» (Ματθ. 11:19), βλάσφημο (Ματθ. 26:65), διάβολο (Ματθ. 10:25) και ο ίδιος υποσχέθηκε στους πιστούς το ίδιο: «*Εάν τον οικοδεσπότην ωνόμασαν Βεελζεβούλ, πόσω μάλλον τους οικιακούς αυτού;» (Ματθ. 10:25)**

Η ταπεινώση και η ειρωνεία για το Χριστό συνεχίζεται στις μέρες μας. Ο Μάρτιν Σκορτσέζε στο έργο *Ο τελευταίος πειρασμός*, παρουσιάζει το Χριστό γεμάτο από αμφιβολία και νικημένο από τον σεξουαλικό πειρασμό. Ο Αντρέ Σεράνο χρηματοδοτήθηκε από Διεθνή Καλλιτεχνική Οργάνωση να απεικονίσει τον Ιησού πάνω σε ένα σταυρό βυθισμένο σε ένα μπουκάλι από ούρα. Ο *Κώδικας Ντα Βίντσι* παρουσιάζει τον Ιησού σαν ένα κοινό θνητό που παντρεύτηκε και απέκτησε παιδιά.

Πώς θα πρέπει να αντιδράσουν οι ακόλουθοί του; Από τη μια μεριά θυμώνουμε και λυπούμαστε. Από την άλλη, ταυτιζόμαστε με τον Χριστό και υπομένουμε το μαρτύριό του, και «*χαιρόμαστε»* στην προσβολή, λέγοντας μαζί με τον Απόστολο Παύλο ότι η εκδίκηση ανήκει στον Κύριο, και ότι πρέπει να αγαπάμε τους εχθρούς μας και να τους κερδίσουμε στο ευαγγέλιο. Αν ο Χριστός έκανε το έργο του με το να προσβάλλεται, έτσι κι εμείς πρέπει να κάνουμε το ίδιο.

Όταν ο Μωάμεθ απεικονίστηκε στα δώδεκα σκίτσα της Δανικής Εφημερίδας Jyllands Posten, η αναστάτωση μέσα στον Μουσουλμανικό κόσμο ήταν έντονη και μερικές φορές βίαιη. Σημαίες κήκαν, πρεσβείες χτυπήθηκαν, και τουλάχιστον μια Χριστιανική Εκκλησία πετροβολήθηκε. Οι σκιτσογράφοι κρούφτηκαν με φόβο για τη ζωή τους, όπως ο Σαλμάν Ρούσντι είχε κάνει πριν από αυτούς. Τι σημαίνει αυτό;

Σημαίνει ότι μια θρησκεία χωρίς ταπεινωμένο Σωτήρα δεν θα ανεχτεί προσβολές για να κερδίσει αυτούς που εμπαιζουν. Σημαίνει ότι αυτή η θρησκεία είναι προορισμένη να σηκώσει το ασήκωτο βάρος του να κρατηθεί ψηλά η τιμή αυτού που δεν πέθανε και δεν αναστήθηκε ξανά για να το κάνει δυνατό. Σημαίνει ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ακόμη η μόνη ελπίδα την ειρήνης με τον Θεό και της ειρήνης με τον άνθρωπο. Σημαίνει επίσης ότι οι ακόλουθοί του πρέπει να είναι πρόθυμοι να μοιραστούν «*την κοινωνία των παθημάτων αυτού συμμορφούμενοι με τον θάνατον αυτού» (Φιλιπ. 3:10)*

Μετάφραση: Βέτα Παντελιού

Υποσημειώσεις

(1) Badru D. Kateregga and David W Shenk: Ισλάμ και Χριστιανισμός: Ένας Μουσουλμάνος και ένας Χριστιανός σε διάλογο (Nairobi: Usima Press 1980) p.141

(2) Από το The Muslim World in J. Dudley Woodberry, εκδότης, Μουσουλμάνοι και Χριστιανοί στο δρόμο προς τους Εμμαούς. (Monrovia, CA: MARC, 1989) p.164

Πίστη στην Αντίσταση 1933-1945

Φόρος τιμής στην παράδοση Bell-Bonhoeffer

*Κήρυγμα του George Carey, Αρχιεπισκόπου του Κάντερμπερι (1991 – 2002)
στον Καθεδρικό Ναό του Chichester στις 20 Ιουλίου 1994*

Καθώς χάραζε η αυγή το πρωινό της 9^{ης} Απριλίου 1945, στο στρατόπεδο Flossenberg, ένας ψηλός γερμανός φυλακισμένος, που περίμενε την εκτέλεση του, πλησίασε έναν Άγγλο φυλακισμένο και του έδωσε αυτό το μήνυμα για τον George Bell, Επίσκοπο του Chichester, «Να του πεις πως αυτό για μένα είναι το τέλος, αλλά επίσης και η αρχή. Μαζί με εκείνον πιστεύω στην αρχή της παγκόσμιας χριστιανικής αδελφότητας μας, που ξεπερνά όλα τα εθνικά μας ενδιαφέροντα και ότι η νίκη είναι βέβαιη».

Αυτά, βέβαια, ήταν τα τελευταία λόγια του Dietrich Bonhoeffer που γνωρίζουμε, ίσως του πλέον γνωστού γερμανού χριστιανού που πήρε μέρος στην αντίσταση κατά του Χίτλερ στον τελευταίο πόλεμο. Ακαδημαϊκός, ποιμένας και αληθινός πατριώτης, το θάρρος και η πίστη του παραμένουν μια έμπνευση για εκατομμύρια ανθρώπους. Τα λόγια του απευθύνονταν σε έναν εξίσου αξιόλογο άντρα. Ο George Kennedy Allen, Bell, Επίσκοπος του Chichester, με τον οποίο ο Bonhoeffer είχε μια πολυετή βαθιά φιλία, ήταν ένας ένθερμος υποστηρικτής της Ομολογούσας Εκκλησίας¹ και ένας δυναμικός επικριτής ορισμένων απόψεων της πολιτικής της Αγγλικής Κυβέρνησης.

Εδώ σε αυτόν τον όμορφο καθεδρικό ναό, θυμόμαστε επίσης σήμερα τις πολλές χιλιάδες άντρες και γυναίκες που, μεταξύ του 1933 και 1945, αντίσταναν στον Εθνικοσοσιαλισμό και στα κακά του Αδόλφου Χίτλερ. Ορισμένοι από εσάς μπορεί να έχουν προσωπικές σχέσεις με αυτούς που έχουν πεθάνει. Όλοι μας σήμερα τιμούμε τους άντρες και τις γυναίκες, που η θυσία τους παραμένει μια έμπνευση για μας. Θυμόμαστε ιδιαίτερα αυτούς που, ακριβώς πριν από πενήντα χρόνια, προσπάθησαν να δολοφονήσουν τον Χίτλερ. Με ηγέτη τον Κόμη von Stauffenberg η συνομοσία εκείνη υπήρξε μια απέλπιδα προσπάθεια να σώσει τη Γερμανία από την αισχύνη και να φέρει ένα τέλος στην αγωνία του πολέμου. Χιλιάδες κληρικών και λαϊκών, άντρες και γυναίκες, σοσιαλιστές, κομμουνιστές, συντηρητικοί και φιλελεύθεροι, έχασαν τις ζωές τους στα επακόλουθα εκείνης της αποτυχημένης συνομοσίας.

Θυμόμαστε επίσης αυτούς που στη Γερμανία διακινδύνεψαν να φυλακιστούν, να βασανιστούν, να απολέσουν οικογένεια και φίλους, να αντιμετωπίσουν ακόμα και το θάνατο, καθόλη τη διάρκεια των ετών 1933 έως 1945. Ο κατάλογος του θάρρους είναι και πολυάριθμος και ποικίλος. Δίπλα στους Hans-Bernd von Haeften και Helmuth James Graf

von Moltke σκεφτόμαστε τους Ρωμαιοκαθολικούς όπως τον Επίσκοπο von Galen της Munster και τους Διαμαρτυρούμενους όπως τον Επίσκοπο Wurm της Wurttemberg. Θυμόμαστε τον Πάστορα Schneider της Dickenschied, που δολοφονήθηκε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης επειδή αρνήθηκε να χαιρετήσει ναζιστικά, και τους 800 καθολικούς ιερείς και τους 400 διαμαρτυρούμενους κληρικούς και λαϊκούς που θανατώθηκαν στο στρατόπεδο Dachau. Αυτούς, και πολλούς άλλους, η αντίσταση των οποίων ακόμα και σήμερα δεν είναι πλήρως γνωστή, τιμούμε σήμερα.

Η ιστορία της φιλίας του Bonhoeffer και του Bell έχει πολλές φορές συζητηθεί. Εκτός του ότι είχαν τα ίδια γενέθλια, εκ πρώτης όψεως φαινόταν να είχαν λίγα κοινά μεταξύ τους. Ήταν διαφορετικών γενεών και εθνοτήτων, με διαφορετικό θεολογικό υπόβαθρο και θα μπορούσαν κάλλιστα να είχαν μian εντελώς διαφορετική πορεία. Όμως από την πρώτη συνάντησή τους στη Γενεύη το 1932 αναπτύχθηκε ανάμεσα τους μια φιλία και σύμπνοια που επέζησε των καταστροφών του πολέμου και ακόμα τον ίδιο το θάνατο.

Τι ήταν, λοιπόν, αυτό που τους έλκυε, και ποια είναι τα διδάγματα που θα μπορούσαμε να μάθουμε για σήμερα;

Μέχρι το 1934 γινόταν ολοένα φανερότερο σε πολλούς πως ο Χίτλερ επιθυμούσε να υποτάξει τις Εκκλησίες στον έλεγχο του Κράτους, και να τις υποδουλώσει στις δικές του πονηρές προθέσεις. Ως αντίδραση σε αυτό μέχρι το τέλος του χρόνου εκείνου είχε ιδρυθεί η «Ομολογούσα Εκκλησία». Ήταν ριζωμένη στη Διακήρυξη της Συνόδου της Barmen² που διακήρυττε ότι «Ο Ιησούς Χριστός, όπως μαρτυρείται από τις Άγιες Γραφές, είναι ο ένας και μοναδικός Λόγος του Θεού που θα πρέπει να ακούμε, να εμπιστευόμαστε και να υπακούμε στη ζωή και στο θάνατο».

Ο Bonhoeffer ταυτίστηκε με την Ομολογούσα Εκκλησία και με την πάροδο του χρόνου έγινε ένα από τα πλέον σημαντικά τέκνα της. Ως αποτέλεσμα βρισκόταν σε συνεχείς περιπέτειες με τη μυστική αστυνομία, αλλά ήταν μετά το 1940 που διάβηκε το όριο από την παθητική άμυνα στην ενεργό συνομοσία κατά του Χίτλερ. Το 1942 κατόρθωσε να βγει από τη Γερμανία και να πάει στη Σουηδία όπου, στην πόλη Sigtuna, συνάντησε και πάλι τον Bell. Του ζήτησε να προειδοποιήσει την Αγγλική Κυβέρνηση για την ύπαρξη μιας συνομοσίας ανατροπής του Χίτλερ, και να λάβει διαβεβαιώσεις από τις Συμμαχικές Δυνάμεις σχετικά με το ότι αυτές θα ήταν διατεθειμένες να

συζητήσουν ειρήνη με μια μη-ναζιστική κυβέρνηση. Με τα νέα αυτά, ο Bell ήρθε σε επαφή με την Κυβέρνηση αλλά δεν του δόθηκαν οι διαβεβαιώσεις που είχε ζητήσει. Στις 20 Ιουλίου του 1944 το πραξικόπημα εκδηλώθηκε δίχως εξωτερική βοήθεια. Απέτυχε και πολλοί από τους ηγέτες του συλλήφθηκαν και εκτελέστηκαν. Ο Bonhoeffer είχε ήδη φυλακιστεί το 1943. Ακριβώς δυο χρόνια μετά και εκείνος πλήρωσε το τελικό τίμημα της αντίστασης στον Χίτλερ. Για εκείνον ήταν το τέλος αλλά επίσης και η αρχή.

Στη σχέση του Bonhoeffer και Bell, μπορούμε να ανιχνεύσουμε τρία σημαντικά στοιχεία που τους ένωναν. Το πρώτο είναι πως και οι δυο άντρες είχαν μια μεγάλη αγάπη για τη χώρα τους και για τους συμπατριώτες τους. Κανένας από τους δυο δεν περιφρόνησε την πατρίδα του ούτε τον πολιτισμό που τους είχε διαπαιδαγωγήσει. Και οι δυο χαιρόνταν τις παραδόσεις με τις οποίες είχαν ευλογηθεί στην πορεία της ζωής τους. Όταν ήταν φοιτητής στην Αμερική, ο Bonhoeffer είχε πει κάποτε: «Τώρα στέκομαι μπροστά σας όχι μόνο ως ένας χριστιανός αλλά και ως ένας γερμανός ... που με ευγνωμοσύνη ομολογεί πως έλαβε από τους ανθρώπους της όλα όσα έχει και είναι». Στα τελευταία συγγράμματα του υπάρχουν συχνές αναφορές στις ομορφιές της πατρίδας του, τις αγαπημένες παραδόσεις της και στη δόξα της επιστημονικής της σκέψης. Το 1939 θα μπορούσε εύκολα να είχε μείνει στην Αμερική. Επέστρεψε στη Γερμανία επειδή πίστευε πως η θέση του ήταν μαζί με τους συμπατριώτες του. Να σταθεί μαζί τους, και να υποφέρει μαζί τους, οτιδήποτε επεφύλασσε το μέλλον. Έγραψε:

Θα πρέπει να ζήσω διαμέσου αυτής της δύσκολης περιόδου της εθνικής μας ιστορίας με τους χριστιανούς της χώρας μου ... οι χριστιανοί στη Γερμανία θα έρθουν αντιμέτωποι με την τρομερή επιλογή είτε να προτιμήσουν την ήττα της χώρας τους ώστε να επιβιώσει ο χριστιανικός πολιτισμός, ή να προτιμήσουν τη νίκη του έθνους τους και με αυτήν την καταστροφή του πολιτισμού μας. Γνωρίζω το ποια θα πρέπει να είναι η επιλογή μου, αλλά δεν μπορώ να κάνω την επιλογή αυτή ενώ θα βρίσκομαι ασφαλής.

Στην κατεστραμμένη από τον πόλεμο Αγγλία, ο George Bell προσπαθούσε επίσης να ερμηνεύσει τη φύση του αληθινού πατριωτισμού κάτω από τη χριστιανική προοπτική. Παραμένει ακόμα παρεξηγημένος. Ας μη λησμονούμε πως μέχρι τις τελευταίες εβδομάδες πριν από τον πόλεμο υπήρχαν άνθρωποι στην Αγγλία και αλλού που πίστευαν πως ο Αδόλφος Χίτλερ συμπύκνωνε την πραγματική γερμανική ψυχή. Μάλιστα ένας θρησκευτικός ηγέτης είχε δηλώσει «Ευχαριστώ το Θεό για τον Αδόλφο Χίτλερ που ύψωσε μian αμυντική γραμμή κατά του αντίχριστου κομμουνισμού». Ένα κακό μπορεί εύκολα να μας τυφλώσει για να μη δούμε κάποιο άλλο. Ο Bell, ήταν ένας από τους λίγους, μαζί με τον Churchill, που κατά τη δεκαετία του τριάντα σημείωνε πως ο Χίτλερ ήταν ο καταστροφάς της ψυχής της Γερμανίας.

Οι διαμαρτυρίες του Bell κατά της εξάλειψης από βομβαρδισμούς της Δρέσδης και άλλων γερμανικών πόλεων είναι γνωστές. Οι αντιρρήσεις του προς τις

ενέργειες αυτές ήταν όχι επειδή ήταν ένας ειρηνιστής αλλά επειδή ακόμη και στη διεξαγωγή του πολέμου θα πρέπει να επικρατεί κάποια ηθική. Υποστήριζε ότι ο δίχως διάκριση βομβαρδισμός ανήμπορων πολιτών δίχως οποιοδήποτε στρατιωτικό πλεονέκτημα, ήταν μια ανήθικη πράξη. Ήταν λάθος στα μάτια του Θεού και καταστροφικό για την ψυχή του έθνους. Ήταν ο αληθινός πατριωτισμός που εμφορείτο από τη χριστιανική του πίστη που τον οδηγούσε στις διαμαρτυρίες αυτές. Αυτό είναι ένα συνεπές μήνυμα στα γραπτά του. Όσοι υποφέρουν είτε ως πρόσφυγες, είτε ως κρατούμενοι, ή από πείνα στη μεταπολεμική Γερμανία, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ο πλησίον. Ένα έθνος δίχως συμπόνια είναι καταδικασμένο να απολέσει την ψυχή του.

Αλλά γιατί τόσο ο Bell όσο και ο Bonhoeffer με διαφορετικούς τρόπους διακινδύνεψαν το όνειδος και στην περίπτωση του Bonhoeffer το θάνατο; Ήταν, πιστεύω, επειδή μοιράζονταν ένα πάθος για την κεντρικότητα και την υπεροχή του Θεού. Το πρώτο καθήκον του χριστιανού είναι να αγαπά το Θεό και να ανταποκρίνεται στο κάλεσμα του. Η «φτηνή χάρη», έγραψε ο Bonhoeffer «είναι το κήρυγμα συγχώρεσης δίχως την απαίτηση μετάνοιας, του βαπτίσματος δίχως εκκλησιαστική πειθαρχία ... Η χάρη που κοστίζει είναι ο θησαυρός που είναι κρυμμένος στο χωράφι. Για χάρη του ο άνθρωπος με χαρά θα πουλήσει ό,τι έχει ... Μια παρόμοια χάρη κοστίζει επειδή μας καλεί να ακολουθήσουμε, και είναι χάρη επειδή μας καλεί να ακολουθήσουμε τον Ιησού Χριστό». Ή και πάλι, όταν ο Bell γράφει για τη σχέση ανάμεσα στο Θεό και το Κράτος: «Υπάρχει ένας νόμος ανώτερος από το νόμο του Κράτους, κι αυτός είναι ο νόμος του Θεού. Υπάρχει ένα βασίλειο μεγαλύτερο από τα επίγεια βασίλεια, κι αυτό είναι η Βασιλεία του Θεού».

Παρόμοια λόγια δεν βρίσκονται σε αρμονία με πολλές από τις δημοφιλείς σύγχρονες πεποιθήσεις. Πολύ συχνά πέφτουμε στην παγίδα της δημιουργίας ενός θεού στη δική μας εικόνα. Αλλά αυτό δεν είναι κάτι καινούριο. Οι Bonhoeffer και Bell είχαν να δώσουν τη μάχη με παρόμοιες στάσεις στους καιρούς τους. Ο Bonhoeffer είδε στο θρίαμβο του Χίτλερ την ανάδυση μιας «ευσέβειας» που ισούται με την απόρριψη της χριστιανικής κληρονομιάς που είχε διαμορφώσει τη δυτική Ευρώπη. Ακόμα και στη φυλακή ο Bonhoeffer συνθλιβόταν από το αίσθημα πως πολλοί είχαν χάσει την αίσθηση της ιστορίας και δυσανασχετούσε με αυτούς που «δεν αισθάνονται ούτε ευθύνη για το παρελθόν ούτε επιθυμία για τη διαμόρφωση του μέλλοντος». Γι αυτούς, όπως και για το συγγραφέα του βιβλίου της Αποκάλυψης, ο κίνδυνος ήταν πως το Εθνικοσοσιαλιστικό Κράτος είχε φτάσει να αντιμετωπίζεται ως Θεός. Στη γλώσσα του βιβλίου της Αποκάλυψης, η Βαβυλώνα είχε εγερθεί και πάλι – και η Βαβυλώνα αντιτίθεται πάντοτε στην αληθινή λατρεία του ενός και μοναδικού Θεού.

Τι συμβαίνει με τους δικούς μας κινδύνους; Δεν χρειάζεται να φοβόμαστε το ολοκληρωτικό κράτος. Μάλιστα, θα κάναμε καλά να είμαστε ευχαριστημένοι για τις δημοκρατίες της δυτικής Ευρώπης και το κράτος δικαίου που προστατεύει τις ελευθερίες μας. Ωστόσο, τα είδωλα μας μπορεί να είναι πιο ύπουλα – το είδωλο του αχαλίνωτου ατομικισμού, του φυλετισμού, της ιδιοτέλειας ή της αναζήτησης όλο και μεγα-

λύτερης υλικής επιτυχίας, δημοτικότητας και φήμης που τείνουν να κατακλύζουν τα πάντα. Θα μπορούσαμε ακόμη να προσθέσουμε την απώλεια ενδιαφέροντος για πνευματικά πράγματα και την απάθεια απέναντι στη λατρεία. Αυτά τα σύγχρονα είδωλα προκαλούν την εξουσία του Θεού σε υπολογίσιμο βαθμό και η δυνατότητα του κακού που μπορούν να προκαλέσουν είναι μεγάλη. Όπως οι προφήτες οκτώ αιώνες πριν από τον Χριστό – και όπως οι δυο μεγάλοι αυτοί άντρες – χρειαζόμαστε καθαρή πνευματική ενόραση για να αντισταθούμε στους ημίθεους του αιώνα μας.

Η αγάπη για το Θεό, και η αγάπη για την πατρίδα και τους ανθρώπους της, έφεραν τον Bell και τον Bonhoeffer κοντά. Αλλά τρίτο, υποστήριξαν και οι δυο πως οι *Κυβερνήσεις είναι μέρος της από το Θεό θεοπισμένης τάξης για τον κόσμο μας*. Στο σημείο αυτό προσεγγίζουμε την καρδιά του διλήμματος που αντιμετώπισε ο Bonhoeffer και πολλοί από τους συμπατριώτες του. Για εκείνους το κράτος δεν ήταν ένας άλλος ανθρώπινος θεσμός. Οι αρχές του βρίσκονταν στον ίδιο το Θεό και δεν μπορούσαν να διαχωριστούν ή να αμφισβητηθούν κατά βούληση. Δεν μπορούσαν να παραβλέψουν χωρία όπως το Ρωμαίους 13 που φανέρωναν την από το Θεό δοσμένη φύση του κράτους. Αλλά ούτε μπορούσαν να θεωρήσουν το κράτος ως ένα απόλυτο, ή να αποδεχθούν πως βρισκόταν εκτός των ορίων της κριτικής χριστιανικής σκέψης.

Όπως έχουμε δει, το αποτέλεσμα για τον Bonhoeffer ήταν ότι πήρε αντιμετώπιση στάση τόσο απέναντι του φανατικού απολυταρχισμού του Χίτλερ όσο και της ασχολίαστης υποστήριξης προς το ναζιστικό καθεστώς που επικρατούσε στη συντριπτική πλειοψηφία των χριστιανών. Όμως, η θέση αυτή δεν ήταν εύκολο να τηρηθεί. Στο σύγγραμμά του *Ηθική* φαίνεται κάτι από τον αγώνα στον οποίο βρέθηκε να εμπλέκεται. Οι στοχασμοί του επάνω στο Ρωμαίους 13 στο έργο του *Το Κόστος της Μαθητείας* εμφανίζουν μια παρόμοια ένταση. Το να στραφεί κατά της Κυβέρνησης και να συνωμοτήσει για τη δολοφονία του Χίτλερ ήταν πράγματα τα οποία ενστικτωδώς αποστρεφόταν, κι όμως ανακάλυπτε πως αυτή ήταν η επιλογή στην οποία έτεινε αμελλίκα. Ο Bell τον βοήθησε στη δύσκολη αυτή κρίση. Ίσως προσεγγίζουμε την κατανόηση των κινήτρων του Bonhoeffer όσο πλησιέστερα είναι εφικτό, σε αυτά τα λόγια, «Όταν ένας παράφρονος ορμά ξέφρενα στους δρόμους με αυτοκίνητο, εγώ ως ποιμένας που συμβαίνει να βρίσκομαι στο σκηνικό, μπορώ να κάνω περισσότερα από το να παρηγορήσω τους πληγωμένους απλώς ή να θάψω αυτούς που έχουν φονευτεί. Θα πρέπει να μπω μπροστά στο αυτοκίνητο και να το σταματήσω».

Ο Bonhoeffer δεν ήταν ο πρώτος που πάλεψε με το δίλημμα αυτό. Ο Θωμάς Ακινάτης, ο Λούθηρος, ο Καλβίνος – όλοι αυτοί και πολλοί άλλοι πάλεψαν με το πρόβλημα της τυραννοκρατίας. Στο τέλος κατέληξε πως ήταν μονόδρομος, αλλά δεν ήταν ποτέ μια απόφαση που του χάρισε ειρήνη. Ο Bell έγραψε σχετικά: «Βαθιά δεσμευμένος καθώς ήταν στο σχέδιο της εξόντωσης, ως χριστιανός δεν βρήκε άνεση στην κατάσταση αυτή. Θα πρέπει να υπάρξει τιμωρία από το Θεό» είπε. «Δεν μπορούμε να αποφύγουμε τη μετάνοια».

Αρκετοί των συγχρόνων του πέρασαν μέσα από μια παρόμοια ταραχή. Αρχικά, ως ένας ευσεβής

χριστιανός, ο διπλωμάτης Hans-Bernd von Haefen αισθάνθηκε πως η συνειδηση του τον απαγόρευε να συμμετέχει στο σχεδιασμό της απόπειρας δολοφονίας κατά του Χίτλερ. Στο τέλος, ωστόσο, άλλαξε γνώμη. Τον Αύγουστο του 1944 όταν ρωτήθηκε αν είχε συνειδητοποιήσει πως είχε διαπράξει προδοσία, απάντησε: «Μιλώντας νομικά, είναι προδοσία, αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι. Επειδή έχω παύσει να αισθάνομαι μια υποχρέωση νομιμοφροσύνης. Βλέπω στο Χίτλερ τον εκτελεστή του κακού στην ιστορία». Ο Franz Reinisch, ένας ιερέας που καταδικάστηκε σε θάνατο τον Ιούλιο του 1942 επειδή αρνήθηκε να δώσει όρκο υποταγής στις στρατιωτικές αρχές, εξήγησε την άρνηση του με τον τρόπο αυτό: «Η παρουσία κυβέρνησης δεν είναι μια εξουσία σύμφωνη με το θέλημα του Θεού, αλλά μια μηδενιστική κυβέρνηση που ήρθε στην εξουσία μόνο μέσω της βίας, του ψεύδους και της απάτης».

Εδώ έχουμε την αυθεντική φωνή πιστών αντρών και γυναικών που πάλεψαν με το πρόβλημα αντιμετώπισης δυο κακών, ένα από τα οποία θα έπρεπε να επιλέξουν. Οι ηθικοί τους αγώνες είναι πρότυπο για μας. Οι ηθικές αποφάσεις σπάνια είναι ένα απλό ζήτημα ορθού και λάθους. Αυτή είναι η ψευδαίσθηση αυτών που προσπαθούν να αντικαταστήσουν την επίπονη άσκηση της διάνοιας, της συνειδησης, της προσευχής και της βιβλικής μελέτης με οριστικές απαντήσεις από κείμενα επιλεκτικά αποσπασμένα από τις Γραφές ή από τις εντολές των εκκλησιαστικών ηγετών. Μέρος αυτού που τιμούμε σήμερα είναι η προθυμία αντιμετώπισης των περιπλοκών της ζωής με τόλμη και πίστη.

Καμιά εξιστόρηση της συνεισφοράς που έχουν κάνει ο George Bell και ο Dietrich Bonhoeffer θα ήταν πλήρης δίχως μίαν αναφορά στο γεγονός ότι και οι δυο πίστευαν πως *οι αξίες της Βασιλείας του Θεού υπερβαίνουν ακόμα και την αγάπη για την εκκλησία μας*. Για εκείνους η παγκόσμια Εκκλησία καλείται να είναι μία. Καλείται σε μίαν ενότητα που υπερβαίνει τα όρια που επιβάλλονται από πολιτισμούς και επιμέρους έθνη-κράτη. Όπως το έθεσε ο Bell το 1941, «Συναντηθήκαμε εδώ για να δηλώσουμε ότι η εκκλησία είναι πλατύτερη και μεγαλύτερη από οποιαδήποτε εθνική εκκλησία, η ομολογιακή εκκλησία – από όλες τις τάξεις και τους πολιτισμούς. Είναι μια εκκλησία που υποφέρει στη μάχη, και όμως είναι υπεράνω της μάχης. Μια εκκλησία που μπορεί να συνδιαλλάξει εχθρό με εχθρό μέσω του σταυρού του Ιησού Χριστού, και μια εκκλησία με μίαν αποστολή προς την ανθρωπότητα».

Είναι η ίδια αρχή που χαρακτηρίζει τα προφητικά συγγράμματα του Αμώς και του Μιχαία. Είναι το ίδιο όραμα που εστιάζεται για μας στο πάθος και το θάνατο του Χριστού. Είναι το προφητικό όραμα που θέτει υπό κρίση όλες τις ανθρώπινες μας επιδιώξεις όταν αυτές υπολείπονται του φωτός που μας παρέχεται στο ευαγγέλιο. Όταν ερχόμαστε αντιμετώπι με ανείπωτο κακό, ο σταυρός απαιτεί από εμάς να αντιμετωπίσουμε την πρόκληση με μια ηθική αντίσταση.

Δυστυχώς, μπορούμε να ανιχνεύσουμε λίγη πρόοδο σε αυτό, από εκείνες τις σκοτεινές μέρες από το 1935 έως το 1945 όταν η Εκκλησία πάλευε για να βρει μια παρόμοια ηθική. Ο κίνδυνος της ταύτισης των εκκλησιαστικών μας δομών και των εθνικών θρησκευ-

τικών μας παρορμήσεων με την εθνότητα παραμένει ακόμα προφανής. Η φυλετική μισαλλοδοξία, η ξενοφοβία και οι εθνικές εκκαθαρίσεις είναι παντού εμφανή σε πολλά μέρη της Ευρώπης και όχι μόνο στην τέως Γιουγκοσλαβία. Λίγο πιο μακριά μας βλέπουμε τις φρικαλεότητες που συμβαίνουν στην Ρουάντα και αλλού. Παρόμοιες τραγωδίες θέτουν το σύνολο της Εκκλησίας του Θεού κάτω από κρίση. Θα πρέπει να προσπαθήσουμε να οικοδομήσουμε επάνω στα μαθήματα που μάθαμε από τις σκοτεινές μέρες του 1944.

Ο φόρος τιμής μας σε εκείνους τους άνδρες και γυναίκες που έδειξαν μια τέτοια γενναϊότητα θα πρέπει να περιλαμβάνει την έντιμη αναγνώριση ότι αυτοί ήταν ένα απειροελάχιστο ποσοστό των εκατομμυρίων που εξαπατήθηκαν από τη σκοτεινή διάνοια του Χίτλερ και γελάστηκαν από τις απατηλές του υποσχέσεις. Η πλειονότητα των χριστιανών και άλλοι ενέδωσαν στο καθεστώς του κακού, της βίας και της τρομοκρατίας που έστειλε εκατομμύρια στους θαλάμους αερίων και που στο διηνεκές θα ντροπιάζει την ιστορία της δυτικής Ευρώπης. Μετά από πενήντα χρόνια αναρωτιέμαι αν τα μαθήματα έχουν μαθευτεί. Εγώ πάντως παραμένω βαθιά ανήσυχος καθώς παρα-

τηρώ τον κόσμο όπου συνεχίζουν να διαπράττονται τρομερά εγκλήματα στη Βοσνία, στη Ρουάντα και στο Σουδάν. Ο κίβδηλος θεός του εθνικισμού караδοκεί πάντοτε για να καταστήσει πειθήνια την Εκκλησία του Ιησού Χριστού. Μια εκκλησία, οποιαδήποτε εκκλησία που αποτυγχάνει να προκαλέσει αυτόν τον ψευδή θεό δεν μπορεί να αναγνωριστεί ως η Εκκλησία του Ιησού Χριστού. Όπως το είπε ο Bell «Η αιώνια επαγρύπνηση είναι το τίμημα της ελευθερίας».

Η θυσία του Dietrich Bonhoeffer μας υπενθυμίζει πως το τίμημα μιας παρόμοιας επαγρύπνησης μπορεί να είναι πολύ μεγάλο. Ο μαθητής του Χριστού που σηκώνει καθημερινά το σταυρό του, κινδυνεύει να χάσει αυτά που θεωρεί πολύτιμα. Δεν υπάρχει «φτηνή χάρη» ή «εύκολη μαθητεία». Ο Bell πλήρωσε επίσης το τίμημα. Έγινε ο αντί-ναζιστής που κακολογήθηκε ως προδότης. Μας υπενθυμίζει πως η προφητική παράδοση είναι μια μοναχική παράδοση και είναι μια που συνήθως αναγνωρίζεται χρόνια μετά από τότε που σιώπησε.

Μετάφραση: Γ. Τασιόγλου

Υποσημειώσεις

^{1 2} Ομολογούσα Εκκλησία [*Bekennende Kirche*], Γερμανικό Προτεσταντικό Κίνημα. Ιδρύθηκε το 1933 από τον πάστορα Martin Niemöller και αντιστάθηκε συστηματικά στη Γερμανική Χριστιανική Εκκλησία που ελεγχόταν από το ναζιστικό καθεστώς. Η άμεση αιτία της αντίστασης ήταν η προσπάθεια των Ναζί, αμέσως μετά την άνοδο τους στην εξουσία, να εκκαθαρίσουν τη Γερμανική Ευαγγελική Εκκλησία από εβραίους που είχαν μεταστραφεί στο χριστιανισμό και να καταστήσουν την εκκλησία υπόδουλη στο κράτος. Το Μάιο του 1934 αντιπρόσωποι από Λουθηρανικές και Αναμορφωμένες παραδόσεις που συνήλθαν σε σύνοδο στην πόλη Barmen υιοθέτησαν τη Διακήρυξη [Ομολογία] της Barmen. Μετά τη σύλληψη πολλών από τους λειτουργούς, η εκκλησία μέχρι το τέλος του πολέμου ουσιαστικά πέρασε στην παρανομία.

^{3 4} Η Διακήρυξη της Barmen

1. Ο Ιησούς Χριστός, όπως μαρτυρείται από τις Άγιες Γραφές, είναι ο ένας και μοναδικός Λόγος του Θεού που θα πρέπει να ακούμε, να εμπιστευόμαστε και να υπακούμε στη ζωή και στο θάνατο

Αποκηρύσσουμε την ψευδή διδασκαλία ότι η εκκλησία μπορεί και θα πρέπει να αναγνωρίζει άλλα συμβάντα και δυνάμεις, εικόνες και αλήθειες ως θεία αποκάλυψη δίπλα στον ένα Λόγο του Θεού, ως πηγή του κηρύγματος της.

2. Όπως ο Ιησούς Χριστός είναι η εγγύηση της συγχώρεσης όλων των αμαρτιών μας, έτσι ακριβώς – και με την ίδια σοβαρότητα – είναι επίσης η ισχυρή απαίτηση του Θεού για όλους τους τομείς της ζωής μας. Σε Εκείνον συναντούμε τη χαρμόσυνη απελευθέρωση από τις άβυσσες απαιτήσεις του κόσμου για μια ελεύθερη και με ευχαριστία υπηρεσία στα πλάσματα του.

Αποκηρύσσουμε την ψευδή διδασκαλία για το ότι υπάρχουν τομείς της ζωής μας στους οποίους δεν ανήκουμε στον Ιησού αλλά σε έναν άλλο κύριο, τομείς στους οποίους δεν χρειαζόμαστε δικαιοσύνη και αγιασμό μέσω Εκείνου.

3. Η Χριστιανική Εκκλησία είναι η αδελφική κοινότητα στην οποία ο Ιησούς Χριστός εργάζεται τώρα με το λόγο και τις τελετές μέσω του Αγίου Πνεύματος. Με την πίστη της καθώς και με την υποταγή της, με το μήνυμά της καθώς και με τις διατάξεις της, η Εκκλησία θα πρέπει να μαρτυρήσει μέσα σε ένα κόσμο αμαρτίας ως η Εκκλησία των αμαρτωλών που έχουν συγχωρευθεί για το ότι είναι Εκείνοι μόνο, για το ότι ζει και επιθυμεί να ζήσει μόνο με την παρηγοριά και την προτροπή του αναμένοντας την έλευση του.

Αποκηρύσσουμε την ψευδή διδασκαλία για το ότι η Εκκλησία μπορεί να μεταλλάξει το μήνυμά και τις διατάξεις της κατά βούληση ή σύμφωνα με κάποιες επικρατούσες ιδεολογικές και πολιτικές πεποιθήσεις.

4. Τα διάφορα υπουργήματα στην Εκκλησία δεν καθιερώνουν κανένα κανόνα κυβέρνησης ενός επί του άλλου αλλά η άσκηση της υπηρεσίας ανατίθεται και η εντολή δίδεται σε όλο το πλήρωμα της Εκκλησίας.

Αποκηρύσσουμε την ψευδή διδασκαλία για το ότι η Εκκλησία δύναται και έχει το δικαίωμα, εκτός από αυτή την διακονία, να καθιερώσει ειδικούς ηγέτες [*Führer*] εξοπλισμένους με εξουσίες κυβέρνησης.

5. Η Βίβλος μας λέει ότι σύμφωνα με θεία ρύθμιση το κράτος έχει την ευθύνη να φροντίζει για δικαιοσύνη και ειρήνη σε έναν ακόμη αλύτρωτο κόσμο, στον οποίο βρίσκεται επίσης η Εκκλησία, σύμφωνα με το μέτρο της ανθρώπινης κατανόησης και ανθρώπινης δυνατότητας, με την απειλή και τη χρήση της βίας.

Η Εκκλησία αναγνωρίζει με ευχαριστία και σεβασμό προς το Θεό την ευεργεσία αυτή και την πρόβλεψη του. Η Εκκλησία υπενθυμίζει στους ανθρώπους τη Βασιλεία του Θεού, τις εντολές και τη δικαιοσύνη του Θεού και με τον τρόπο αυτό τις ευθύνες των κυβερνώντων και των κυβερνωμένων. Η Εκκλησία εμπιστεύεται και υπακούει στο λόγο, μέσω του οποίου ο Θεός συντηρεί τα πάντα.

Αποκηρύσσουμε την ψευδή διδασκαλία για το ότι το κράτος θα πρέπει να επεκταθεί πέραν της ειδικής του ευθύνης για να γίνει η μοναδική και ολοκληρωτική τάξη της ανθρώπινης ζωής, και με τον τρόπο αυτό να εκπληρώσει την εντολή της Εκκλησίας.

Αποκηρύσσουμε την ψευδή διδασκαλία για το ότι η Εκκλησία θα πρέπει να επεκταθεί πέραν της ειδικής της ευθύνης και να προσλάβει τα χαρακτηριστικά, τις λειτουργίες και τις τιμές του κράτους, και με τον τρόπο αυτό να γίνει η ίδια ένα όργανο του κράτους.

6. Η εντολή της Εκκλησίας, επάνω στην οποία θεμελιώνεται η ελευθερία της αποτελείται από αυτό: εν ονόματι του Χριστού και κατά συνέπεια στην υπηρεσία του ίδιου του λόγου και έργου, να επεκτείνει μέσω του λόγου και των τελετών το μήνυμά της ελευθερίας χάριτος του Θεού σε όλους τους ανθρώπους.

Αποκηρύσσουμε την ψευδή διδασκαλία για το ότι η Εκκλησία, με ανθρώπινη αυτό-εκτίμηση, μπορεί να τοποθετήσει το λόγο και το έργο του Κυρίου στην υπηρεσία ορισμένων επιθυμιών, σκοπών και σχεδίων ή άλλων πραγμάτων, που έχουν επιλεγεί κατά βούληση.

ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Η Διακήρυξη της Άκκρα

Απόφαση που λήφθηκε στην Άκκρα της Γκάνα από τον Παγκόσμιο Σύνδεσμο Αναμορφωμένων Εκκλησιών στον οποίο συμμετέχει από το 1892 και η Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία. Η διακήρυξη θα πρέπει να διαβαστεί μόνο ως θεολογική πρόταση και όχι ως πολιτικο-οικονομική λύση.

Εισαγωγή

1. Η 23^η Γενική Συνέλευση (Debrecen, Ουγγαρία, 1997), ανταποκρινόμενη στην επείγουσα έκκληση του Νοτιοαφρικανικού τμήματος που συναντήθηκε στο Kitwe το 1995 και αναγνωρίζοντας την αυξανόμενη κρισιμότητα της κατάστασης εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής αδικίας και οικολογικής καταστροφής, προσκάλεσε τις εκκλησίες-μέλη του Παγκόσμιου Συνδέσμου Αναμορφωμένων Εκκλησιών (WARC) με σκοπό να προβούν σε μια διαδικασία “αναγνώρισης, εκπαίδευσης, και διακήρυξης (*processus confessionis*)”. Οι εκκλησίες εμβάθυναν στο κείμενο του Ησαΐα νη 6 “... *Να σπάτε των αδικημένων τα δεσμά, να λύσετε τα φορτία που τους βαραίνουν, τους καταπιεσμένους ν’ απελευθερώσετε και να συντρίβετε κάθε ζυγό*”, καθώς άκουσαν τις κραυγές των αδελφών τους, ανδρών και γυναικών, σε όλο τον κόσμο και διαπίστωσαν ότι το δώρο της δημιουργίας του Θεού βρίσκεται υπό απειλή.

2. Από τότε, εννέα εκκλησίες-μέλη έχουν δεσμευθεί με μια απόφαση πίστης· μερικοί βρισκονται ακόμη στο στάδιο της προετοιμασίας κάποιας διακήρυξης· άλλοι έχουν μελετήσει τα ζητήματα και έχουν αναγνωρίσει το βάθος της κρίσης.[...]

3. Συγκεντρωμένοι στην Άκκρα της Γκάνα, κατά τη Γενική Συνέλευση του Παγκόσμιου Συνδέσμου Αναμορφωμένων Εκκλησιών, επισκεφθήκαμε τα κελιά των δούλων της Elmina και του Cape Coast, στα οποία εκατομμύρια Αφρικανών εμπορευματοποιούνταν, πωλούνταν και υποβάλλονταν στη φρίκη της καταπίεσης και του θανάτου. Η κραυγή “ποτέ ξανά” διαψεύδεται από τη συνεχιζόμενη πραγματικότητα της εμπορευματοποίησης και διακίνησης ανθρώπων (trafficking) και την καταπίεση του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος.

4. Σήμερα συνερχόμαστε για να δεσμευτούμε με μια διακήρυξη πίστεως.

Κατανοώντας τα σημεία των καιρών

5. Έχουμε ακούσει ότι η δημιουργία συνεχίζει να

στενάζει κάτω από τα δεσμά, περιμένοντας την απολύτρωσή της (Ρωμαίους η’ 22). Μπροστά μας έχουμε μια πρόκληση: τις κραυγές των ανθρώπων που υποφέρουν αλλά και τις πληγές της ίδιας της δημιουργίας. Βλέπουμε μια δραματική σύγκλιση ανάμεσα στην ανθρώπινη δυστυχία και στην καταστροφή που συντελείται στο υπόλοιπο της δημιουργίας.

6. Τα σημεία των καιρών έχουν γίνει πιο ανησυχητικά και πρέπει να ερμηνευθούν. Η πρωταρχική αιτία της εκτεταμένης αυτής απειλής για τη ζωή είναι πάνω απ’ όλα συνέπεια ενός άδικο οικονομικού συστήματος, που υποστηρίζεται και προστατεύεται από πολιτική και στρατιωτική ισχύ. Τα οικονομικά συστήματα είναι ζήτημα ζωής ή θανάτου.

7. Ζούμε σε έναν σκανδαλώδη κόσμο, που αρνείται την πρόσκληση στη ζωή που απευθύνει ο Θεός σε όλους τους ανθρώπους. Το ετήσιο εισόδημα του πλουσιότερου 1% είναι ίσο με αυτό του φτωχότερου 57%, και 24.000 άνθρωποι πεθαίνουν κάθε ημέρα από την ένδεια και τον υποσιτισμό. Το χρέος των φτωχών χωρών συνεχίζει να αυξάνεται, παρά το γεγονός ότι έχουν ξεπληρώσει τον αρχικό δανεισμό τους πολλές φορές. Οι πόλεμοι για τον έλεγχο των πηγών ενέργειας κοστίζουν τη ζωή σε εκατομμύρια ανθρώπους, ενώ ακόμη περισσότερα εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν από ασθένειες που μπορούν να προληφθούν. Η παγκόσμια επιδημία του HIV και του AIDS πλήττει τη ζωή σε όλα τα μέρη του κόσμου, ιδίως τους φτωχότερους, που δεν έχουν πρόσβαση στα βασικά φάρμακα. Η πλειοψηφία εκείνων που βρίσκονται σε ένδεια είναι γυναίκες και παιδιά, και ο αριθμός ανθρώπων που ζουν στην απόλυτη ένδεια, με λιγότερο από ένα δολλάριο (ΗΠΑ) την ημέρα, συνεχίζει να αυξάνεται.

8. Η πολιτική της απεριόριστης ανάπτυξης που ακολουθούν οι βιομηχανικές χώρες και το κυνήγι του κέρδους εκ μέρους των πολυεθνικών εταιριών έχουν λεηλατήσει τη γη και έχουν βλάψει σοβαρά το περιβάλλον. Το 1989, ένα είδος ζώου εξαφανιζόταν κάθε μέρα, ενώ ως το 2000 κάθε ώρα. Η αλλαγή του κλίματος, η μείωση των αποθεμάτων των ψαριών, η αποψίλωση των δασών, η διάβρωση του εδάφους και η μείωση του πόσιμου νερού είναι ορισμένες από τις καταστρεπτικές συνέπειες. Κοινότητες διαλύονται, πόροι ζωής χάνονται, οι παράκτιες περιοχές και τα νησιά του Ειρηνικού απειλούνται από πλημμύρες και από την αύξηση των καταιγίδων. Τα υψηλά επίπεδα ραδιενέργειας απειλούν την υγεία και την οικολογία. Τρόποι ζωής και παραδοσιακές πολιτισμικές γνώσεις καταχυρώνονται τώρα με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας με

σκοπό το οικονομικό κέρδος.

9. Αυτή η κρίση σχετίζεται άμεσα με την ανάπτυξη της νεοφιλελεύθερης οικονομικής παγκοσμιοποίησης, η οποία είναι βασισμένη στις ακόλουθες πεποιθήσεις:

- Ο αχαλίνωτος ανταγωνισμός, ο καταναλωτισμός, η υπέρμετρη οικονομική ανάπτυξη και η συσσώρευση του πλούτου είναι το καλύτερο για ολόκληρο τον κόσμο
- η ιδιωτική ιδιοκτησία δεν έχει καμία κοινωνική υποχρέωση
- η κερδοσκοπία του κεφαλαίου, η φιλελευθροποίηση και η άρση των ελέγχων της αγοράς, η ιδιωτικοποίηση των εγκαταστάσεων δημόσιας χρήσης και των εθνικών πόρων, η κατοχύρωση απεριόριστης πρόσβασης για τις ξένες επενδύσεις και τις εισαγωγές, οι χαμηλότεροι φόροι και η δίχως φραγμούς μετακίνηση του κεφαλαίου θα επιτύχουν τον πλούτο για όλους
- οι κοινωνικές υποχρεώσεις, η προστασία των φτωχών και των αδυνάτων, τα συνδικάτα, και οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, είναι υποδεέστερα σε σχέση με τις διαδικασίες της οικονομικής ανάπτυξης και της συσσώρευσης κεφαλαίου.

10. Πρόκειται για μια ιδεολογία που αξιώνει ότι πέραν αυτής δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική λύση και απαιτεί ατελείωτες θυσίες από τους φτωχούς και από τη δημιουργία. Προβάλλει την ψεύτικη υπόσχεση ότι μπορεί να σώσει τον κόσμο μέσω της δημιουργίας πλούτου και ευημερίας, και απαιτεί για τον σκοπό αυτό την κυριαρχία επάνω στη ζωή και την ολοκληρωτική υποταγή των πάντων σ' αυτήν, κάτι που ισοδυναμεί με ειδωλολατρία.

11. Αναγνωρίζουμε το τεράστιο μέγεθος και την πολυπλοκότητα της κατάστασης. Δεν αναζητούμε απλές απαντήσεις. Ως αναζητητές της αλήθειας και της δικαιοσύνης, κοιτάζοντας μέσα από τα μάτια των αδύναμων ανθρώπων που υποφέρουν, παρατηρούμε ότι η παρούσα τάξη (αταξία) του κόσμου έχει τις ρίζες της σε ένα εξαιρετικά σύνθετο και ανήθικο οικονομικό σύστημα που υποστηρίζεται από μια αυτοκρατορία. Χρησιμοποιώντας τον όρο "αυτοκρατορία" εννοούμε τη συγκέντρωση της οικονομικής, πολιτιστικής, πολιτικής και στρατιωτικής δύναμης σε ένα σύστημα κυριαρχίας, το οποίο καθοδηγείται από τα ισχυρά έθνη με σκοπό να προστατεύσει και να υπερασπίσει τα συμφέροντά τους [...]

13. Δεδομένου ότι οι αγορές έχουν γίνει παγκόσμιες, έχουν γίνει παγκόσμια και τα πολιτικά και νομικά ιδρύματα που τις προστατεύουν. Η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και των συμμάχων της, μαζί με τα διεθνή ιδρύματα χρηματοδότησης και εμπορίου (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Παγκόσμια Τράπεζα, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου) χρησιμοποιούν τις πολιτικές, οικονομικές, ή στρατιωτικές συμμαχίες για να προστατεύσουν και να προωθήσουν το συμφέρον των ιδιοκτητών κεφαλαίου.

14. Παρατηρούμε τη δραματική σύγκλιση της οικονομικής κρίσης με την ολοκλήρωση της οικο-

νομικής παγκοσμιοποίησης και της γεωπολιτικής, που υποστηρίζεται από τη νεοφιλελεύθερη ιδεολογία. Πρόκειται για ένα παγκόσμιο σύστημα που υπερασπίζεται και προστατεύει τα συμφέροντα του ισχυρού. Επηρεάζει και σαγηνεύει όλους μας. Επιπλέον, για να μιλήσουμε με βιβλικούς όρους, θεωρούμε ότι ένα τέτοιο σύστημα συσσώρευσης πλούτου σε βάρος των φτωχών αντιτίθεται στον Θεό, είναι υπεύθυνο για ανθρώπινα δεινά που μπορούν να προληφθούν, και το αποκαλούμε Μαμμωνά. Ο Ιησούς μας έχει πει ότι δεν μπορούμε να υπηρετήσουμε και τον Θεό και τον Μαμμωνά (Λουκάς ις' 13).

Διακήρυξη πίστωσης ενόψει της οικονομικής αδικίας και της οικολογικής καταστροφής

15. Οι αποφάσεις που έχουν ως βάση την πίστη μπορούν να εκφραστούν με διάφορους τρόπους ανάλογα με τις τοπικές και θεολογικές παραδόσεις: ως διακήρυξη, ως από κοινού διακήρυξη, ως θέσεις πίστωσης, ως πιστότητα στη διαθήκη του Θεού. Επιλέγουμε τη διακήρυξη, χωρίς αυτό να σημαίνει μια κλασική δογματική ομολογία -δεδομένου ότι ο Παγκόσμιος Σύνδεσμος Αναμορφωμένων Εκκλησιών δεν μπορεί να προβεί σε μια τέτοια ομολογία- με σκοπό να παρουσιάσουμε την αναγκαιότητα και επιτακτικότητα μιας δραστηρής απάντησης στις προκλήσεις του καιρού μας και στην πρόκληση του Debrecen. Προσκαλούμε τις εκκλησίες-μέλη να λάβουν την κοινή μας διακήρυξη και να ανταποκριθούν σ' αυτήν.

16. Με εφελτήριο την αναμορφωμένη παράδοσή μας και έχοντας μελετήσει τα σημεία των καιρών, η Γενική Συνέλευση του Παγκόσμιου Συνδέσμου Αναμορφωμένων Εκκλησιών βεβαιώνει ότι η παγκόσμια οικονομική δικαιοσύνη είναι ζήτημα ουσιαστικό για την ακεραιότητα της πίστης μας στο Θεό και για τη μαθητεία μας ως Χριστιανών. Πιστεύουμε ότι, εάν παραμείνουμε σωπηλοί ή αρνηθούμε να δράσουμε ενόψει του σύγχρονου συστήματος της νεοφιλελεύθερης οικονομικής παγκοσμιοποίησης, διακυβεύεται η ακεραιότητα της πίστης μας. Κατά συνέπεια **διακηρύττουμε** ενώπιον του Θεού και αλλήλων.

17. **Πιστεύουμε** στον Θεό, τον δημιουργό και συντηρητή όλης της ζωής, ο οποίος μας καλεί ως συνεργάτες στη δημιουργία και τη λύτρωση του κόσμου. Ζούμε με την υπόσχεση ότι ο Ιησούς Χριστός ήρθε έτσι ώστε όλοι να έχουν άφθονη ζωή (Ιωάν. ι' 10). Οδηγούμενοι και στηριζόμενοι από το Άγιο Πνεύμα ανοιγόμαστε στην πραγματικότητα του κόσμου μας.

18. **Πιστεύουμε** ότι ο Θεός είναι κυρίαρχος επάνω σε όλη τη δημιουργία. "Του Κυρίου είναι η γη και ό,τι τη γεμίζει» (Ψαλμός κδ' 1).

19. **Επομένως, απορρίπτουμε** τη σύγχρονη παγκόσμια οικονομική τάξη που επιβάλλεται από τον παγκόσμιο νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό και κάθε άλλο οικονομικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένων των απόλυτα προγραμματισμένων οικονομιών, το οποίο αψηφά τη διαθήκη του Θεού, με τον αποκλεισμό των φτωχών, των ευάλωτων και του συνόλου της δημιουργίας από την πληρότητα της ζωής. Απορρίπτουμε κάθε αξίωση της οικονομικής, πολιτικής,

και στρατιωτικής αυτοκρατορίας, που υπονομεύει την κυριαρχία του Θεού επάνω στη ζωή και δρα αντίθετα προς τον δίκαιο νόμο του Θεού.

20. Πιστεύουμε ότι ο Θεός έχει κάνει μια διαθήκη με όλη τη δημιουργία (Γεν θ' 8-12). Ο Θεός έχει φέρει στην ύπαρξη μια γήινη κοινότητα που βασίζεται στο όραμα της δικαιοσύνης και της ειρήνης. Η διαθήκη είναι ένα δώρο χάριτος που δεν διατίθεται προς πώληση στην αγορά (Ησαΐας ν' 1). Είναι μια οικονομία χάριτος που αφορά τον «οίκο» ολόκληρης της δημιουργίας. Ο Ιησούς δείχνει ότι πρόκειται για μια ανοιχτή διαθήκη, στην οποία οι φτωχοί και περιθωριοποιημένοι είναι προνομιακοί συνεργάτες, και μας καλεί να υψώσουμε τη δικαιοσύνη, όσον αφορά τους ελάχιστους από αυτούς (Ματθ. κε' 40), στο κέντρο της κοινότητας της ζωής. Όλη η δημιουργία ευλογείται και συμπεριλαμβάνεται σε αυτή τη διαθήκη (Ωσηέ β' 18 κε.).

21. Επομένως απορρίπτουμε τον πολιτισμό του αχαλίνωτου καταναλωτισμού και της ανταγωνιστικής πλεονεξίας και ιδιοτέλειας του παγκόσμιου συστήματος αγοράς, ή κάθε άλλο σύστημα που αξιώνει ότι δεν υπάρχει καμιά άλλη εναλλακτική λύση.

22. Πιστεύουμε ότι κάθε οικονομία που αφορά τον «οίκο» της ζωής, και δίνεται σε μας από τη διαθήκη του Θεού ακριβώς για να στηρίξει τη ζωή, είναι υπόλογη στο Θεό. Πιστεύουμε ότι η οικονομία υπάρχει για να υπηρετεί την αξιοπρέπεια και την ευημερία των ανθρώπων μέσα στην κοινωνία, μέσα στα όρια της διατήρησης της δημιουργίας. Πιστεύουμε ότι τα ανθρώπινα όντα καλούνται να επιλέξουν το Θεό και όχι τον Μαμμωνά και ότι η διακήρυξη της πίστης μας είναι μια πράξη υπακοής.

23. Επομένως απορρίπτουμε την ανεξέλεγκτη συσσώρευση του πλούτου και την απεριόριστη ανάπτυξη, που έχει κοστίσει ήδη τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων και έχει καταστρέψει ένα μεγάλο μέρος της δημιουργίας του Θεού.

24. Πιστεύουμε ότι ο Θεός είναι Θεός δικαιοσύνης. Σε έναν κόσμο δωροδοκίας, εκμετάλλευσης, και πλεονεξίας, ο Θεός είναι με έναν ιδιαίτερο τρόπο ο Θεός του άπορου, του φτωχού, αυτού που υφίσταται εκμετάλλευση, του αδικημένου, και του κακοποιημένου (Ψαλμός ρμς' 7-9). Ο Θεός απαιτεί να διατηρούμε δίκαιες σχέσεις με όλη τη δημιουργία.

25. Επομένως απορρίπτουμε κάθε ιδεολογία ή οικονομικό καθεστώς που βάζει τα κέρδη πάνω από τους ανθρώπους, δεν φροντίζει για όλη τη δημιουργία, και ιδιωτικοποιεί εκείνα τα δώρα του Θεού που προορίζονται για όλους. Απορρίπτουμε κάθε διδασκαλία που δικαιολογεί εκείνους που υποστηρίζουν ή αποτυγχάνουν να αντισταθούν σε μια τέτοια ιδεολογία στο όνομα του Ευαγγελίου.

26. Πιστεύουμε ότι ο Θεός μας καλεί να σταθούμε στο πλευρό εκείνων που είναι θύματα της αδικίας. Ξέρουμε τι ο Κύριος ζητά από μας: να πράττουμε το δίκαιο, να δείχνουμε αγάπη και να ακολουθούμε τον Θεό πρόθυμα (Μιχαΐας ς' 8). Καλούμαστε να σταθούμε ενάντια σε οποιαδήποτε μορφή αδικίας στην οικονομία και καταστροφής του περιβάλλοντος, έτσι ώστε να «ρεύσει

σαν νερό το δίκαιο άφθονο και η δικαιοσύνη σαν χείμαυρος αστείρευτος» (Αμώς ε' 24).

27. Επομένως απορρίπτουμε οποιαδήποτε θεολογία που υποστηρίζει ότι ο Θεός είναι μόνο με τους πλούσιους και ότι η ένδεια είναι ελάττωμα των φτωχών. Απορρίπτουμε οποιαδήποτε μορφή αδικίας που καταστρέφει τις σωστές σχέσεις – σχέσεις ανάμεσα στα φύλα, στις φυλές, στις τάξεις, στους αρτιμελείς και στους ανάπηρους, στις κάστες. Απορρίπτουμε κάθε θεολογία που βεβαιώνει ότι τα ανθρώπινα συμφέροντα δικαιούνται να εξουσιάζουν τη φύση.

28. Πιστεύουμε ότι ο Θεός μας καλεί να ακούσουμε τις κραυγές των φτωχών και τους στεναγμούς της δημιουργίας, και να ακολουθήσουμε τη δημόσια αποστολή του Ιησού Χριστού, ο οποίος ήρθε έτσι ώστε όλοι να μπορούν να έχουν ζωή και να την έχουν άφθονη (Ιωάν. ι' 10). Ο Χριστός φέρνει δικαιοσύνη στους καταπιεσμένους και δίνει ψωμί στους πεινασμένους, ελευθερώνει τους φυλακισμένους και αποκαθιστά την όραση στους τυφλούς (Λουκάς δ' 18). υποστηρίζει και προστατεύει τον ποδοπατημένο, τον ξένο, τους ορφανούς και τις χήρες.

29. Επομένως απορρίπτουμε κάθε πρακτική ή διδασκαλία εκκλησιών που αποκλείει στην αποστολή της τους φτωχούς και την φροντίδα για τη δημιουργία, δίνοντας την άνεση σε εκείνους που έρχονται «να κλέψουν, να σκοτώσουν και να καταστρέψουν» (Ιωάν. ι' 10) αντί να ακολουθούν τον «καλό ποιμένα» που έχει έρθει να δώσει τη ζωή του για όλους (Ιωάν. ι' 11).

30. Πιστεύουμε ότι ο Θεός καλεί άνδρες, γυναίκες και παιδιά από όλον τον κόσμο μαζί, πλούσιους και φτωχούς, να αγωνιστούν για την ενότητα της εκκλησίας και της αποστολής της, έτσι ώστε η συμφιλίωση στην οποία ο Χριστός καλεί να γίνει ορατή.

31. Επομένως απορρίπτουμε κάθε προσπάθεια στη ζωή της εκκλησίας να χωριστεί η δικαιοσύνη από την ενότητα.

32. Πιστεύουμε ότι καλούμαστε εν Πνεύματι να λογοδοτήσουμε για την ελπίδα που είναι μέσα μας διά του Ιησού Χριστού, και πιστεύουμε ότι η δικαιοσύνη θα επικρατήσει και η ειρήνη θα βασιλέψει.

33. Δεσμευόμαστε να επιδιώξουμε μια παγκόσμια διαθήκη για τη δικαιοσύνη στην οικονομία και τη γη στον «οίκο» του Θεού.

34. Ομολογούμε ταπεινά αυτήν την ελπίδα, γνωρίζοντας ότι και εμείς στεκόμαστε κάτω από την κρίση της δικαιοσύνης του Θεού.

- Αναγνωρίζουμε τη συνενοχή και την ενοχή εκείνων που συνειδητά ή ασυνειδητά ωφελούνται από το παρόν νεοφιλελεύθερο οικονομικό παγκόσμιο σύστημα· αναγνωρίζουμε ότι αυτό περιλαμβάνει και τις εκκλησίες και τα μέλη της μεταρρυθμισμένης οικογένειάς μας και επομένως απευθύνουμε πρόσκληση για την εξομολόγηση της αμαρτίας μας.

- Αναγνωρίζουμε ότι έχουμε σαηγνευθεί από τον πολιτισμό του καταναλωτισμού, την ανταγωνιστική πλεονεξία και την ιδιοτέλεια του παρόντος οικονομικού συστήματος. Πολύ συχνά έχει διαπεράσει την

Ίδια μας την πνευματικότητα.

- Ομολογούμε την αμαρτία μας, ότι έχουμε κάνει κακή χρήση της δημιουργίας, και την αποτυχία μας να διαδραματίσουμε τον ρόλο μας ως διαχειριστές και συντρόφοι της φύσης.
- Ομολογούμε την αμαρτία μας, ότι η έλλειψη ενότητας μέσα στη μεταρρυθμισμένη οικογένεια έχει εξασθενήσει τη δυνατότητά μας να υπηρετήσουμε την αποστολή του Θεού στην πληρότητά της.

35. Πιστεύουμε, υπακούοντας στον Ιησού Χριστό, ότι η εκκλησία καλείται να ομολογήσει, να μαρτυρήσει και να δράσει, ακόμα κι αν οι αρχές και ο ανθρώπινος νόμος τους το απαγορεύσουν, και η τιμωρία και τα βασανιστήρια είναι η συνέπεια (Πράξεις δ' 18 κ.). Ο Χριστός είναι Κύριος.

36. Ενώνουμε τις φωνές μας και αινούμε τον Θεό, Δημιουργό, Λυτρωτή και Πνεύμα, ο οποίος "καθαίρεσε άρχοντες από τους θρόνους τους και ταπεινούς ανύψωσε. Ανθρώπους που πεινούσαν τους γέμισε με αγαθά και πλούσιους τους έδωσε με χέρι αδειανά." (Λουκάς α' 52 κ.ε.).

Δέσμευση για τη δικαιοσύνη

37. Διακηρύττοντας από κοινού την πίστη μας, δεσμευόμαστε, με υπακοή στο θέλημα του Θεού, σε μια πράξη πίστης στην αμοιβαία αλληλεγγύη και σε υπεύθυνες σχέσεις. Αυτό μας ενώνει μαζί στη δράση για τη δικαιοσύνη, όσον αφορά την οικονομία αλλά και τη γη, τόσο στο κοινό παγκόσμιο επίπεδο μας όσο και στα ποικίλα περιφερειακά και τοπικά πλαίσιά μας.

38. Σε αυτό το κοινό ταξίδι, μερικές εκκλησίες έχουν εκφράσει ήδη τη δέσμευσή τους σε μια διακήρυξη πίστης. Τους ενθαρρύνουμε να συνεχίσουν να μεταφράζουν αυτή τη διακήρυξη με συγκεκρι-

μένες ενέργειες στις ιδιαίτερες περιοχές και στο τοπικό τους πλαίσιο. Άλλες εκκλησίες έχουν αρχίσει ήδη να συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία, προχωρώντας σε δράση, και τις ενθαρρύνουμε να προχωρήσουν περαιτέρω, μέσω της εκπαίδευσης, της διακήρυξης και της δράσης τους. Στις άλλες εκκλησίες, που βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της αναγνώρισης του προβλήματος, τις ενθαρρύνουμε βάσει της αμοιβαίας δέσμευσής μας, να εμβαθύνουν την εκπαίδευσή τους και να οδηγηθούν σε μια διακήρυξη.

39. Η Γενική Συνέλευση ζητά από τις εκκλησίες-μέλη, βάσει αυτής της δεσμευτικής σχέσης, να αναλάβουν την εκπλήρωση του δύσκολου και προφητικού στόχου να ερμηνεύσουν αυτή τη διακήρυξη στις τοπικές κοινότητές τους.

40. Η Γενική Συνέλευση ενθαρρύνει τις εκκλησίες-μέλη να εφαρμόσουν αυτή τη διακήρυξη λαμβάνοντας υπόψη τις συστάσεις της Επιτροπής Δημοσίων Ζητημάτων σχετικά με την οικονομική δικαιοσύνη και τα οικολογικά ζητήματα.

41. Η Γενική Συνέλευση δεσμεύει τον Παγκόσμιο Σύνδεσμο Αναμορφωμένων Εκκλησιών να εργαστούν μαζί με άλλες κοινωνίες, την οικουμενική κοινότητα, τη κοινότητα άλλων θρησκειών, κινημάτων πολιτών και άλλων ανθρώπινων κινημάτων, για μια δίκαιη οικονομία και την ακεραιότητα της δημιουργίας, και ζητά από τις εκκλησίες-μέλη μας να κάνουν το ίδιο.

42. Τώρα διακηρύττουμε με πάθος ότι θα αφιερώσουμε τον χρόνο και την ενέργειά μας στην αλλαγή, την ανανέωση, και την αποκατάσταση της οικονομίας και της γης, επιλέγοντας τη ζωή, έτσι ώστε εμείς και οι απόγονοί μας να ζήσουμε (Δευτ. λ' 19).

Απόδοση: Π. Παπαγεωργίου

Η ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ ΜΟΥ

Ποια είναι η μόνη παρηγοριά σου, στη ζωή και στο θάνατο;

Απάντηση: Ότι ανήκω – σώμα και ψυχή, στη ζωή και στο θάνατο – όχι στον εαυτό μου αλλά στον πιστό μου Σωτήρα, Ιησού Χριστό, που με κόστος το αίμα του έχει πληρώσει πλήρως για όλες μου τις αμαρτίες και με έχει ελευθερώσει εντελώς από την εξουσία του διαβόλου, ότι με προστατεύει τόσο καλά ώστε δίχως το θέλημα του ουράνιου Πατέρα μου ούτε μια τρίχα του κεφαλιού μου δεν μπορεί να πέσει: μάλιστα το κάθε τι θα πρέπει να εναρμονίζεται με το σκοπό της σωτηρίας μου. Συνεπώς, με το Άγιο Πνεύμα του, με βεβαιώνει επίσης για την αιώνια ζωή, και με κάνει ολόψυχα πρόθυμο και έτοιμο να ζω στο εξής για εκείνον.

Πόσα πράγματα θα πρέπει να γνωρίζεις ώστε να ζήσεις και να πεθάνεις στη μακαριότητα της παρηγοριάς αυτής;

Απάντηση: Τρία. Πρώτο, το μέγεθος της αμαρτίας και της αθλιότητας μου. Δεύτερο, το πώς ελευθερώνομαι από όλες τις αμαρτίες μου και τις άθλιες συνέπειες τους. Τρίτο, πόση ευγνωμοσύνη θα πρέπει να οφείλω στο Θεό για μια λύτρωση όπως αυτή.

Από την Κατήχηση της Χαϊδελβέργης

Δος ημίν την ευλογίαν της αγάπης

Α' Κορινθίους κεφ. 13

Κύριε, ο Θεός της αγάπης,
προστρέχουμε σε Σένα
και παρακαλούμε: Ευλόγησέ μας
με το δώρο της αγάπης.

Μάθε μας ν' αγαπούμε, να συγχωρούμε,
να μακροθυμούμε ανυπόκριτα,
μ' ευπρέπεια και καλωσύνη,
μ' αγνή τη σκέψη και το λόγο.

Με πίστη στο έλεός Σου
δ' ακολουθούμε της αγάπης τ' ακνάρια.

Όταν ξεσπάμε με οργή
συγκράτησέ μας Συ κι' οδήγησέ μας
να καιρόμαστε για το σωστό
να λυπόμαστε για το στραβό.
Διώξε τον φθόνο, την αυθάδεια, τον κομπασμό.

Με βέβαιη την ελπίδα της Παρουσίας Σου
θα προχωρούμε στις αγάπης την οδό.

Δείξε μας πως η πίστη που θαυματουργεί
κ' οι θυσίες χωρίς αγάπη είναι κενές.
Μάθε μας πως μάταια κομπάζουμε
για τις γνώσεις μας και τα ποικίλα τάλαντά μας.
Όλα είναι εφήμερα, προσωρινά.

Κι' η τωρινή αλήθεια μοιάζει ακνή
μπροστά στο τέλειο που μέλλει να 'ρθει.

Ω Κύριε, ζητάμε τα δώρα της κληρονομιάς Σου.
Πίστη, ελπίδα και προπαντός αγάπη
Γιατί χωρίς αυτήν, η λαλιά μας
ακούγεται σαν χάλκινος θόρυβος
ή σαν ξέφρενος αλαλαγμός κυμβάλων.

Πιστεύουμε στην γενναιοδωρία Σου.
Ελπίζουμε στην αγάπη Σου, Πατέρα.

Καθώς ωριμάζουμε, μάθε μας, Κύριε,
να προσβλέπουμε στην αληθινή χαρά:
να Σε δούμε πρόσωπο με πρόσωπο
να Σε γνωρίσουμε, όπως μας γνώρισες.
Ζητήσαμε και μας δείχνεις τον δρόμο
στην πίστη, στην ελπίδα, στην αγάπη.

Υποκλινόμαστε στην αγάπη Σου,
Ξέρουμε πως είναι αιώνια.

Λ. Βαλαή

ΤΟ ΑΦΟΒΟ ΠΡΟΣΩΠΟ: ΕΣΘΗΡ

του κ. Χ. Γ. Αγαπίδη

«Θέλω εισέλθει προς τον Βασιλέα, το οποίον δεν είναι κατά τον νόμον, και αν απολεσθώ, ας απολεσθώ».

Αυτά τα λόγια ακούσθηκαν από μια γυναίκα που ήταν βασίλισσα της μεγάλης Περσικής αυτοκρατορίας. Τα είπε μια γυναίκα ενώ παραχωρούσε τον εαυτό της σε μια τολμηρή περιπέτεια. Η γυναίκα αυτή ήταν βασίλισσα –όχι μόνο λόγω της θέσεώς της, αλλά και λόγω του χαρακτήρος της. Έχει γίνει μεγάλη συζήτηση αν θα έπρεπε το βιβλίο της Εσθήρ της Παλαιάς Διαθήκης να συμπεριληφθεί ή όχι εις την Αγία Γραφή. Η ιστορία της Εσθήρ είναι μάλλον ιστορία πατριωτική, παρά θρησκευτική. Ας έχομεν όμως υπ’ όψι μας ότι ο πατριωτισμός και η θρησκεία είχαν μεγάλη σημασία για τους Ιουδαίους. Στο βιβλίο της Εσθήρ δεν διαβάζομε τις λέξεις πίστις, προσευχή, Θεός. Η όλη όμως ατμόσφαιρα του βιβλίου είναι θρησκευτική. Ενώ διαβάζομε το βιβλίο της Εσθήρ, αισθανόμαστε πως ο Θεός υπάρχει και οδηγεί σε κάθε γεγονός που μας συμβαίνει.

Πώς συνέβη ώστε η νεαρή αυτή γυναίκα να γίνει βασίλισσα; Η Εσθήρ δεν γεννήθηκε πριγκίπισσα. Επίσης η καταγωγή της δεν ήταν από την Περσία. Ήταν Εβραία. Ανήκε σε μια φυλή που νικήθηκε στον πόλεμο. Επιπλέον ήταν ορφανή. Υιοθετήθηκε από μια οικογένεια εξαδέλφου της που ελέγετο Μαροδοχαίος.

Ο Ξέρξης βρισκόταν στο θρόνο της μεγάλης Περσικής Αυτοκρατορίας, αρχιστράτηγος του μεγαλύτερου στρατεύματος της αρχαιότητας. Είχε μεγάλη δύναμη, ιδιότροπος, σατράπης, μικροφιλόδοξος και ολίγον ανόητος. Κάποτε στόλισε ένα δέντρο με αδάμαντες, και ήθελε το δέντρο να του κάνει σκιά. Μια άλλη φορά έδειρε τη θάλασσα γιατί του κατέστρεψε μια πλωτή γέφυρα. Ήταν ένας σκληρόκαρδος, ανόητος δικτάτορας όπως συνήθως είναι όλοι οι δικτάτορες. Διαβάστε λοιπόν τις ανοησίες του. Σε ένα μεγαλοπρεπές συμπόσιο στον κήπο του παλατιού του, διέταξε τα πάντα να είναι ελεύθερα. Να πιουν, να χορέψουν και να μεθύσουν όσοι θέλουν. Αφού και ο ίδιος μέθυσε, άρχισε υπό την επίδραση του οίνου να καυχείται σε όλους τους άρχοντες και ευγενείς που κάλεσε, πως έχει την ωραιότερη γυναίκα του κόσμου, την Αστίν. «Και για να βεβαιωθείτε», τους είπε, «θα την διατάξω να παρουσιασθεί μπροστά σας, για να δείτε τις ομορφίες της». Την ανόητη αυτή διαταγή του μεθυσμένου δικτάτορα, η Αστίν αρνήθηκε να εκτελέσει. Ήταν βέβαιη ότι αν υπάκουε θα διακινδύνευε την τιμή της με το να δείχνει την ωραιότητά της. Αποτέλεσμα: αφαίρεσαν το βασιλικό στέμμα από το κεφάλι της και την διώξαν από τα ανάκτορα. Συνηθισμένα πράγματα όχι μόνο τότε, στην αρχαία εποχή, αλλά και σήμερα στα κράτη των εμίρηδων και σεϊχιδών της Μέσης Ανατολής. Άκρατος διαφθορά. Φοβήθηκαν οι άρχοντες της Περσίας. Τι να γίνει όταν την άρνησι της Αστίν ακούσουν όλες οι γυναίκες της

αυτοκρατορίας; Και έτσι αποφάσισαν να τη διώξουν. Έπρεπε να εκλεγεί νέα βασίλισσα. Έγινε διαγωνισμός ομορφιάς. Αυτό το σύστημα εφήρμωσε ο Ξέρξης. Να βρεθεί μια πιο ωραία γυναίκα που θα ανακηρυχθεί βασίλισσα της αυτοκρατορίας.

Τότε παρουσιάζεται ένας άνθρωπος με το όνομα Μαροδοχαίος. Είχε μια εξαδέλφη, κόρη του θείου του, με το όνομα Εσθήρ. Ήταν ορφανή. Της είπε να μην πει σε κανέναν ότι είναι Εβραία. Στο διαγωνισμό που έγινε ενώπιον επιτροπής κέρδισε η Εσθήρ σαν η ωραιότερη από όλες, και έτσι έγινε βασίλισσα της Περσίας. Έμαθε πως η μεγάλη ευθύνη που είχε, έπρεπε να χρησιμοποιηθεί για την υπηρεσία των άλλων. Ο λαός της σ’ όλη την αυτοκρατορία υπέφερε. Ήταν καθήκον της να σώσει το λαό της γιατί στη θέση που ευρίσκετο μπορούσε να το κάνει. Ο κίνδυνος για τον εβραϊκό λαό ήταν μεγάλος.

Εκείνη την εποχή ο ισχυρότερος πολιτικός άνδρας της Περσίας ήταν ο Αμάν. Ο ευνοούμενος του παλατιού. Ανέβαζε και κατέβαζε κυβερνήσεις του Ξέρξη. Πανούργος, κόλακας και κακός. Όλοι τον εφοβούντο και τον προσκυνούσαν. Ένας όμως εξαιρείτο, και αυτός ήταν ο Μαροδοχαίος. Τον θαυμάζουμε για το θάρρος του. Άξιος συγχαρητηρίων. Η στάσις αυτή του Μαροδοχαίου γέμισε την καρδιά του Αμάν με μίσος. Ο Αμάν σκέφθηκε τον έναν που δεν τον υπολόγιζε και ξέχασε τις χιλιάδες των Εβραίων που ήταν αιχμάλωτοι στην Περσία, και που από φόβο πιθανόν τον τιμούσαν. Τώρα γιατί ο Αμάν ήθελε όλοι να του κάνουν τεμενάδες; Πιθανόν από φιλοδοξία, ίσως από εγωισμό. Ο Αμάν μου φαίνεται πως κατείχετο από το συναίσθημα της κατωτερότητας. Αν έχομε πίστη στον εαυτό μας, πως είμαστε ηθικοί, φιλαλήθεις κ.λπ., όταν κάποιος μας κατηγορεί, δεν θα δώσουμε σημασία. Αν όμως είμεθα ένοχοι, τότε οργιζόμεθα. Ο Αμάν δεν είχε εμπιστοσύνη στον εαυτό του, και έτσι γέμισε την καρδιά του από πικρία και αποφάσισε να εκδικηθεί όχι μόνο τον Μαροδοχαίο, αλλά και όλο το έθνος στο οποίο εκείνος ανήκε. Το μίσος του εναντίον ενός Εβραίου τον οδήγησε στο μίσος εναντίον ολόκληρου του εβραϊκού λαού. Και τότε ο Μαροδοχαίος επισκέφθηκε την νεαρά βασίλισσα Εσθήρ και την παρεκάλεσε να σώσει το λαό της. Η Εσθήρ ήθελε καλά το καθήκον της. Ήταν πιστή στο λαό της και στο Θεό του λαού της. Ζήτησε από το ναό της να νηστεύσουν και να προσευχηθούν. Δεν μπορείς να μετρήσεις την δύναμη μιας προσευχής. Ο απόστολος Παύλος σε όλες τις επιστολές που έγραφε, πάντοτε ζητούσε τις προσευχές των αδελφών του γιατί πίστευε ότι του έδιδαν θάρρος και δύναμη στο δύσκολο έργο του.

Η Εσθήρ κατείχετο από το αίσθημα της αποστολής της. Ο θετός πατέρας της της είπε: «Ποιος ξέρει αν εσύ δε μιλήσεις, τότε η σωτηρία στον Ισραήλ

θα έλθει από κάπου αλλού». Ο Θεός μας χρειάζεται όλους μας, αλλά αν εμείς του γυρίζουμε την πλάτη, αν γινόμαστε εχθροί του αντί φίλοι του, δεν θα κάνουμε ζημιά στο έργο Του και στην εκκλησία Του. Κανείς μας δεν είναι αναντικατάστατος. Ο Θεός όλους τους χρειάζεται. Αλλά κανείς δεν είναι απαραίτητος. Μερικοί πιθανόν να έχουν διαφορετική γνώμη, γελοούνται πολύ, είτε πρεσβύτεροι είναι, είτε διάκονοι είναι, είτε μέλη επιτροπών είναι, είτε λειτουργοί του Κυρίου είναι. Αν η σημερινή γενεά αποτύχει, ο Θεός θα μας φέρει άλλη γενεά για να εκπληρώσει το σκοπό Του. Η εκκλησία θα μείνει πάντοτε εις τους αιώνες των αιώνων. Η αποτυχία όμως της σημερινής γενεάς θα είναι καταστρεπτική για μας. Αυτό πίστευε η Εσθήρ. Η Εσθήρ λέει, αν παρουσιασθώ στον βασιλιά, πιθανόν να χάσω την ζωή μου, αλλά αν κερδίσω την εύνοια του βασιλιά θα σώσω τον λαό μου. Επομένως θα παρουσιασθώ και ας το απαγορεύει ο νόμος του κράτους. Η Εσθήρ με την πεποίθησι αυτή ανέλαβε το έργο της.

Και τώρα το αποτέλεσμα. Βρήκε χάριν ενώπιον του βασιλέως. Κέρδισε την μάχη η Εσθήρ. Ο Βασιλιάς της είπε να αναφέρει το αίτημά της και της υποσχέθηκε ότι θα εκτελέσει την αίτησή της. Η Εσθήρ ήταν γυναίκα με σοφία. Και σοφός είναι εκείνος που προβλέπει τα μέλλοντα να συμβούν. Γνώριζε πως δεν ήλθε ακόμη η ψυχολογική στιγμή. Γι' αυτό κάλεσε μόνον τον βασιλιά σε δείπνο. Ο προσκεκλημένος θα ήταν μόνον ένας. Ο Αμάν. Πρέπει η Εσθήρ να παρουσιάσει στον βασιλιά τον μεγάλο άνδρα που ορκίστηκε να εκδικηθεί το λαό της. Το συμπόσιο έγινε. Για τον Αμάν ήταν μεγάλη επιτυχία. Έτρεξε στο σπίτι του και είπε το τυχερό του στην οικογένειά του. Έκανε μια σκαλωσιά 50 πηχών το ύψος, πάνω στην οποία

θα κρεμούσε τον Μαροδοχαίο. Εκείνη τη νύχτα ο βασιλιάς, όμως, δεν μπορούσε να κοιμηθεί. Δεν τον έπιανε ο ύπνος. Διέταξε να του φέρουν το βιβλίο των υπομνημάτων των χρονικών. Στο βιβλίο αυτό υπήρχε η ιστορία πως ο Μαροδοχαίος έσωσε τη ζωή του βασιλιά. Και θυμήθηκε πως ο άνθρωπος αυτός δεν αμείφθηκε για την πράξη του αυτή. Και ενώ σκεπτόταν πώς να το δείξει την ευγνωμοσύνη του, του είπαν πως έξω στην αυλή του παλατιού βρίσκεται ο Αμάν. Αυτόν ήθελε ο βασιλιάς. «Φέρτε τον μέσα», είπε. Και του λέει: «Τι πρέπει να γίνει Αμάν για τον άνθρωπο εκείνο που επιθυμεί να τιμήσει ο βασιλιάς»; Και ο Αμάν χάρηκε. Σκέφθηκε πως ασφαλώς για κείνον εννοεί την τιμή ο βασιλιάς.

Τότε ο Βασιλιάς είπε στον Αμάν να δοθούν όλες οι τιμές που πρότεινε ο Αμάν, στον Μαροδοχαίο. Έτσι κι έγινε. Μετά την ταπείνωσι αυτή ο Αμάν έφυγε για το σπίτι του, γιατί κατάλαβε πως έφθασε η αρχή του τέλους. Απεσταλμένοι σε λίγο ήρθαν να τον προσκαλέσουν στο συμπόσιο της βασίλισσας, που είχε προετοιμάσει η Εσθήρ για τον βασιλιά και τον Αμάν. Κατά τη διάρκεια του συμποσίου η Εσθήρ απεκάλυψε την καταγωγή της. Είπε πως ήταν Εβραία. Είπε πως ο Αμάν θέλησε να αφανίσει το λαό της και οδήγησε τον βασιλιά στην απόφασι να κα καταδικάσει σε θάνατο τη βασίλισσά του. Ο βασιλιάς θύμωσε και διέταξε να κρεμάσουν τον Αμάν στην ίδια σκαλωσιά που είχε ετοιμάσει αυτός για τον Μαροδοχαίο. Εκείνος, φίλοι μου, που σκάβει το λάκκο του άλλου, θα πέσει ο ίδιος μέσα. Ο Αμάν δεν είναι ο μόνος που πήρε ό,τι έδωσε. Όλοι μας αργά ή γρήγορα θερίζουμε ό,τι σπείραμε.

Αυτή η ιστορία λέει σ' όλους μας: Ας κάνουμε το καλύτερο που μπορούμε έχοντας πίστη στον Θεό πως θα πετύχουμε.

Ψηφιακός Άμβωνας

Ακούστε εκλεκτά κηρύγματα στην διεύθυνση:

www.gec.gr/amvonas.htm

Γ. Χατζηαντωνίου, Μ.Β.Κυριακάκης, Α. Ζωδιάτης,
Π. Κανταρτζής, Τ. Μπάλντουιν, Γ. Αδάμ, Μ. Μελετιάδης

* * * *

Όλα τα τεύχη του ΑΣΤΕΡΟΣ (από το 1999)

διαθέσιμα σε όλο τον κόσμο μέσω INTERNET

www.gec.gr/astir

Επικοινωνήστε μαζί μας μέσω e-mail: astir@gec.gr

αλληλο γραφία

Ο Αστήρ της Ανατολής ευχαρίστος δημοσιεύει επιστολές αναγνωστών. Οι επιστολές πρέπει να είναι σύντομες, καθαρογραμμένες, σχετικές με δημοσιεύματα του περιοδικού (που να υποστηρίζουν και να συμπληρώνουν ή να αντιτίθενται σε κάποιο δημοσίευμα, με επαρκή δικαιολόγηση και βιβλιογραφικές αναφορές) ή ερωτήσεις, χωρίς καμία προσωπική αναφορά σχετικά με τον άρθρογράφο ή άλλα πρόσωπα. Δεν δημοσιεύονται επιστολές ανυπόγραφες ή με ύφος που δεν ταιριάζει στο περιοδικό. Θα καταβάλλεται προσπάθεια να υπάρξει απάντηση του άρθρογράφου. Επιστολές μπορεί να αποσταλούν και με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στη διεύθυνση: astir@gec.gr

"Ο Χριστός έρχεται αλλά τα σημεία δεν το δείχνουν!"

Αγαπητέ Εκδότη,

Διάβασα στο τεύχος Δεκεμβρίου το ενδιαφέρον άρθρο του κ. Μ. Μελετιάδη με τίτλο "Ο Ιησούς Χριστός έρχεται, αλλά τα σημεία δεν το δείχνουν" ("Αστήρ", σελ. 329-333). Αν και, όπως σημειώνεται, η δημοσίευση πρόκειται να συνεχιστεί, θεώρησα χρήσιμο να κάνω λίγες παρατηρήσεις σ' αυτό το πρώτο δημοσίευμα.

I. Παρόλο που ο αρθρογράφος παραθέτει αριθμό αγγλόφωνων βιβλιογραφικών παραπομπών σχετικών με τη "Θεολογία των Οικονομιών", αγνοεί ολωσδιόλου τις ανάλογες ελληνικές εκδόσεις. Τις απόψεις του J. Darby αντιπροσωπεύουν στη χώρα μας οι "Εκδόσεις των Χριστιανών Αδελφών" αλλά και αρκετοί Έλληνες ιεροκήρυκες (κυρίως Ελεύθεροι Ευαγγελικοί και Πεντηκοστιανοί). Ίσως μάλιστα υποκρύπτεται και σε μερικά άρθρα που δημοσιεύθηκαν στο παρελθόν και στο δικό σας περιοδικό.

II. Τουλάχιστον δύο βιβλία του πολυδιαζευγμένου(!) όπως σωστά σημειώνεται, Hal Lindsay, κυκλοφορούν στη χώρα μας από τις Εκδόσεις "Πέργαμος", ένα από τα οποία με τίτλο "Σαν κλέφτης μέσα στη νύχτα. Η Αρπαγή".

III. Η θεωρία των 6.000 ετών δεν είναι χριστιανική αλλά ιουδαϊκή. Περιέχεται στο εβραϊκό Ταλμούδ και πέρασε στη χριστιανική εσχατολογική παραφιλολογία μέσα από την ψευδεπίγραφη "Επιστολή Βαρνάβα". Σ' αυτή τη θεωρία στηρίζεται και το βιβλίο με τον ενδεικτικό τίτλο "Η Τρίτη Ημέρα", του Θ. Καρμπόνη που κυκλοφόρησε πριν από λίγους μήνες και στο οποίο προσδιορίζει την έναρξη της 3^{ης} ημέρας/χιλιετίας στο έτος 2027 ή 2028 (σελ. 61).

IV. Είναι αξιοπαρατήρητο πόσο έντεχνα κάποιοι σιωνιστικοί κύκλοι έχουν καταφέρει να διαβρώσουν μεγάλο μέρος της αμερικανικής εκκλησίας για την εξυπηρέτηση της πολιτικής τους στρατηγικής. Ση-

μειώστε ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στις ΗΠΑ μια περίεργη "συνεργασία" ιουδαϊκών κύκλων με ευαγγελικές εκκλησίες, καθώς οι τελευταίες καλωσορίζουν στους άμβωνές τους ραβίνους και σιωνιστικούς παράγοντες.

Σαν παράδειγμα αναφέρω τον ραβίνο Γιεχιέλ Εκστάιν, που την τελευταία Κυριακή του Ιανουαρίου μίλησε στην εκκλησία Νέα Ζωή στο Colorado Springs, κατά την τέταρτη ετήσια Διεθνή Ημέρα Προσευχής Υποστήριξης και Αλληλεγγύης με το Ισραήλ. "Πόσο ευλογημένος είναι ο ιουδαϊκός λαός που έχει χριστιανικούς φίλους τόσο αφοσιωμένους στην ευημερία του Ισραήλ", είπε. Ο ίδιος χωρίς να υποτιμά την επιρροή των Εβραίων της Αμερικής, επισημαίνει τη σημασία της υποστήριξης στην οικονομία, πολιτική, δημόσιες σχέσεις και τουρισμό, που παρέχει στο Ισραήλ η ευαγγελική κοινότητα. "Η επιρροή των Ευαγγελικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στην Ουάσιγκτον, και ιδιαίτερα στο κυρίαρχο σήμερα **ρεπουμπλικανικό** κόμμα, πολλές φορές είναι μεγαλύτερη από την επιρροή των Εβραίων των ΗΠΑ" υποστηρίζει ο Εκστάιν.

Χαίρομαι για την ορθή προσέγγιση στο σοβαρό μα και επικίνδυνο αυτό θέμα από το περιοδικό σας και περιμένω τη συνέχεια.

Με εκτίμηση

B. Σιναπίογλου

Siegen, Γερμανία 30 Ιανουαρίου 2006

Αγαπητέ Κύριε Τσεβά,

Διάβασα με ενδιαφέρον το πρώτο μέρος του άρθρου του κ. Μ. Μελετιάδη. Περιμένω τη συνέχεια. Αν θελήσουμε να συνοψίσουμε την ουσία της χριστιανικής πίστης θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η ενσάρκωση, η λύτρωση και η εσχατολογία αμετάβλητες αλήθειες τις οποίες στερούνται όλες οι άλλες θρησκείες της γης. Η δεύτερη έλευση του παντοκράτορα Ιησού είναι αλήθεια που δεν μπορεί να χωριστεί από την ορθή χριστολογία. Ο απ. Παύλος αναφέρεται σε αυτήν σαν «ελπίς της δόξης του Θεού» (Ρωμ.5,2), «μακαρία ελπίς» (Τίτον 2,13), «ελπίδα δικαιοσύνης» (Γαλ.5,5). Σ' όλες τις εποχές οι πιστοί του Χριστού έζησαν και έφυγαν προσμένοντας την αποκάλυψή Του (Β' Τιμ. 4,8).

Στον 20^ο αιώνα, στον οποίο μαρτύρησαν περισσότεροι Χριστιανοί για την πίστη τους από όλους τους προηγούμενους 19 αιώνες μαζί, Χριστιανοί ζουν και υπομένουν σε πολλά και ποικίλα δυσάρεστα που συμβαίνουν στη ζωή τους μ' αυτή τη μοναδική ελπίδα. Οι Απόστολοι κι οι αρχαίοι Πατέρες της εκκλησίας που αντιμετώπισαν οργανωμένες και άγριες επιθέσεις αυξάνονταν καθημερινά στην πίστη και στην αφιέρωση με την προσμονή της δοξασιμένης έλευσης του Χριστού και ενθάρρυναν τους πιστούς με λόγια της ελπίδας της δόξας (Α' Θεσσ. 4,18).

Ο εμβριθής αρθρογράφος σας αναφέρει στον τίτλο, «...αλλά τα σημεία δεν το δείχνουν». Έτσι εκφράζει κάποιο είδος διστακτικότητας σχετικά με την επικείμενη ένδοξη έλευση του Σωτήρος Ιησού Χριστού. Η παρηγοριά και το στήριγμα των πιστών

του Χριστού βρίσκονται σε μία θετική αντίθετη δήλωση «...τα σημεία το επιβεβαιώνουν». Αντί αυτού ο αρθρογράφος υποβιβάζει ίσως την καθημερινή ελπίδα εκατομμυρίων Χριστιανών. Οφείλουμε ασφαλώς να είμαστε άκρως προσεκτικοί στον προσδιορισμό χρόνων και καιρών. Μία τέτοια προσπάθεια οδηγεί τον ερμηνευτή σε επικίνδυνα μονοπάτια. Ας μην πέσουμε όμως στον πειρασμό να αποκλείσουμε τα πολλά και ποικίλα σημεία που ο δοξασμένος Κύριός μας αποκαλύπτει (κοίταξε Ματθ.24, Μάρκος 13, Λουκάς 21, άφθονες αναφορές στις πράξεις των Αποστόλων και στο τελευταίο βιβλίο της Καινής Διαθήκης το οποίο ο Κύριός μας αφιερώνει στις εσχατολογικές εξελίξεις με λεπτομέρειες). Επίσης ας λάβουμε υπόψη την προτροπή του Χριστού στους θρησκευόμενους της εποχής (16, 2-3).

Κάποιοι ερμηνευτές της Καινής Διαθήκης μας πληροφορεί ότι οι εσχατολογικές αναφορές καταλαμβάνουν τον ένα δέκατο της Καινής Διαθήκης. Και εδώ πρέπει να προσθέσουμε τα έγγραφα των προφητών της Παλαιάς Διαθήκης και των Ψαλμών όπου υπάρχουν εκτενείς εσχατολογικές αναφορές. Δεν υπάρχει η πρόπουσα σημασία σε αυτά στο κείμενό σας. Δεν μπορούμε να αποφύγουμε την ξεκάθαρη εσχατολογική διδαχή της Αγίας Γραφής. Ο αθεϊστικός υπαρξισμός τελειώς απορρίπτει το στοιχείο της ελπίδας από τη φιλοσοφία του «Ενός εγώ υπάρχω θάνατος δεν υπάρχει για μένα» λέγει, «κι όταν υπάρχει ο θάνατος, εγώ δεν υπάρχω». Πιστός χωρίς μία συγκεκριμένη θετική εσχατολογία μπαίνει σε αβεβαιότητα.

Αν καταλαβαίνω ορθά τη διδασκαλία του Κυρίου μας, παρατηρώ ότι ο ίδιος παροτρύνει τους πιστούς του να παρακολουθήσουν τα σημεία των καιρών. Αυτή η παραμέληση των αναμορφωτών, προξένησε το ενδιαφέρον στις αιρετικές ομάδες όπως τους Ρωσσελιστές, Μορμόνους, Αντβεντιστές και άλλους παρόμοιους παρερμηνευτές. Ας σκεφτούμε ότι όλοι οι κατασκευασμένοι ανθρωπίνοι παραλογισμοί, ξεκινούν από κάποια συζήτηση γύρω από τα εσχατολογικά, όταν αυτά ξεφεύγουν από την γνήσια διδασκαλία της Αγίας Γραφής. Οι χριστιανοί εμπνευσμένοι από το Άγιο Πνεύμα, είναι πάντα προσεκτικοί απέναντι στην βιβλική ιστορική θεολογία. Η εσχατολογία τους μπαίνει στη σειρά των πρώτιστων θεμάτων με τα οποία ασχολούνται.

Ο John Nelson Darby (1800-1882) και ο C.I.Scofield (1843-1921) γέμισαν ένα αισθητό κενό στην συστηματική θεολογία και το έκαναν χωρίς να παρασυρθούν σε κάποια βλαβερή αίρεση. Ίσως δεν συμφωνούμε με όλα εκείνα που δίδαξαν και έγραψαν αυτοί οι άνδρες (όπως η θεωρία του Dispensationalism, δηλαδή η θεωρία των οικονομικών) στα εσχατολογικά όμως ασχολήθηκαν με κάτι το παραμελημένο από τους αναμορφωτές και όλους τους ηγέτες όπως τους Ουέσλει και Φίνει κλπ. Ο Λούθηρος που είχε μοναχική προέλευση ενώ κατάλαβε καθαρά την δικαιοσύνη δια της πίστεως, δεν ενδιαφέρθηκε με την εσχατολογία. Λέγεται ότι μία φορά είπε «Η αποκάλυψη δεν αποκαλύπτει τίποτα!». Μελετώντας την όμως βρίσκουμε την ευλογία που προσφέρει η μελέτη αυτού του θαυμαστού κειμένου. Θυμάμαι τον Donald Grey Barnhouse (1895-1960) πρεσβυτεριανό καλβινιστή στη θεολογία, που ασπάζοταν όμως την εσχατολογία του Σκόφιλντ. Πρέπει

να σημειώσω ότι αυτό το εσχατολογικό σύστημα δεν βρήκε πρόσφορο έδαφος ιδιαίτερα στις νότιες πολιτείες των ΗΠΑ όπως το παρουσιάζει ο αδ. Μελετιάδης. Πολλά πρόσωπα και εκκλησίες στις βόρειες πολιτείες και σε πολλές χώρες το ασπάζοταν καθώς υπήρχε υστέρηση στην εσχατολογική τοποθέτηση. Θα ήταν χρήσιμο να ξέραμε σε πόσες γλώσσες έχει εκτυπωθεί η Βίβλος με σχόλια του Σκόφιλντ.

Ο συγγραφέας σας ελέγχει διάφορους συγγραφείς που προσανατολίζονται στην αποκαλυπτική έλευση του Χριστού με υπερβολικές προβλέψεις. Δεν είναι ο πρώτος που επικρίνει συγγραφείς όπως ο Hal Lindsey, Tim La Haye και μερικούς άλλους. Ίσως αυτοί επιδίωξαν πρώτιστα τη φήμη και την κερδοσκοπία με το λαϊκό τους ύφος όμως εσφαλμένως προβάλλονται σαν πληρεξούσιοι της ορθής χιλιαστικής διδασκαλίας. Σχετικά μ' αυτή τη λέξη θέλω να κάμω την παρατήρηση στην υποσημείωση 4 για τη χρήση «χιλιαστές». Υποθέτω ότι έχει στο νου τους Ρωσσελιστές (Μάρτυρες του Ιεχωβά), οι οποίοι χρησιμοποίησαν τη λέξη απορρίπτοντας την όμωσ αργότερα. Τα λεξικά της δημοτικής γλώσσας που προφανώς συνδέουν τον χιλιασμό με την αίρεση των μαρτύρων του Ιεχωβά, τον αναφέρουν ως «χριστιανική αίρεση». Ας θυμηθούμε όμως ότι οι πρώτοι πατέρες, όλοι τους ήταν «χιλιαστικής» ιδεολογίας: ο Κλήμης Ρώμης, ο Παπίας, ο Ειρηναίος, ο Λακτάντιος και πολλοί άλλοι. Η μοναδική εσχατολογία αυτών των ανθρώπων βασίζεται στην χιλιετή βασιλεία του Χριστού επί της γης. Σε ολόκληρη την εκκλησιαστική ιστορία υπάρχουν χιλιαστές -ως προς την εσχατολογία, που διώχθηκαν.

Μετά την εθνικοποίηση του χριστιανισμού επί Κωνσταντίνου, άρχισε η μεταχιλιαστική ερμηνεία της εσχατολογίας. Οι μετέπειτα Πατέρες έχοντας την πεποίθηση ότι ο Κωνσταντίνος άνοιξε την σελίδα της χιλιετίας ασπάζοταν την μεταχιλιαστική θεωρία (postmillennialist) όπως ο Αυγουστίνος (354-430 μΧ), η οποία όμως απεβίωσε με τους αναρίθμητους ευρωπαϊκούς πολέμους. Η αχιλιαστική θεωρία (amillennialist) την ακολούθησε και επικρατεί μέχρι τώρα. Σχετικά με τα σημεία των καιρών όλα δείχνουν ότι ο Κύριος μας έρχεται και δεν αργεί. (Αποκ. 1,5-7 22,7,12,17,20). Έρχου Κύριε Ιησού!

Με τιμή
Θωμάς Κοσμάδης

Ο χωρισμός της Εκκλησίας από το Κράτος

Ι. Το θέμα δεν είναι καινούργιο. Έχει έλθει στην επικαιρότητα και συζητήθηκε κατά το παρελθόν πάλιν και πάλιν. Πώς εννοούν όμως το χωρισμό οι θιασώτες αυτού του διαζυγίου; Όσοι κινούνται από κίνητρα αθεϊστικά ιδεολογικά, επιζητούν ένα θρησκευτικό αποχρωματισμό της χώρας μας. Κάτι παρόμοιο με όσα έγιναν στις ανατολικές ευρωπαϊκές χώρες προ της πτώσεως του ολοκληρωτικού καθεστώτος. Φεύγουν κατ' αυτούς από τους δημόσιους και εκπαιδευτικούς χώρους όλα τα θρησκευτικά σύμβολα και η παρουσία της Εκκλησίας

στο Στρατό και στην Αστυνομία.

Υπάρχουν και εκείνοι που θέλουν το χωρισμό Εκκλησίας και Κράτους με απώτερο σκοπό την αναδιοργάνωση της εκκλησιαστικής διοικήσεως επί το δημοκρατικότερο, μάλλον επί το αποστολικότερο και η αναδιοργανωμένη Διοίκηση της Εκκλησίας να προσεγγίσει τα θέματα του ευσεβούς λαού με πατρική ειλικρίνεια.

Οι πρώτοι βλέπουν την Εκκλησία ως Δημόσια Διοίκηση, δεν τους ενδιαφέρει η Εκκλησία ως θεσμός και επιθυμούν το διοικητικό διαχωρισμό Εκκλησίας και Κράτους. Οι άλλοι βλέπουν την Εκκλησία ως θεσμό αρρήκτως συνδεδεμένο με την πολιτιστική, κοινωνική, λαογραφική και εθνική ζωή. Οι μεγάλες θρησκευτικές εορτές του Πάσχα, της Παναγίας δεν εορτάζονται μόνο με θρησκευτικό νόημα, αλλά ευρύτερα αποτελούν εθνικές και θρησκευτικές εορτές που συμμετέχει ολόκληρος ο ελληνισμός με τα τοπικά του ήθη και έθιμα.

Ακόμη δεν μπορούμε ν' αγνοήσουμε το σπουδαίο εθναρχικό ρόλο της Εκκλησίας κατά τους δύσκολους και σκληρούς χρόνους της τουρκικής δουλείας. Πέρα από όλα τα ευεργετήματα της Εκκλησίας προς το Γένος, το πανθομολογούμενο απολύτως ιστορικά είναι η διάσωση της ελληνικής παιδείας και δι' αυτής της ελληνικής γλώσσας και εθνικής συνειδήσεως με την πολύτιμη προσφορά φωτισμένων Πατριαρχών, Ιεραρχών, Δασκαλοπαπάδων. Αρνούμενοι τον εθνικό ρόλο της Εκκλησίας, αρνούμεθα την εθνική μας ιστορία. Είναι ακατανόητη και ανελεύθερη η πρόταση μερικών εκσυγχρονιστών να καταστεί υποχρεωτικός ο πολιτικός γάμος και προαιρετικός κατόπιν ο θρησκευτικός. Σκέπτονται αυτοί οι "εκσυγχρονιστές" δημοκρατικά;

II. Αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα του θεσμού της Εκκλησίας στην κοινωνική ζωή του λαού μας, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε δια διαχωρισμό διοικητικό της Εκκλησίας από την Πολιτεία και την απεξάρτηση από τα κρατικά νομοθετήματα, εν πολλοίς με δόση σκοπιμότητας. Η αποδέσμευση αυτή δεν μπορεί να γίνει βεβιασμένα και με μια μυστική συμφωνία της εκκλησιαστικής διοικήσεως και της Πολιτείας. Αν έτσι γίνει ο χωρισμός οι επιπτώσεις εις βάρος του πληρώματος της Εκκλησίας θα είναι οδυνηρές.

Προέχει να επιστρατευθούν οι υγιείς δυνάμεις της Εκκλησίας και η εκκλησιαστική διοίκηση από ολιγαρχική να καταστεί, δεν θα λέγαμε δημοκρατικότερη, αλλά αποστολικότερη. Άλλωστε ο όρος "Εκκλησία" περιέχει και την έννοια της Δημοκρατίας.

Επιφανείς Ιεράρχες, μεγάλο ποσοστό αιρετών μορφωμένων Πρεσβυτέρων, Θεολόγοι, πανεπιστημιακοί και μη, νομικοί που να κατέχουν το εκκλησιαστικό δίκαιο, οικονομολόγοι, κοινωνιολόγοι και εκπρόσωποι όλων των Κομμάτων να συναποτελέσουν ευρεία κληρικολαϊκή συνέλευση. Η Συνέλευση αυτή να χωριστεί σε επί μέρους επιτροπές που θα μελετήσουν συγκεκριμένα θέματα, οικονομικά, διοικητικά, της εκκλησιαστικής δικαιοσύνης, της μισθοδοσίας του εφημεριακού κλήρου και τα πορίσματα κάθε υποεπιτροπής να συζητηθούν στην ολομέλεια της Κληρικολαϊκής Συνελεύσεως. Οι γενικές αποφάσεις θα αποτελέσουν το σχέδιο του νέου Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας.

III. Έτσι η Εκκλησία όχι ως νομική διοίκηση, αλλά ως πνευματική κοινωνία θα μπορούσε να προχωρήσει σε μια γενναία αναδιοργάνωση. Οι ανταλλαγές ιδεών να γίνονται όχι σε επίπεδο εξουσίας, αλλά σε επίπεδο των πραγματικών αναγκών και εμπειριών του λαού.

Είναι ματαιοπονία τα διάφορα σχέδια εκκλησιαστικών νομοθετημάτων, όπως περί της εκκλησιαστικής δικαιοσύνης, του Καταστατικού Χάρτου, όταν η σύνταξη των νομοσχεδίων γίνεται από ορισμένους και αποκλειστικούς κύκλους χωρίς τη διαφάνεια της συμμετοχής του Κλήρου και του λαού. Ας στρέψουμε την προσοχή μας στη διοργάνωση της Ρουμανικής και Φιλανδικής Εκκλησίας και ας δανεισθούμε τα καλά στοιχεία της διοργανώσεως αυτών των Εκκλησιών.

Το κυριότερο πρόβλημα της Ελλαδικής Εκκλησίας είναι η ορθολογική διοργάνωσή της με εμπειρίες όχι μόνο των περασμένων αιώνων, αλλά και από πολυάριθμες εμπειρίες της εποχής μας. Η Εκκλησία να παύσει να θεωρείται ένας οργανισμός Ν.Π.Δ.Δ. και αναδιοργανωμένη με τη συμμετοχή στη Διοίκηση της ικανών στελεχών, πιστών επισημόνων, να προάγει τη γνήσια εκκλησιαστική ζωή που αγιάζει τον άνθρωπο. Μακριά η πολιτική, η αδιαφανής οικονομική διαχείριση και η Εκκλησία ως πνευματική κοινωνία θα αποβλέπει να στηρίξει το σύγχρονο άνθρωπο με τον ευαγγελικό νόμο.

Ανανεωμένη διοικητικά η Εκκλησία θα έχει τη δυνατότητα χωρίς περιορισμούς των φανατικών κύκλων να αναγνωρίζει καθετί το θετικό που βρίσκεται στο σημερινό κοινωνικό δυναμισμό και να προάγει την ενότητα των μελών της, ανταποκρινόμενη στην υπέρτατη αποστολή της. Να αγωνίζεται με την ενότητα των πνευμάτων και των καρδιών να εξασφαλίζει την ειλικρινή συνεργασία των Ποιμένων και των Ποιμενομένων. Η Εκκλησία με το πνευματικό και κοινωνικό της έργο να συνδέεται με κάθε μορφή υγιούς πολιτισμού.

Η Εκκλησία ιδρύθηκε και υπάρχει μέχρι σήμερα χωρίς να έχει την ανάγκη της επιβολής ή της προστασίας του Καίσαρος, για να καλλιεργεί τις ειλικρινείς διανθρώπινες σχέσεις. Να εκφράζει το πνεύμα της Βασιλείας του Θεού επί της γης και να επηρεάζει ευμενώς τα ήθη των ανθρώπων. Συνεπώς με ένα τέτοιο διαχωρισμό η Διοικούσα Εκκλησία δεν πρέπει να φοβάται, αφού θα παρέχεται η άνετη δυνατότητα ανανεωμένη και απαλλαγμένη από τις σκουριές του παρελθόντος να επιτελεί τον υπέρτατο ρόλο της μέσα στις ανθρώπινες κοινωνίες.

Η σημερινή προσφορά της Εκκλησίας να είναι η απαλλαγή του σύγχρονου ανθρώπου από την κατάθλιψη, το άγχος, το θλιβερό συναίσθημα της μοναξιάς και οι άνθρωποι να αναγνωρίζουν την αξία της χαράς, της ελπίδας, της ευτυχίας μέσα στις διανθρώπινες σχέσεις που αρχίζουν από την οικογένεια. Οι δεσποτικές δυσκαμψίες έβλαψαν σοβαρώς την πίστη και την εμπιστοσύνη του λαού και χρειάζεται αναγέννηση πνευματική όλων, πρώτα των Ποιμένων της Εκκλησίας.

Πρωτοπρεσβύτερος Ευάγγελος Σκορδάς
Εφημέριος Εξαρχίας Παναγίου Τάφου

Σαν συμπλήρωση παραθέτουμε εκτενές απόσπασμα από άρθρο του Χ. Γιανναρά στην Καθημερινή της Κυριακής 19 Φεβρουαρίου 2006.

"Το βέβαιο είναι ότι οι κοινωνικές συνθήκες στην Ελλάδα έχουν σημαντικά μεταβληθεί και ιδιαίτερα τα τελευταία τριάντα χρόνια -με την αμβλύνοια και αποχαύνωση που συστηματικά καλλιεργεί η εμπορευματοποιημένη τηλεόραση, αλλά και με την ιδιολογική τρομοκρατία που ασκεί η "προοδευτική" δήθεν Αριστερά με τον διεθνιστικό μηδενισμό της. Δευτερεύον στοιχείο αλλαγής των συνθηκών είναι και η ένταξη εντυπωσιακού αριθμού ξένων μεταναστών στην ελλαδική κοινωνία.

Τέτοιες δεδομένες μεταβολές μάλλον πείθουν τον σκεπτόμενο πολίτη ότι η αλληλεξάρτηση, αλληλεπίδραση, αλληλοπεριχώρηση πολιτικού και εκκλησιαστικού βίου δεν μπορεί να είναι στην Ελλάδα σήμερα αυτή που ήταν σε χρόνια άλλης κοινωνικής συνοχής και ομοιογένειας.

Σήμερα, ο Έλληνας πολίτης κάποιες θρησκευτικές μειονότητες (ρωμαιοκαθολικός, προτεστάντης, εβραϊός, μουσουλμάνος), αλλά και ο μεταπράτης μηδενιστικών "μετανεωτεριστικών" ιδεολογημάτων σέβεται μεν τις ιστορικές ευαισθησίες και τους μακράιωνες εθισμούς της πλειοψηφίας, όμως απαιτεί το κράτος, στις χρηστικές του λειτουργίες, να μην επηρεάζεται από θρησκευτικές μεροληψίες.

Είναι αυτονόητο μια τέτοια απαίτηση των μειονοτήτων να γίνεται απολύτως σεβαστή. Αυτονόητο να διατίθεται, π.χ., η τεχνική υποδομή για την καύση των νεκρών, εφόσον υπάρχουν πολίτες με προθανάτια ψυχολογική ανάγκη μεταθανάτιας αποτέφρωσης του κορμιού τους. Αυτονόητη και η λεγόμενη "πολιτική κηδεία" ώστε να μην καταλογίζεται ασυνέπεια σε νεκρούς εκ πεποιθήσεως άθρησκους. Αυτονόητο να δηλώνεται κάθε γάμος στην πολιτική αρχή και με αυτή τη δήλωση να αποκτά ο γάμος τη νομική του υπόσταση -ώστε να ξαναβρεί και το εκκλησιαστικό "μυστήριο" το πραγματικό του περιεχόμενο.

Η Εκκλησία θα συνεχίσει να τελεί εόρτιες λειτουργικές συνάξεις ("δοξολογίες") σε επετείους του συλλογικού βίου ζωντανές στη μνήμη του λαϊκού της σώματος. Αν οι εκάστοτε πολιτικές ηγεσίες και οι κρατικοί αξιωματούχοι έχουν προσωπική ανάγκη να μετέχουν στο σώμα και άθλημα της εκκλησιαστικής κοινωνίας, θα παρευρίσκονται και στις "δοξολογίες". Όχι επειδή το επιτάσσει κάποιο πρωτόκολλο, αλλά επειδή οι ίδιοι το επιλέγουν. Σε ενδεχόμενη αναθεώρηση της νομοθεσίας οι πολίτες με εκκλησιαστική συνείδηση είναι αυτονόητο να απαιτήσουν μια τέτοια ρύθμιση.

Αυτονόητο να απαιτήσουν και την κατάργηση του θρησκευτικού όρκου στα δικαστήρια -αυτή τη θλιβερή διαπόμπευση γλώσσας και ήθους της Εκκλησίας, την πιο προκλητική ίσως επιβεβαίωση της θρησκευτικοποίησης (ριζικής αλλοτρίωσης) του εκκλησιαστικού γεγονότος. Να απαιτήσουν επίσης την απαγόρευση ανάρτησης εκκλησιαστικών εικόνων στις αίθουσες των δικαστηρίων: το επιτάσσει ο στοιχειώδης σεβασμός της εκκλησιαστικής μαρτυρίας και παράδοσης.

Ο "όρκος υποσχέσεως" (στο όνομα της αιτιώδους αρχής των σχέσεων προσωπικής ελευθερίας και αγάπης: "της αγίας και ομοουσίου και αδιαιρέτου Τριάδος") να είναι επιλογή και όχι συνταγματική υποχρέωση του Προέδρου της Δημοκρατίας και κάθε κρατικού λειτουργού. Να μην υποχρεώνονται σε σκανδαλώδη υποκρισία υψηλοί αξιωματούχοι έστω και σπιθαμιαίων αναστημάτων.

Αυτονόητο και το να έχει η πολιτεία τον έλεγχο της ανέγερσης ευκτήριων οίκων. Επειδή είναι πολιτική η ευθύνη για την προάσπιση της κοινωνικής συνοχής και της συλλογικής πολιτιστικής συνείδησης απέναντι σε θρησκευτικές αιρέσεις και σέκτες αντικοινωνικής ψυχοπαθολογίας.

Το οξέως αμφιλεγόμενο μάθημα των "θρησκευτικών" στα σχολεία μοιάζει πρόβλημα που μπορεί επίσης να λυθεί αν υπάρξουν κριτήρια διαυγούς νηφαλιότητας: Είναι εκκλησιαστικά αδιανόητο να έχει χαρακτήρα "κατήχησης" ένα μάθημα υποχρεωτικά διδασκόμενο και με βαθμολογούμενες τις επιδόσεις των μαθητών στη σπουδή του. Η εκκλησιαστική κατήχηση είναι έργο, αποκλειστικά, της ευχαριστιακής κοινότητας, λειτουργεί μόνο μέσα στον λατρευτικό χώρο και ποτέ υποχρεωτικά. Βέβαια είναι περιττό και να σχολιάσει κανείς την αντιπρόταση ανθρώπων παχυλής παιδείας και ολιγόνοιας: να αντικατασταθεί το μάθημα των θρησκευτικών με τη διδασκαλία "θρησκευσιολογίας" (!) ώστε να έχουν τα παιδιά "πληροφόρηση" για όλα τα θρησκευόμενα!!

Αν πραγματικά μας ενδιαφέρει το επίπεδο της κατά κεφαλήν στην Ελλάδα καλλιέργειας, θα χρειαστεί να βγάλουμε τις συνέπειες μιας καταρχήν παραδοχής: Όπως είναι αδιανόητο να τελειώνει ένα παιδί (οποιοδήποτε θρησκευόμενος ή άθρησκο) την εγκύκλια στην Ελλάδα εκπαίδευση αγνοώντας ποια μεταφυσική γέννησε τον Παρθενώνα και την τραγωδία, έτσι αδιανόητο είναι και να αγνοεί ποια μεταφυσική γέννησε την Αγία-Σοφία και τη "βυζαντινή" Εικόνα. Και στη μια και στην άλλη περίπτωση δεν ζητάμε από το παιδί να οικειωθεί θρησκευτικές δοξασίες, του απαιτούμε όμως να έχει σπουδάσει την ελληνική "γιγαντομαχία περί της ουσίας".

Απομένει καίριο στις σχέσεις Εκκλησίας και κράτους το θέμα της μισθοδοσίας του κλήρου -αν οφείλει ο αλλόδοξος, αλλόθρησκος ή άθρησκος πολίτης να συνεισφέρει με τους φόρους του στις απολαβές των ορθόδοξων και μόνο κληρικών. Το θέμα θα μπορούσε να παραπεμφθεί σε εκείνο τον μέλλοντα χρόνο που θα πάψουν στην Ελλάδα να πληρώνουν συνδρομή στην ΕΡΤ ακόμα και τα κλιμακοστάσια των πολυκατοικιών ή τα ηλεκτρικά καντήλια στα νεκροταφεία. Πάντως το σύστημα που εφαρμόζεται στη Γερμανία (να εισπράττει το κράτος, μαζί με τους φόρους, και την εθελοντική εισφορά των πιστών πολιτών προς τον θεσμό της επιλογής τους -Kirchensteuer) μοιάζει να ανταποκρίνεται πληρέστερο στο εκκλησιαστικό ήθος.

Ο όρος "εκκλησιαστική περιουσία" συνιστά *contradictio in terminis*. Είναι κατανοητό να έχουν περιουσία τα μοναστήρια ανάλογη με τον αριθμό των μοναζόντων. Αλλά ποτέ οι ενορίες και οι επισκοπές."

ΛΕΥΤΕΡΙΑ

Βγήκε ο τελάλης κι έσουρε
Φωνή στο σταυροδρόμι
Κι αντιλαλεί η γειτονιά
Κι αχολογάει η πόλη:
Ούθε χρυσάφι φούφουρο
Και μάλαμα κι ασήμι
το θέλει ο καλοάρχοντας
Χειρονομία και στήμι
Για ν' αγοράσει τη χαρά
Να φέρει ευτυχία
Να πλημμυρίσει η αγορά
Ειρήνη κι ησυχία.
Έτρεξε η χήρα κι έδωκε
τ' απόκληρου αρραβώνα
η νια το σκουλαρίκι της
κι ο γέρος μια κορώνα.
Τα σύναξε ο Άρχοντας
Στης όχθητας καμίνι
Και χειροπέδες στόρισε
Χρυσές μ' ανάριο ασήμι.
Και θα 'μενε κατάδικος
Κι απόλπιδη η καρδιά του
Αν δεν ερχόταν ο Χριστός
Να σπάσει τα δεσμά του.

